

MAGYAR IFJÚSÁG KUTATÁS

2016

ELSŐ EREDMÉNYEI
EZEK A MAI MAGYAR FIATALOK!

Ezek a mai magyar fiatalok!

A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 első eredményeinek készítői:

Bauer Béla
Pillók Péter
Ruff Tamás
Szabó Andrea
Szanyi F. Eleonóra
Székely Levente

A magyarországi adatfelvétel és adatfeldolgozás során közreműködtek:

Borody Szilvia; Borsi Mária; Molnár József; Nagy Márton; Pataki Enikő; Sós Judit; Tar Szabina.

© Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra, Székely Levente

© Székely Levente, Szabó Andrea szerkesztők, 2016

© Új Nemzedék Központ, 2016

A kutatás megrendelője:

Új Nemzedék Központ Nonprofit Kft.

A kutatás pénzügyi fedezetét az alábbi alapok biztosították:

EFOP-1.2.3-VEKOP-15-2015-00001 - Komplex ifjúsági fejlesztések – új nemzedék újratöltve

Felelős kiadó:

Ekler Gergely
ügyvezető

ISBN 978-963-12-7965-8

Magyar Ifjúság Kutatás 2016©

TARTALOMJEGYZÉK

MAGYAR IFJÚSÁG KUTATÁS

2016

Köszöntő ...7

Bevezetés ...9

Szociodemográfiai jellemzők ...10

01 Családalapítás, felnőtté válás ...12

Családalapítás ...13

Gyermekvállalás ...14

Életesemények ...18

Fiatalság, felnőtté válás ...20

02 Munkavállalás és jövőtervezés ...22

Munkanélküliség ...25

Jövőtervek ...28

03 Oktatási helyzetkép ...32

Továbbtanulás ...36

04 Szabadidő, egészség ...38

Szabadidős tevékenységek ...39

Kultúra ...42

Kulturális fogyasztás ...42

Sportolási szokások ...47

Étel- és italfogyasztás ...50

Alkoholfogyasztás ...50

Dohányzási szokások ...52

Kábítószer...52

05 Digitális média ...54

Infokommunikációs eszközök ...56

Közösségi oldalak ...62

06 Közösség és politika ...66

Társadalmi közérzet ...67

Intézményi bizalom ...72

Vallásosság ...74

Ideológiai karakter ...78

Demokrácia vs. diktatúra ...80

Politikai érdeklődés ...81

Közéleti aktivitás ...83

Magyar identitás ...85

Az Európai Unió tagság ...87

07 A fiatalok problémái ...88

Módszertani háttér ...94

Kérdőív ...95

Mintavétel ...96

Terepmunka ...96

Adattisztítás ...96

Ábrák és táblázatok jegyzéke ...97

Ábrajegyzék ...97

Táblajegyzék ...99

A szerzőkről ...100

KÖSZÖNTŐ

„Az ifjúság nem idővel mérhető életszakasz, hanem egy állapot” – írja Márai Sándor az Egy polgár vallomásai című regényében. Ez a kiadvány is egy állapotot rögzít, pillanatkép a fiatalok mindennapjairól, gondolkodásáról, terveiről.

Nyolcezer magyarországi fiatal adott választ a személyesen feltett kérdésekre, ennek a reprezentatív ifjúságkutatásnak az előzetes eredményeit mutatja be ez az összefoglaló. 15-29 év közötti fiatalok családalapítási terveiről, munkaerőpiaci lehetőségeiről, tanulásra vonatkozó elképzeléseiről, fogyasztási szokásairól, lehetőségekről és kihívásokról tájékozódhat a Kedves Olvasó.

A kutatási adatokat látva van miért büszkének lenni a magyar fiatalokra.

Minden eddiginél több fiatal szerez munkatapasztalatot, jelentős mértékben nő az idegen nyelvek ismerete, a fiatalok bíznak a családban, erősödött a demokráciába vetett hit, és egyre többen gondolják úgy, hogy „Magyarország a legjobb ország, ahol élni lehet”. Azok aránya is növekedett, akiknek fontos hazájuk és magyarságuk.

Mindez jó alapot biztosít Magyarországnak ahhoz, hogy az előttünk álló kihívásokra – legyenek európai vagy nemzeti szintűek – a lehető legjobb válaszokat adja. Magyarország a fiatalokkal együtt és általuk erősödik. Csak velük együtt lehetünk sikeresek.

A ma fiataljai jelentik a holnap, a jövő Magyarországot. Éppen ezért kiemelten fontosnak tartjuk, hogy ne csupán ismerjük a jelen és a jövő ifjú generációit, hanem rájuk figyelve, az ő igényeikre, vágyaikra építve és velük együttműködve végezzük munkánkat.

Hozzánk is beköltözött a digitalizáció. Fontos, hogy a magyar fiatalok ennek a változásnak is a győztesei legyenek. A fiatalokért tenni annyi, mint foglalkozni a jövővel, ami számunkra és a Kormány számára egy #sohavégetnemérés feladat.

BALOG ZOLTÁN
az emberi erőforrások minisztere

NOVÁK KATALIN
család-, ifjúság- és nemzetközi ügyekért felelős államtitkár

A LEGNAGYOBB HAZAI FESZTIVÁLOK MELLETT LEGINKÁBB A HELYI FESZTIVÁLOKAT SZERETIK.

JELENTŐSEN NÖVEKEDETT AZOK ARÁNYA AKIK ÚGY GONDOLJÁK, HOGY „MAGYARORSZÁG A LEGJOBB ORSZÁG AHOL ÉLNI LEHET”.

A FIATALOK **54%-A** SZABADIDEJÉBEN ZENÉT HALLGAT.

73% BESZÉL VALAMILYEN IDEGEN NYELVET.

KÉTHARMADUK AZ ONLINE TÉRBE TALÁLKOZIK ÉS KOMMUNIKÁL BARÁTAIVAL.

2008-HOZ ÉS 2012-HOZ KÉPEST A MUNKAVÁLLALÁSI LEHETŐSÉGEIKKEL ÉS AZ ANYAGI HELYZETÜKKEL KAPCSOLATOSAN IS JÓVAL ELÉGEDETTEBBEK.

MINDEN **4.** FIATAL HÁZASSÁGBAN ÉL. AZ EGYEDÜL ÉLŐK **68%-A** SZERETNE HÁZASSÁGOT KÖTNI A JÖVŐBEN.

14%-NAK SZÜLETETT MÁR GYERMEKE. **47%-UK** VÁLLALNA ÚJABB GYERMEKET.

MINDEN **3.** FIATAL SPORTOL.

71%-A AZÉRT NEM MENNE MAGYARORSZÁGON TÚLRA, MERT RAGASZKODIK A CSALÁDJÁHOZ.

MÍG 2012-BEN **31%**, ADDIG 2016-BAN **85%** RENDELKEZIK OKOSTELEFONNAL.

MÍG 2012-BEN **40%**, ADDIG 2016-BAN MÁR **54%** DOLGOZIK.

88% NAPI INTERNETHASZNÁLÓ, NEGYEDÜK GYAKORLATILAG FOLYAMATOSAN ONLINE VAN.

BEVEZETÉS

Szociodemográfiai jellemzők

Az ötödik magyarországi nagymintás ifjúságkutatás első eredményeit tartalmazó összefoglalót tartja kezében a Kedves Olvasó, amelynek tartalmát több alapvetően fontos – az ifjúság mindennapjait és a jövőre vonatkozó lehetőségeit meghatározó – témaköré rendeztük.

A 2016-os kutatás, csakúgy mint a korábbiak a 15–29 évesekre reprezentatív mintán, 8000 fő megkérdezésével zajlott. Ez alkalmassá teszi az adatok összehasonlító, trendekben történő elemzésére is¹.

Összefoglalónkban megvizsgáljuk a családalapítás, valamint a gyermekvállalás alapvető mutatóit és motivációit, emellett a fiatalok oktatási helyzetét és továbbtanulási terveit. A munkaerő-piaci pozícióhoz kapcsolódóan kitérünk a munkavállalási potenciál elemzésére, foglalkozunk a külföldi munkavállalással és a jövőtervekkel. Bemutatjuk a fiatalok szabadidős tereit és tevékenységeit, foglalkozunk a kultúrafogyasztással, az internet-hozzáféréssel és -használattal. Az ifjúság életmódját a spor-

tolási szokásokon, a dohányzás, az alkoholfogyasztás és a kábítószer-használat mentén érintjük. A politikai attitűdök blokkban a korosztály identitásával és ideológiai meghatározottságával foglalkozunk, majd gyorsjelentésünket a fiatalok legnagyobb problémájának bemutatásával zárjuk. Összefoglalónk, műfajából adódóan, alapvető leíró statisztikai eredményeket közöl, a mélyebb elemzések a későbbiek során elkészülő tanulmánykötetben jelennek meg.

¹ A korábbi évekre vonatkozó adatok forrása: Szabó Andrea – Bauer Béla (szerk.) (2009): Ifjúság2008 Gyorsjelentés. Budapest, Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, 2009, valamint Székely Levente (szerk.): 10 kérdés az ifjúságról. Magyar Ifjúság 2012 kutatás első eredményei. Budapest, Kutatópont Kft. 2012. Továbbá a nagymintás ifjúságkutatások adatbázisai.

SZOCIO- DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK

2016-ban a 15–29 éves célcsoport létszáma 1.701.837 fő volt a legfrissebb (2011-es) népszámlálás továbbvezetett adatai alapján. A magyarországi 15–29 éveseket reprezentáló 8000 fős minta nemek szerint egyenlően oszlik meg. A nagymintás ifjúságkutatásban használt ötéves korcsoportok szerint a 15–29 évesek legnagyobb részét a 25–29 évesek teszik ki (36 százalék). A befejezett iskolai végzettség tekintetében a legnagyobb csoportot a középfokú végzettségűek adják (38 százalék), a vizsgált korosztály 12 százaléka diplomás.

A fiatalok többsége községekben (32 százalék) és kisebb városokban (32 százalék) él, regionálisan Közép-Magyarország a domináns (28 százalék).

1. táblázat | Szociodemográfiai jellemzők, 2016
A 8000 fős minta legfontosabb szociodemográfiai megoszlása

ÚjNemzedék		N	%
Nem	férfi	4105	51
	nő	3895	49
átlag		22,4	
Életkor	15-19	2304	29
	20-24	2790	35
	25-29	2906	36
Befejezett iskolai végzettség	legfeljebb 8 általános	2446	31
	szakmunkás	1508	19
	középfok	3073	38
	felsőfok	974	12
Régió	Dél-Alföld	1044	13
	Dél-Dunántúl	742	9
	Észak-Alföld	1366	17
	Észak-Magyarország	1019	13
	Közép-Dunántúl	861	11
	Közép-Magyarország	2257	28
	Nyugat-Dunántúl	711	9
Lakóhely	Budapest	1219	15
	megyeszékhely	1551	19
	megyei jogú város	157	2
	város	2553	32
	község	2520	32

CSALÁDALAPÍTÁS, FELNŐTTÉ VÁLÁS

Családalapítás; Gyermekvállalás; Életesemények; Fiatalság, felnőtté válás

CSALÁDALAPÍTÁS, FELNŐTTÉ VÁLÁS

A magyarországi fiatalok többsége továbbra is házasságban szeretne élni és úgy érzi, a gyermekvállalás hozzájárul a boldogsághoz. Átlagosan 27–28 éves korukban tervezik a szülőktől való elköltözést. A fiatalok többsége szerint az a fiatal, aki annak érzi magát.

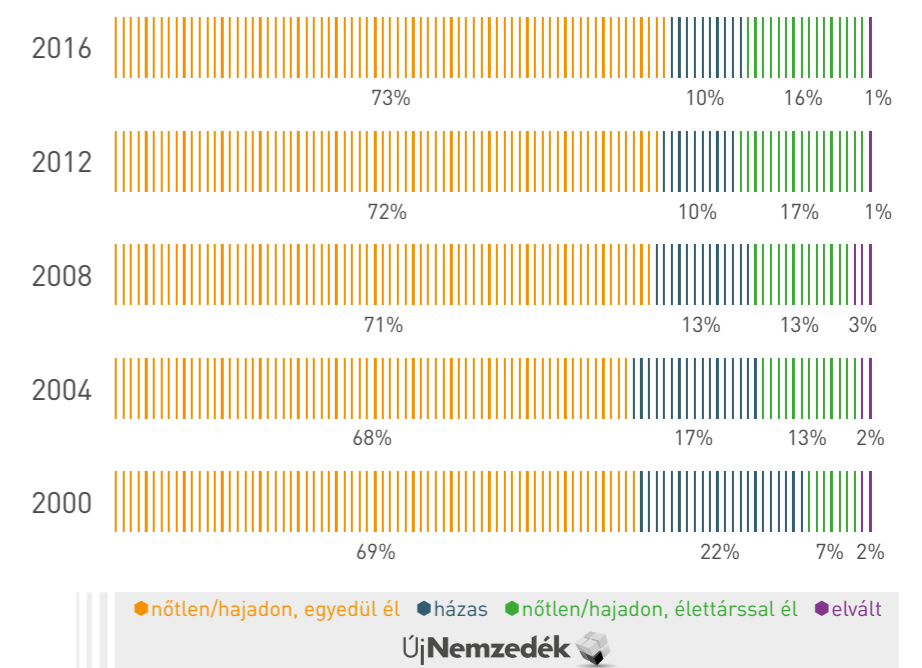
CSALÁDALAPÍTÁS

A 15–29 éves magyarországi fiatalok családi állapota a harmadik évezred elejétől tapasztalt trendeknek megfelelően változik, mely szerint nő az egyedül élők, illetve az élettársi kapcsolatban élők aránya, valamint csökken a házasságot kötő fiatalok száma. A négy évvel ezelőtti adatokhoz képest lényeges változások nem történtek, a házások arányának csökkenése megállt, egyfajta stagnálás tapasztalható a fiatalok családi állapotát illetően.

A házások között a nők aránya (13 százalék) majdnem kétszerese a férfiak arányának (7 százalék). Életkor alapján vizsgálva a kérdést látható, hogy míg a 20–24 éves korosztályba tartozók negyötöde egyedülálló,

1. ábra | Családi állapot változása 2000 és 2016 között
Mi az Ön jelenlegi családi állapota?

N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

15 százalékuk él élettársi kapcsolatban, s mindössze 5 százalékuk él házasságban, addig a 25–29 évesek közel fele (49 százalék) egyedülálló, 27 százalékuk él együtt élettársával és 23 százalékuk házas. Településtípus szerint összehasonlítva megállapítható, hogy a fővárosban és a megyei jogú városokban magasabb az egyedül élők aránya (76–77 százalék), a kisebb városokban és községekben valamivel alacsonyabb (71–73 százalé-

kuk). Az élettársi kapcsolatban élők arányánál pontosan fordított képet láthatunk, a nagyobb városokban kisebb az ilyen kapcsolatban élő fiatalok aránya (13 százalék), míg a kisebb településeken magasabb (17 százalék). A felsőfokú végzettségűek körében magasabb a házasságban élők aránya (18 százalék), az alap- és középfokú végzettségűeknél ennél lényegesen kisebb számban találunk házas fiatalokat (8–11 százalék).

A házasságban élő fiatalok átlagosan 23–24 éves korban köteleződnek el, a nők átlagosan kicsit korábban, a férfiak kicsit később kötnek házasságot. **A jelenleg nem házas fiatalok kétharmada a jövőben szeretne házasságot kötni, mindössze 6 százalékuk utasítja el tudatosan ezt az együttélési formát.**

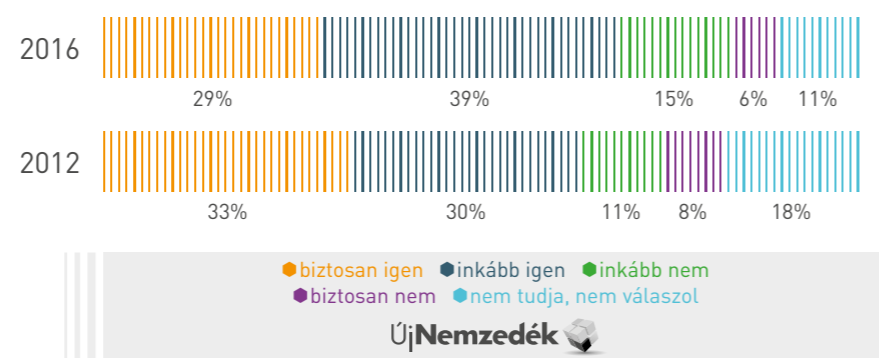
A 2012-es kutatás adataihoz képest csökkent a bizonytalanok és **nőtt a házasságot tervezők száma.** A lányok/nők nagyobb arányban szeretnék házasságot kötni (74 százalék), mint a fiúk/férfiak (63 százalék). Az életkor emelkedésével csökken a házassági kedv, míg a településméret és az iskolai végzettség tekintetében ellenkező tendenciát látunk, azaz minél nagyobb településen él valaki, és minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik, annál nagyobb arányban tervez a közeli vagy távoli jövőben házasságot kötni.

GYERMEKVÁLLALÁS

A 15–29 éves fiatalok 14 százalékának született már eddig gyermeke. A vér szerinti gyermekkel rendelkezők átlagosan 22,2 évesek voltak első gyermekük születésekor, ami a négy évvel ezelőtti adathoz képest emelkedést mutat.

2. ábra | Házasodási szándék 2012 és 2016

Ha Ön jelenleg nem házas, szeretne-e házasságban élni?
N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

A fiatalok 23 százaléka tervezi, hogy a következő három évben újabb gyermeket vállal, és további 24 százalék esetében előfordulhat még ez, de egyelőre inkább nem tervez ilyen időtávon belül gyermekvállalást. Azok, akik választ tudtak adni arra a kérdésre, hogy összesen hány gyermeket szeretnének vállalni (a 15–29 évesek 77 százaléka), **átlagosan 1,7 gyermeket terveznek.**

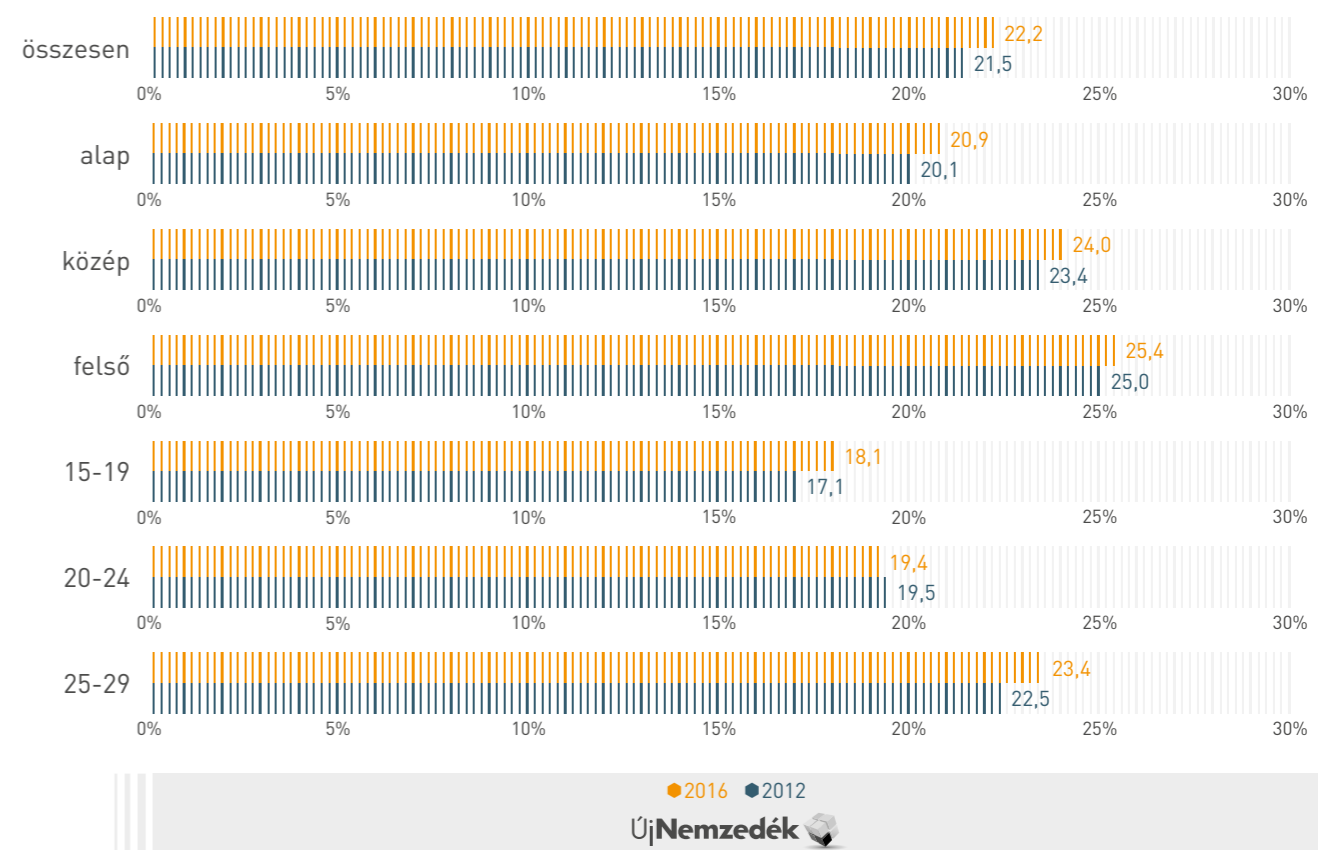
A gyermekkel nem rendelkező fiatalok 48 százalékának van már elképzelése arról, hogy a jövőben hány évesen szeretne gyermeket vállalni, ők átlagosan 28 éves korukra tervezik első gyermekük megszületését. A 2012-es kutatásban átlagosan 29 éves korukra tervezték az első gyermekvállalást, vagyis az azóta eltelt időszakban valamelyest változtak a

fiatalok ilyen irányú tervei.

A gyermekvállalás sok mindent meghatároz és megváltoztat az ember életében, a fiatalok negyöztöde szerint leginkább a boldogságérzetre van pozitív hatással, illetve a 15–29 évesek fele szerint a családi és baráti kapcsolatok helyzetét is alapvetően javítja. A fiatalokat főleg a munkahelyi karrierre, anyagi helyzetre és a szexuális életre vonatkozó hatását illetően osztja meg a gyermekvállalás, ezeknél a dimenzióknál a legmagasabb a középső válaszok aránya az ötfokozatú skálán. A gyermeket vállalók tanulási lehetőségeire, munkahelyi karrierjére és anyagi helyzetére van legnagyobb mértékben negatív hatással ennek a döntésnek a meghozatala a 15–29 éves fiatalok szerint.

3. ábra | Első gyermek vállalásának időpontja

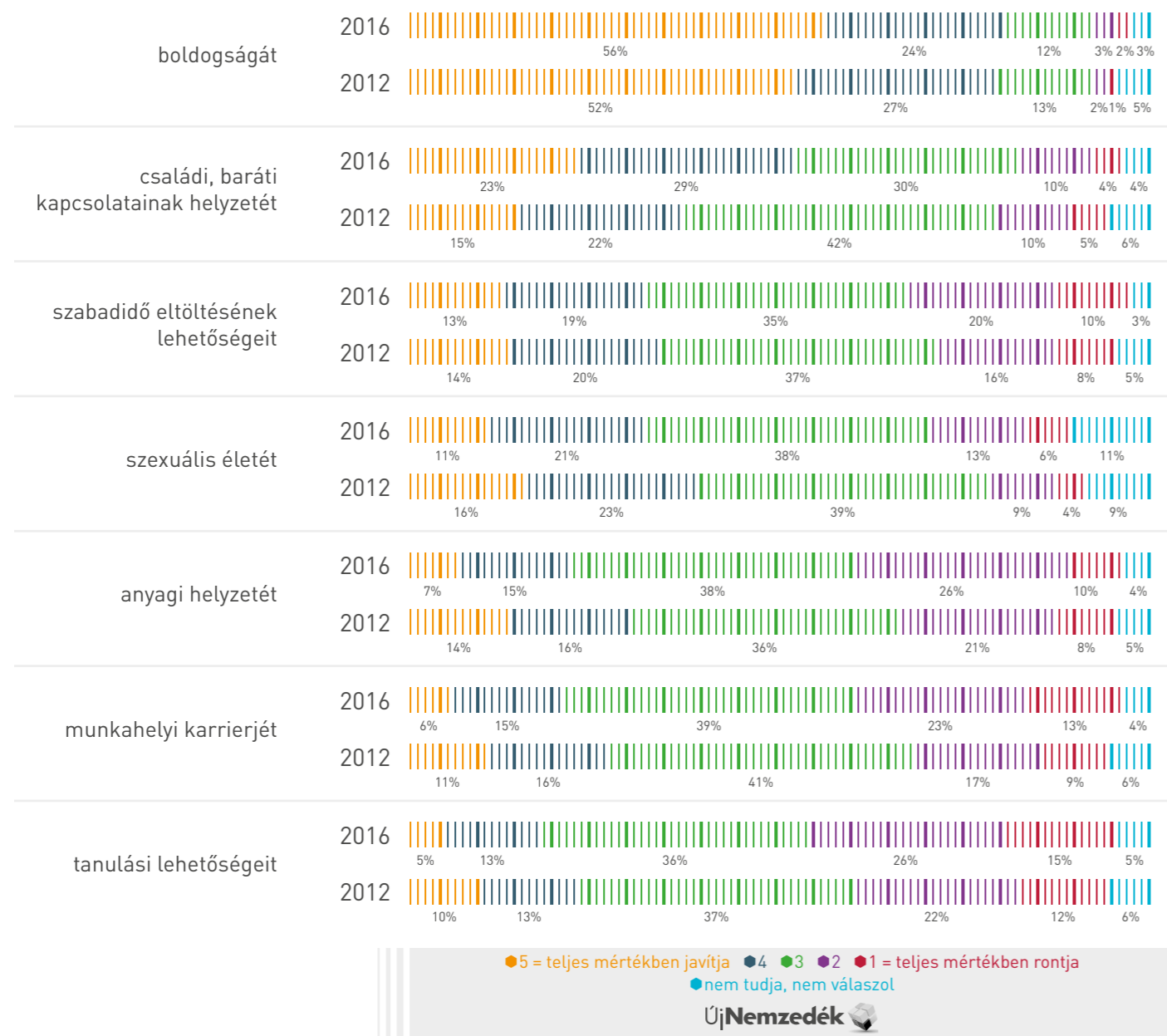
Hány éves volt Ön, amikor az első (vér szerinti) gyermeke megszületett?
N2012=1167, N2016=1117; átlagéletkor

4. ábra | Gyermekvállalás hatásainak megítélése

Véleménye szerint hogyan befolyásolja a gyermekvállalás az emberek...?

N2012=8000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÉLETESEMÉNYEK

A fiatalok felnőtté válásának folyamatában vannak olyan életesemények, egyfajta mérföldkövek, amelyek meghatározó jelleggel bírnak. Ezeknél az életeseményeknél a megtörtént vs. még nem történt meg dichotómián kívül az is fontos, hogy hány éves korukban történt, illetve akik életében még nem történt meg, azok hány éves korukra valószínűsítik az életesemény megtörténtét.

A vizsgáltak közül a legkorábban megvalósult, vagy a jövőben bekövetkező jelentős életeseménynek a fiatalok az első randizást tekintik, illetve az első komoly döntés meghozatalát.

A következő fontos momentum szerintük, amikor először alakítanak ki komoly párkapcsolatot, befejezik tanulmányaikat és megszerzik első szakmai végzettségüket, illetve megkapják életük első fizetését.

A szülői házból való elköltözést és az első saját lakásba költözést a korábban felsorolt életeseményekhez képest több évvel később tették meg vagy tervezik megtenni a 15–29 éves fiatalok. Ez az életesemény, amelyet szerintük a legkésőbb tudnak elérni a felsoroltak közül, valamint ennél van a legnagyobb különbség az átlagévek tekintetében a már megvalósult, illetve a jövőben tervezett időpontok között. A nem, az életkor és a

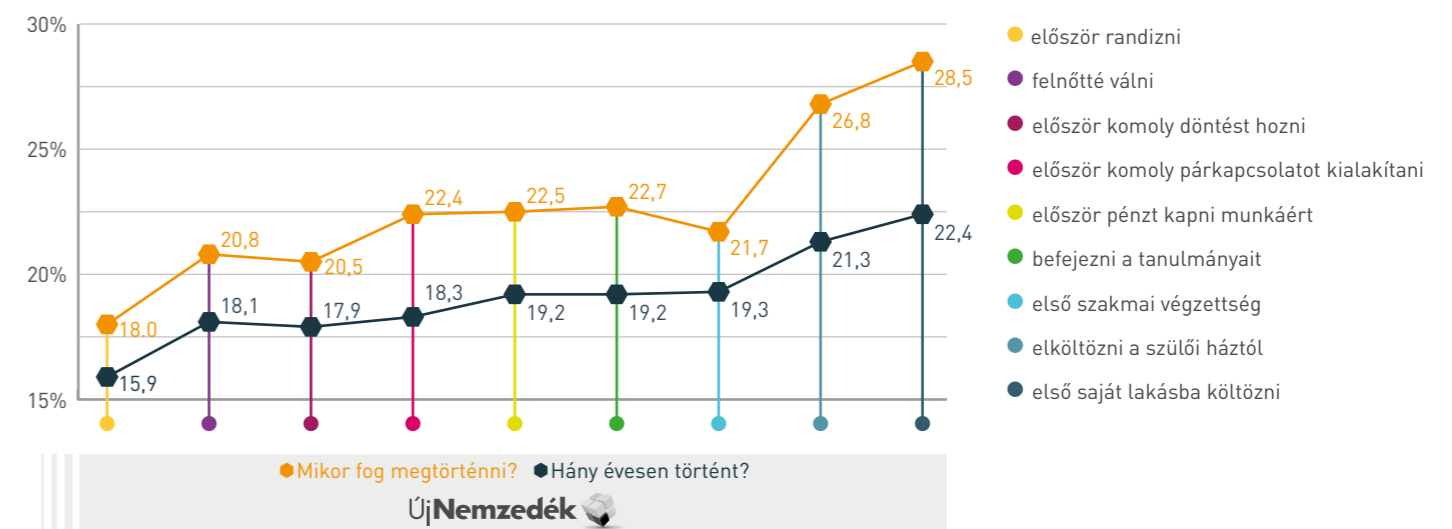
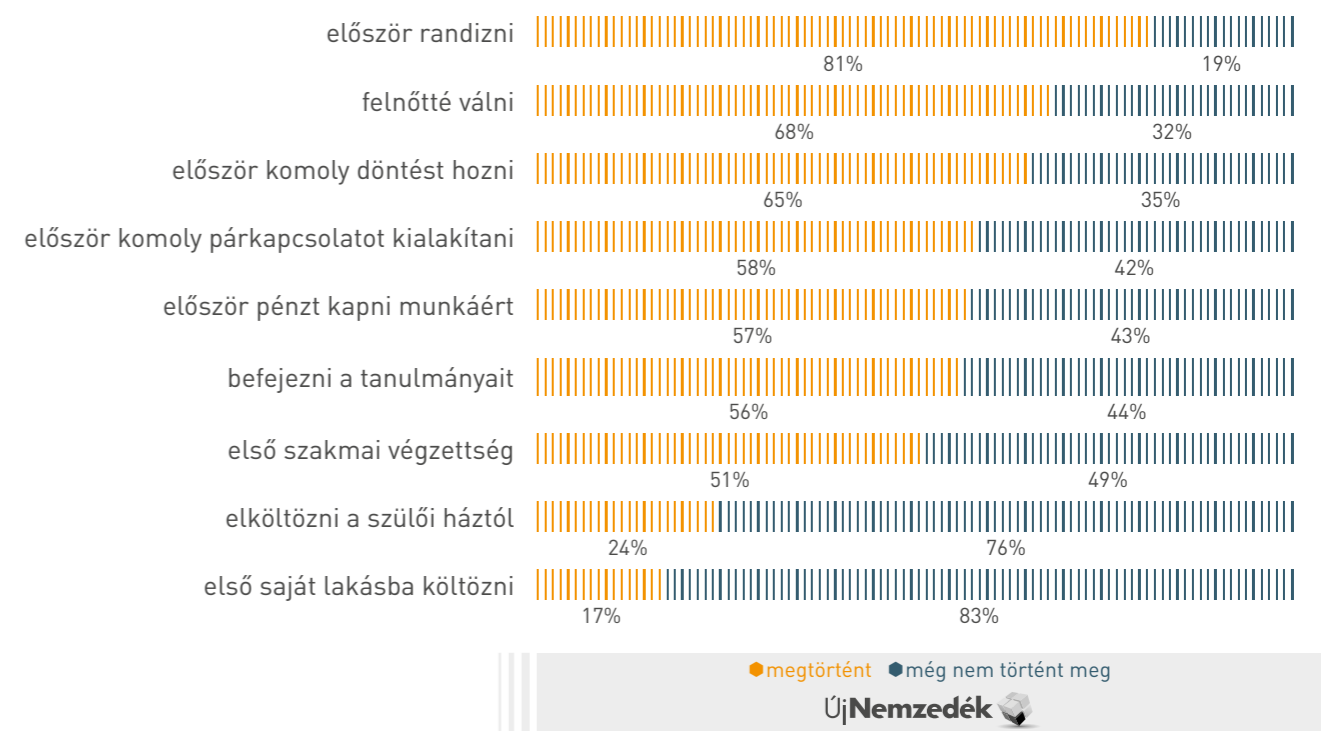
településtípus nem bír meghatározó erővel, azonban az iskolai végzettség igen. A magasabb iskolai végzettségűek szinte minden esetben későbbi életszakaszukban érték el ezeket, illetve vetítik előre a felsorolt életeseményeket.

A fiatalok saját bevallásuk szerint átlagosan 14,4 éves korukban váltak nemileg éretté. Akiknek már volt szexuális kapcsolata (70 százalékuknak), azok átlagosan 16,7 éves korukban kezdték el szexuális életüket, illetve akik még nem kezdték el (15 százalékuk), azok közel egyötöde nyilatkozott arról, hogy hány éves korában tervezi, esetükben ez átlagosan 18,2 éves korra tehető.

5. ábra | Életesemények

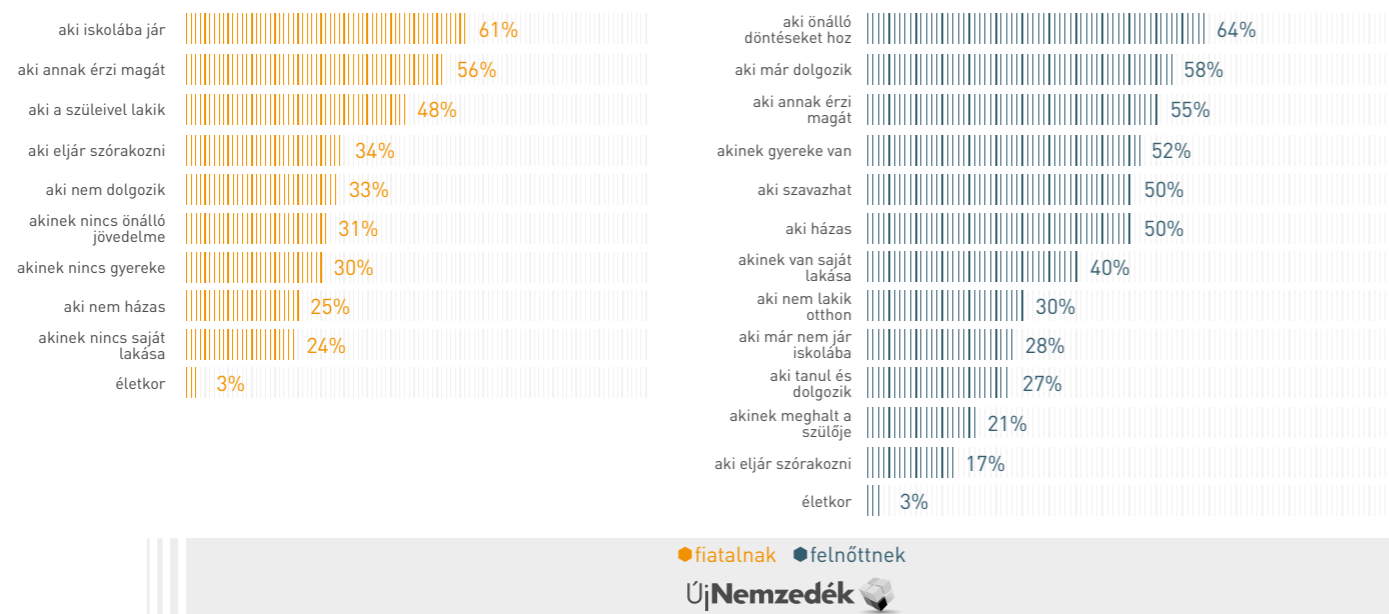
Hány éves korában történt ez az életesemény? Mit gondol, hány éves korában fog ez megtörténni Önnel?

N2016=2000; százalékos megoszlás és átlagévek

6. ábra | Fiatalság, felnőttég megítélése

Ön szerint ma Magyarországon ki tekinthető fiatalnak? Ön szerint ma Magyarországon ki tekinthető felnőttnek?
N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

FIATALSÁG, FELNÖTTÉ VÁLÁS

Ma Magyarországon a 15–29 évesek többsége szerint az mondható fiatalnak, aki tanul, illetve aki annak érzi magát, valamint szüleivel lakik. A fiatalság további ismérve egyharmaduk szerint az, hogy egy fiatal nem dolgozik, eljár szórakozni, nincs önálló jövedelme és nincs még gyereke. Egy-negyedük véleménye alapján az is jellemző egy mai magyarországi fiatalra, hogy nem kötött még házasságot és nem rendelkezik saját lakással. Az életkornak nem

tulajdonítanak nagy jelentőséget sem a fiatalság, sem a felnőtt lét meghatározása során (mindössze 3–3 százalékok említették ezt meg), ami azt mutatja, hogy szerintük ezen állapot nem elsősorban életkor függvénye, hanem bizonyos életesemények bekövetkezése, egyes dolgok feletti rendelkezés és egyfajta életérzés kérdése. Akik említették ismérvenek a kort, szerintük átlagosan 25 éves korig fiatal valaki, és átlagosan 23 éves kortól tekinthető valaki felnőttnek.

A felnőtt állapot elérésében leginkább fontos tényezőnek azt tekintik a fiatalok, hogy az ember

tud önálló döntéseket hozni, dolgozik már, van gyermeke, illetve házasságot kötött. A 15–29 éves korosztályba tartozók több mint fele szerint a felnőttek megítélésénél is releváns szempont, hogy az illető önmagát annak gondolja-e, illetve 40 százalékok mondták azt, hogy egy felnőtt ember rendelkezik már saját lakással. A szülőktől való elköltözést és az iskolai tanulmányok befejezését a fiatalok 28–30 százaléka gondolja fontosnak egy felnőtt esetében. Ugyanakkor 27 százalékok hiszi, hogy azt is felnőttnek lehet tekinteni, aki egyszerre tanul és dolgozik.

MUNKAVÁLLALÁS ÉS JÖVŐTERVEZÉS

Munkanélküliség; Jövőtervek

A fiatalok munkapiaci pozíciója kedvezőbb 2012-höz képest. Jelentősen nőtt a keresőtevékenységet folytató 15–29 évesek aránya és a fekete foglalkoztatás is visszaesett. Emellett a munkahelyüket is alapvetően biztosnak gondolják a megkérdezettek. A magyarországi fiatalok kétharmada kizárólag Magyarországon képzei el a jövőjét, egyharmaduk hosszabb-rövidebb ideig külföldön dolgozna vagy tanulna.

2016-ban a megkérdezett fiatalok 54 százaléka dolgozott és ez az arány erős növekedést mutat a 4 évvel korábbi felvételen tapasztalt 40 százalékhöz képest. Az 54 százalék alatt értünk mindenféle kereső tevékenységet, bármilyen formában is végezzék azt a fiatalok. Ez történhet fő és melléktevékenységként (tanulás mellett például), lehet bejelentve vagy bejelentés nélkül, illetve megvalósulhat alkalmazottként vagy vállalkozóként. A fiatalok 50 százaléka számára a munka a fő tevékenységet jelenti, a munka mellett tanulók aránya mindössze 4 százalék. A munkapiacra nem aktívak 74 százaléka tanul, 6 százaléka pedig álláskeresési járadékot kap.

2. táblázat | Fő tevékenység 2012 és 2016

Melyiket tekinti fő tevékenységének mindezek közül?
N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék	2012	2016
tanul, részt vesz valamilyen iskolában vagy tanfolyamon	42%	37%
dolgozik, akár bejelentve, akár nem, akár alkalmazottként, akár vállalkozóként	39%	50%
álláskeresési járadékot kap	4%	3%
munkanélküli, ellátás nélkül	5%	1%
csecsemőgondozási díjat kap	0%	0%
GYED-en van	1%	1%
GYES-en van	4%	3%
főállású anya, gyermeknevelési támogatást (GYET-et) kap	0%	0%
háztartásbeli, otthon van a gyerekekkel (GYED, GYES, GYET nélkül)	1%	1%
eltartott, otthon van	1%	2%
rokkantnyugdíjas, rokkantjáradékos	0%	0%
szociálissegélyezett	1%	1%
nem tudja, nem válaszol	1%	0%

A jelenleg dolgozók mintegy 86 százaléka alkalmazott, 4 százaléka tevékenykedik önálló vállalkozóként, az idősebb korcsoportban, azaz a 24–29 évesek között 5 százalék a vállalkozók aránya. A dolgozó fiatalok további 3 százaléka közfoglalkoztatott.

Eredményeink szerint a magyarországi 15–29 évesek 64 százalékának volt eddigi élete

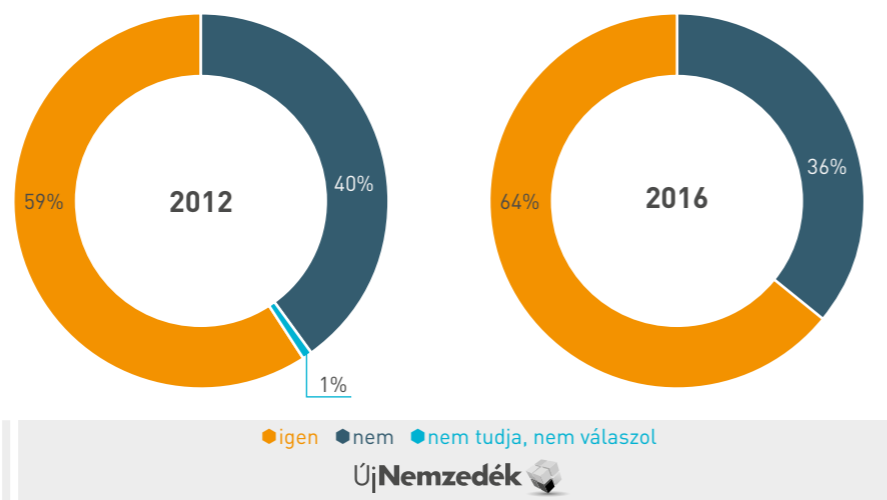
során olyan munkája, amelyért pénzt kapott, a megkérdezettek 36 százaléka azonban még sohasem dolgozott pénzért. 2016-ban a négy évvel ezelőtti adatfelvételhez képest a fiatalok között a munkatapasztalattal rendelkezők arányának emelkedését láthatjuk: korábban a megkérdezettek 59 százalékának volt már valamilyen bevételt hozó munkája.

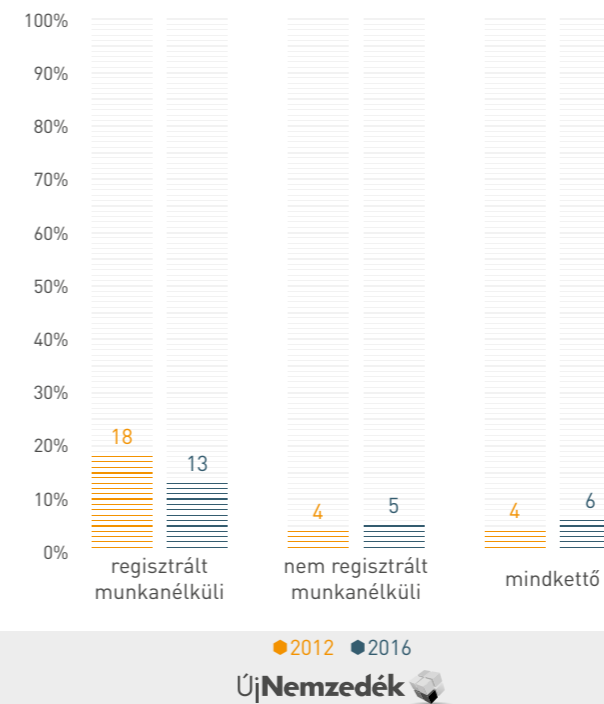
A munkaerő-piacra lépést alapvetően befolyásolják a korábbi munkatapasztalatok. A 15–29 évesek körében az iskola mellett vállalt munka tekintében szintén némi emelkedést tapasztaltunk a 2012-es évhez képest a szünidei munkával kapcsolatban: a megkérdezettek 52 százaléka dolgozott valamilyen rendszerességgel az iskola mellett a szünidőben, ez két százalékpontos emelkedést jelent 2012-höz képest. Ugyanakkor az iskolai idő alatti munkavégzésben némi csökkenést láthatunk: 2012-ben a fiatalok 26 százaléka, 2016-ban pedig 24 százalékuk dolgozott iskola mellett.

2012-ben az iskolai szüneteken kívüli, legalább 3 hónapig tartó, formális munkát a fiatalok 47 százaléka végzett már legalább egyszer életében, miközben 2016-ra ez az arány 53 százalékra emelkedett. **A huzamosabb munkavállalás kezdetének időpontja 19 éves korra tehető.**

7. ábra | Pénzért történő munkavállalás 2012 és 2016
Eddigi élete során végzett-e olyan munkát, amiért pénzt kapott?
N2012, N2016=8000; százalékos megoszlás a teljes népességben

8. ábra | A munkanélküliség 2000 és 2016
Volt-e eddigi élete során bármikor?
N2012, N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

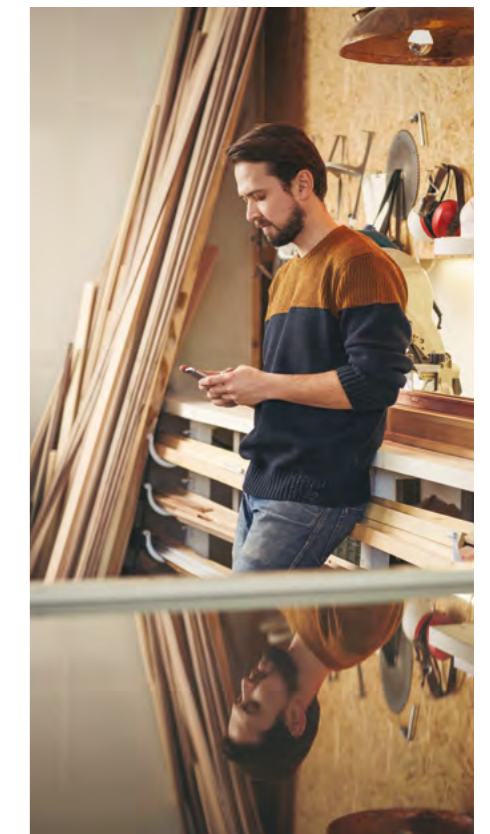
MUNKANÉLKÜLISÉG

A fiatalok 24 százaléka megtapasztalta már a munkanélküliséget, 13 százalékuk volt már regisztrált munkanélküli, 5 százalékuk nem regisztrált, további 6 százalékuk pedig mindkettő. A legnagyobb arányban a szakmunkás végzettségűek élték meg a munkanélküliséget, mindösszesen 58 százalékuk mondta, hogy még soha sem volt állás nélkül. **A legjobb** – bár korántsem megnyugtató – **helyzetben** ismét a

felsőfokú végzettségűek vannak, a körükben a legalacsonyabb a munkanélküliséget megtapasztalók aránya.

A munkaerőpiacon aktív fiatalok között a jelenleg munkát keresők aránya 7 százalék, ami magasabb a 19–24 éves korosztályban (11 százalék).

Az elhelyezkedéshez szükséges időt tekintve az általános iskolát végzettek a legpesszimistábbak és nem alaptalanul: körükben a munkanélküliek elhelyezkedési

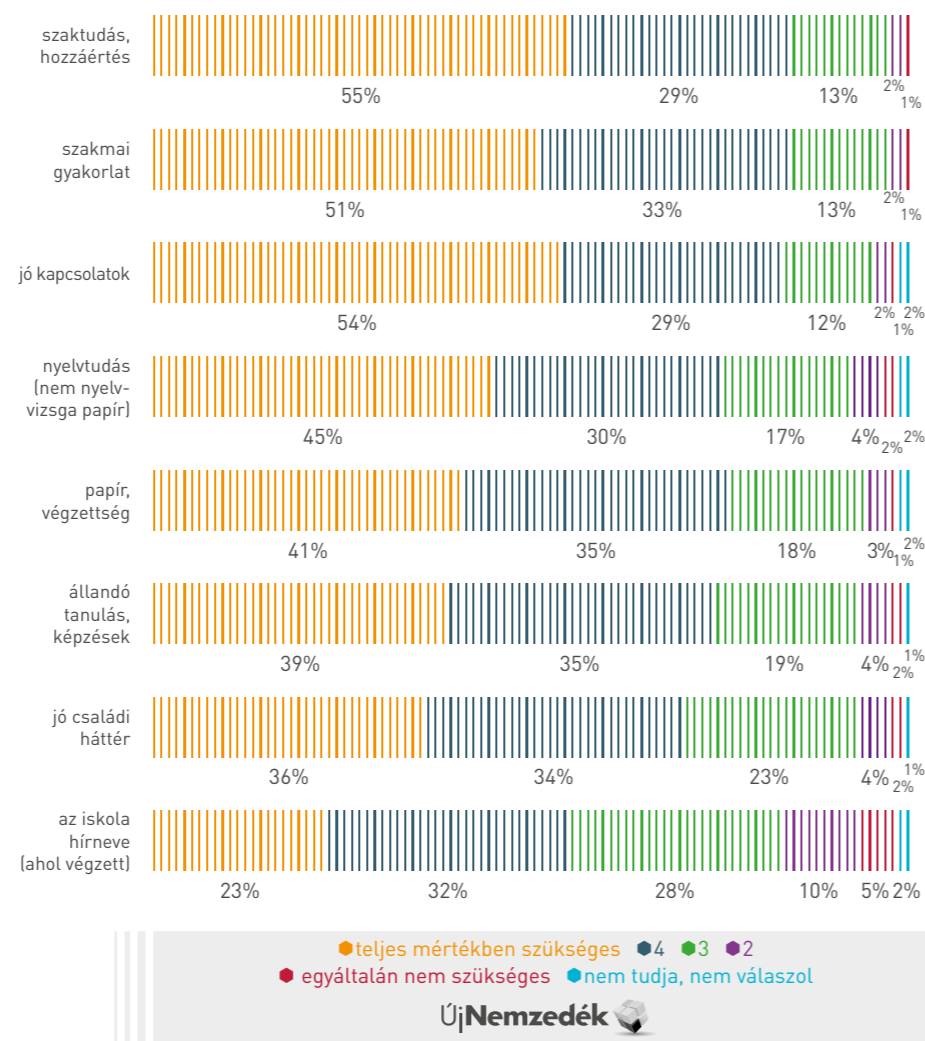
ideje átlagosan 6 hónap, a diplomások esetén 4,3 hónap.

A vizsgált korcsoportban a jó állás megszerzéséhez szükséges feltételként legtöbbször a felsorolt szempontok közül a szaktudást (84 százalék) és a szakmai gyakorlatot (84 százalék), valamint a jó kapcsolati rendszert (83 százalék) nevezték meg. A felsoroltak közül legkevesebbet az iskola hírneve számít a fiatalok szerint. Bár több mint felük (55 százalék) ezt is fontos tényezőként azonosítja.

9. ábra | „Jó állás”

Ön szerint a következők mennyire szükségesek ahhoz, hogy az ember jó állást tudjon találni?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

A 15–29 évesek nettó 238.795 forint átlagos fizetéssel lennének elégedettek. A válaszok szóródásából arra következtethetünk, hogy a fiatalok egy része feltehetően reális elvárást, míg másik része inkább idealizált elvárást fogalmazott meg.

A fizetésről elmondható, hogy a kutatás során megkérdezett jelenleg, vagy korábban aktív fiatalok 17 százaléka az egész fizetését zsebbe kapta (kapja), további 12 százalékuk csak egy részét, 71 százalékuk azonban nem találkozott ilyen módon a feketemunkával. Ez némi javulást mutat, 2012-ben a fiatalok 22 százaléka az egész fizetését, 7 százalékuk pedig egy részét kapta zsebbe.

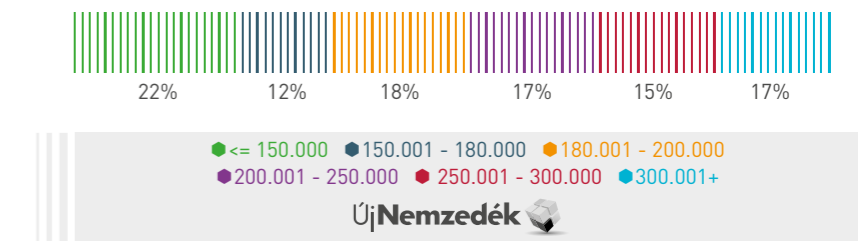
A foglalkozási csoportok szignifikánsan elválnak a feketemunka terén: az őstermelők, illetve alkalmi munkából élők nagy hányada (27 illetve 33 százaléka) kapja teljes egészében zsebbe a fizetését, míg az alkalmazottak 14 százaléka.

A fiatalok alapvetően biztosnak gondolják munkahelyüket. A fő tevékenységként dolgozó (és nem tanuló) fiatalok 31 százaléka a jelenlegi munkahelyét egyáltalán vagy inkább nem tartja biztosnak, a többség (44 százalék) azon-

10. ábra | Fizetési igény

Ön mekkora nettó (kézhez kapott) fizetéssel lenne elégedett?

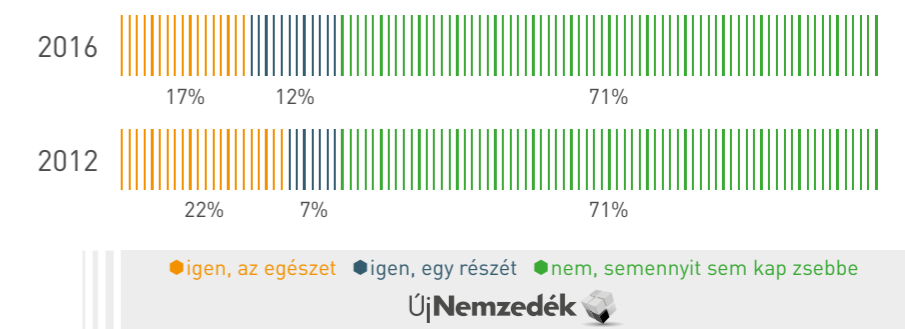
N2016=6218; százalékos megoszlás az érvényes válaszok körében

11. ábra | Foglalkoztatás, szürkegazdaság 2000 és 2016

Ön a fizetését részben vagy egészben zsebbe kapja-e (kapta)?

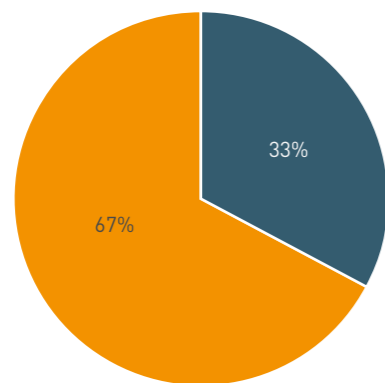
N2012=4493, N2016=5148; százalékos megoszlás a munkapiacon aktív válaszadók körében

ban inkább annak gondolja. A munkahelyüket leginkább bizonytalanak érzők az alacsony iskolai végzettségűek: közülük is különösen az általános iskolát végzettek érzik inkább bizonytalanok jelenlegi munkahelyüket. Eközben a diplomások jóval nagyobb biztonságban érzik magukat munkahelyeiken, mint bármelyik más iskolai végzettségbe tartozó fiatal munkavállaló.

Az elhelyezkedési lehetőségek, jövőbeli kilátások megítélése azonban nem fest ennyire optimista képet. A kérdezett lakóhelyén, saját végzettséggel való elhelyezkedési lehetőségeket a megkérdezett fiatalok 44 százaléka inkább kedvezőtlennek ítéli meg a jövőre nézve. A községekben élők, valamint az alacsonyan iskolázottak tartják legkedvezőtlenebbnek a helyzetüket.

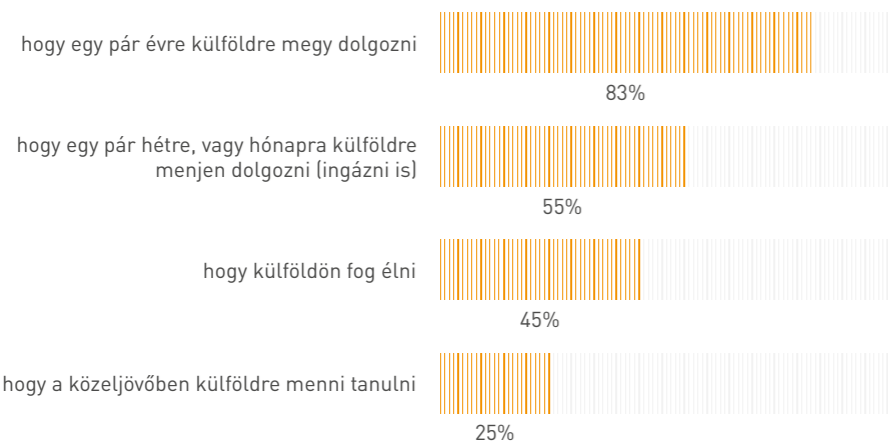
12/1. ábra | Jövőbeli külföldi tanulási, munkavállalási és letelepedési tervek
Tervezi-e, hogy valaha külföldön fog dolgozni, tanulni?
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

UjNemzedék

12/2. ábra | Jövőbeli külföldi tanulási, munkavállalási és letelepedési tervek, 2016

Tervezi-e, hogy valaha külföldön fog dolgozni, tanulni?
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében és
N2016=2632; százalékos megoszlás a valamilyen külföldi tervvel rendelkezők között

UjNemzedék

JÖVŐTERVEK

A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 adataiból kiderül, hogy minden harmadik (33 százalék) 15–29 éves fiatal tervezi, hogy külföldön tanul vagy munkát vállal. 2012-ben a fiatalok 33 százaléka tervezett munkát vállalni külföldön, ez az arány 2016-ban 31 százalékra csökkent, a külföldi tanulást tervezők aránya pedig 2012-ben 7 százalékról 2016-ra 8 százalékra változott.

A megkérdezett fiatalok 67 százaléka nem tervez külföldi tanulást vagy munkavégzést, illetve letelepedést, csak úgy, mint 2012-ben. A 15–19 évesek 33 százalékanak, a 20–24 évesek 38 százalékanak, a 25–29 évesek 28 százalékanak vannak külföldi terveik. Az ország régiói között nagyobb eltéréseket tapasztalhatunk: míg a Nyugat-Dunántúlon élő fiatalok 40 százaléka tervez valamilyen, hosszabb-rövidebb külföldi tartózkodást, addig a Közép-Magyarországon ez az arány 26 százalék.

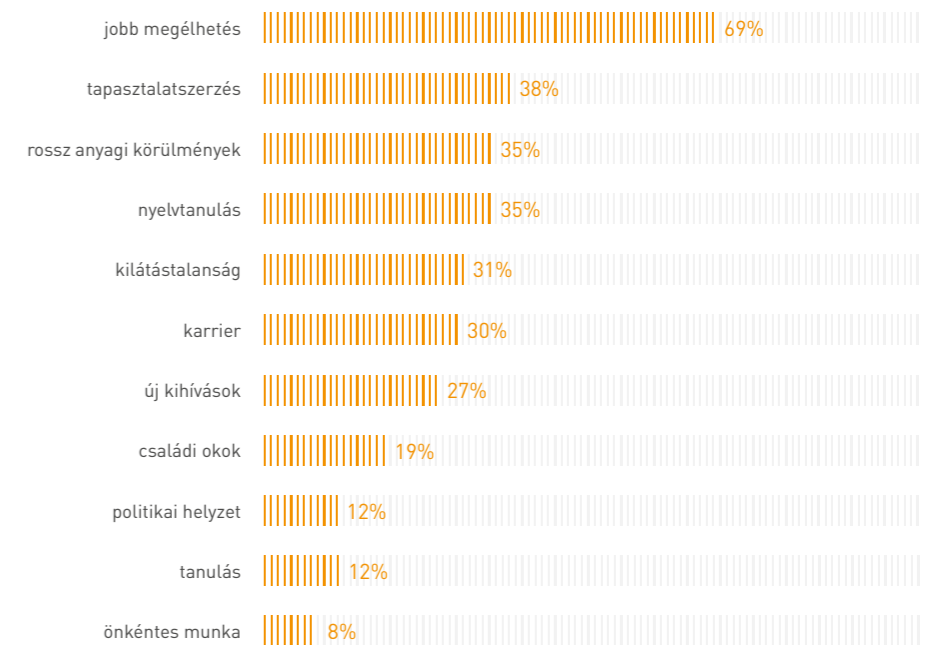
A külföldi tervekkel rendelkezők túlnyomó része hosszabb távú, pár évig tartó munkavállalásban is gondolkodik (83 százalék), a külföldi letelepedést pedig a fiatalok 45 százaléka fontolgatja. A tervek negyedében (25 százalé-

kában) szerepel a tanulás.

A fiatalok 69 százaléka a jobb megélhetés reményében hagyná el az országot. Az életminőség a diplomások körében is igen fontos (63 százalék), azonban legtöbbször a szakmunkásképzőt végzettek körében említették a jobb megélhetést, mint motiváló tényezőt (75 százalék). A nyelvtanulás, a tapasztalatszerzés és a karrier lehetősége legnagyobb mértékben a 15–19 éveseknél és a diplomával rendelkezőknél jön számításba, továbbá a kihívásokat is leginkább ez a két csoport keresi. Kevesek számára ösztönző a külföldi önkéntességi szolgálat, a tanulás. Az itthoni politikai helyzet miatt a fiatalok mindössze 12 százaléka hagyná el az országot.

Az itthon maradás okaként a fiatalok leginkább a családdhoz való ragaszkodást emelték ki, ez 71 százalékukat befolyásolná a maradásban. A barátok a megkérdezettek 51 százalékanál jelennek meg, mint visszatartó erő. Fontos tényező a hazaszeretet, melyet a fiatalok közel fele említett marasztaló tényezőként. Legkevésbé a vélt vagy valós veszélyek és az ügyintézésrel járó kényelmetlenségek jelentenek visszatartó erőt az ország elhagyásában.

13. ábra | Az ország elhagyásának okai
Mi az, amiért (mégis) hajlandó lenne elhagyni az országot hosszabb-rövidebb időre?
N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

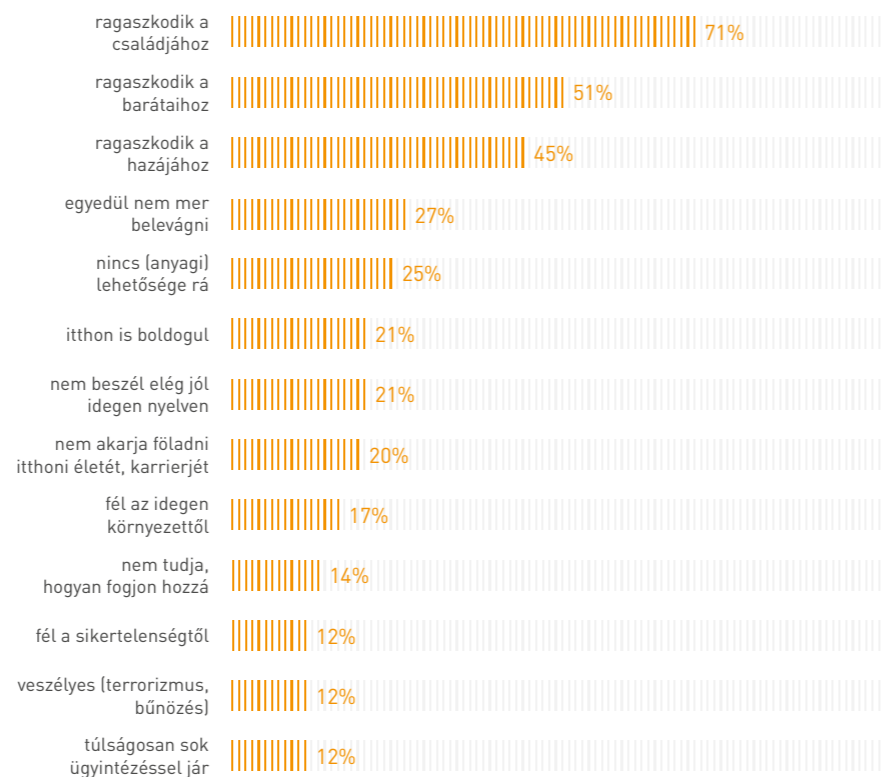
UjNemzedék

A kutatás során rákérdeztünk arra is, hogy bizonyos események rövid távon, azaz 2–3 éven belül milyen valószínűséggel következnek be. A válaszok alapján a legkevésbé valószínűnek nevezték meg a saját vállalkozás indítását, a válaszolók 61 százaléka nem lát rá esélyt 2–3 éven belül (2012-ben 65 százalék), ugyanakkor 15 százalékuk valószínűnek tartja. Ez az arány 2012-ben 11 százalék volt. A külföldre költözést a fiatalok 56 százaléka nem tartja valószínűnek 2–3 éven belül, ez 2012-ben 52 százalék volt. 2016-ban a mostani lakóhelyről történő elköltözést 42 százalék nem tartja valószínűnek, míg ez az arány 2012-ben – némileg másként szövegezett kérdés alapján – még 46 százalék volt.

14. ábra | Visszatartó erő az ország elhagyásában

Mennyire tartják vissza attól, hogy hosszabb-rövidebb időre elhagyja az országot?

N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

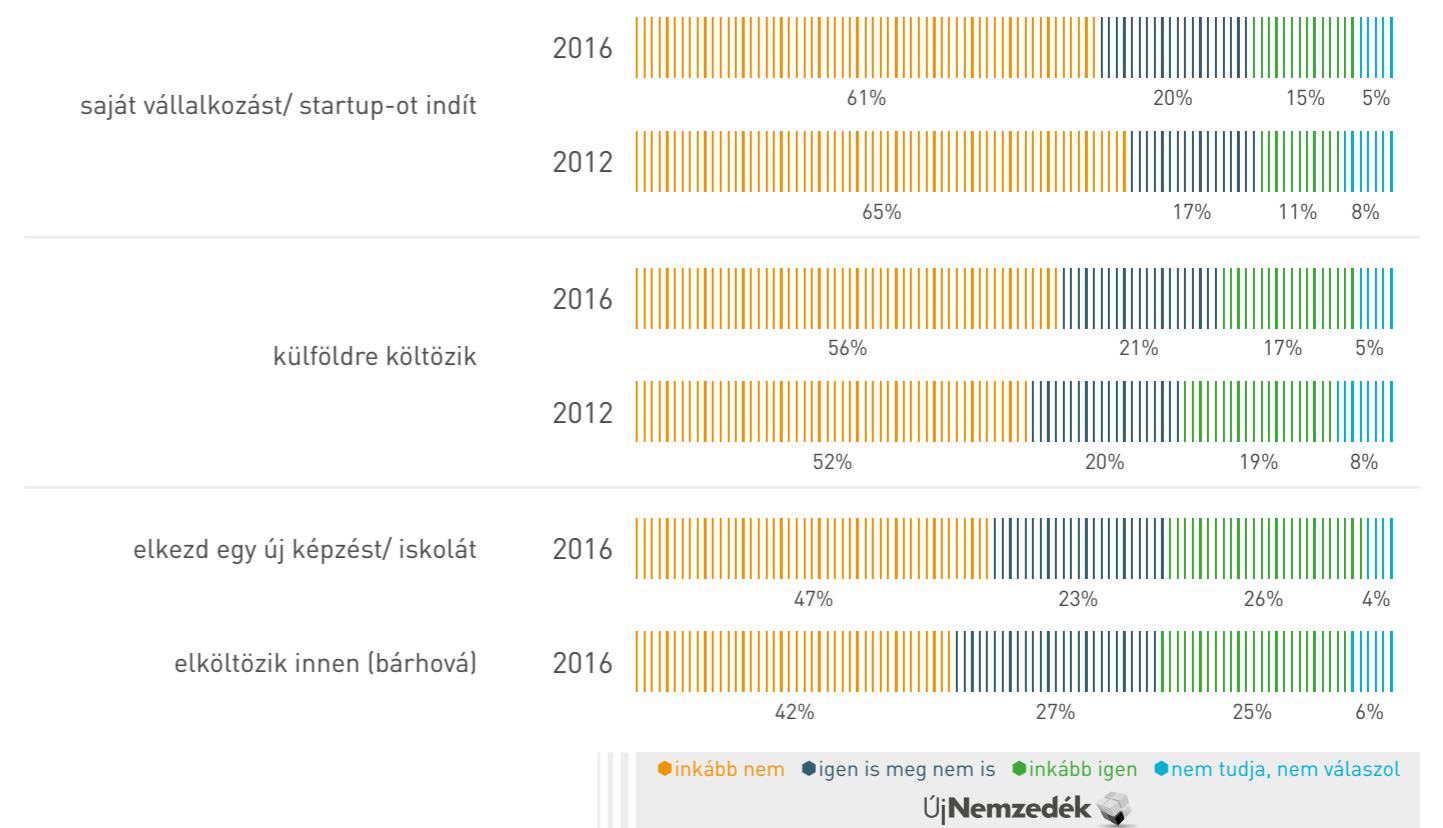

ÚjNemzedék

15. ábra | Jövőbeli, rövidtávú tervek

Mennyire tartja Ön valószínűnek, hogy 2-3 éven belül igazak lesznek Önre a következő kijelentések?

N2012=8000; N2016=1995; százalékos megoszlás a fiatalok arányában, ötfokú skála összevont értékei

OKTATÁSI HELYZETKÉP

Továbbtanulás

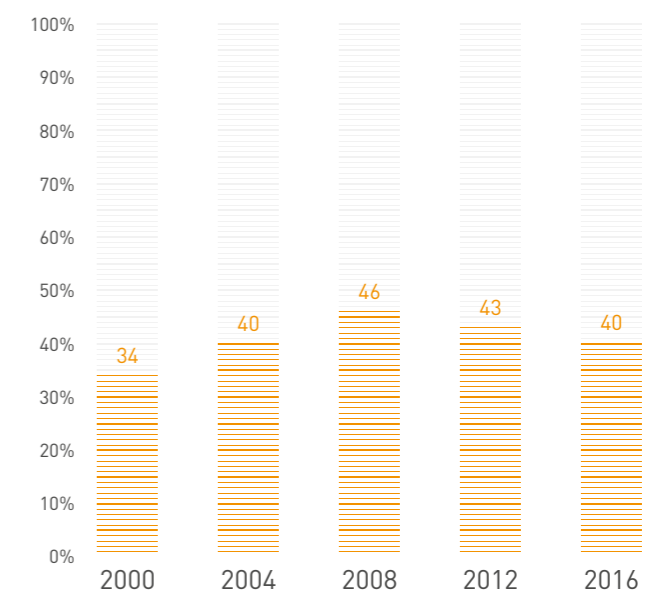

Az oktatásban részt vevők aránya a 2008-as csúcst követően tovább csökkent, azonban továbbra is magasabb, mint az ezredfordulón. A nyelvtudás – saját érzésük szerint – jelentősen növekedett a 15–29 éves fiatalok körében, bár a nyelvvizsgálóval rendelkezők aránya 2012-höz képest nem változott.

2000-től 2008-ig nagyfokú növekedés volt tapasztalható az oktatásban való részvételben: 34 százalékról 46 százalékra nőtt az oktatásban részt vevők aránya. 2012-re ez az expanzió megtorpant és a **2016-os adatok alapján tovább csökkent az oktatásban részesülők aránya: a jelenlegi vizsgálat felvételének idején a fiatalok 40 százaléka vett részt valamilyen szervezett, iskolarendszerű képzésben.**

Az életkor előrehaladtával – természetesen – csökken azoknak az aránya, akik iskolába járnak. Az életkori meghatározottságot mutatja, hogy míg a 15–19 éves korosztály 86 százaléka vesz részt valamilyen képzésen, addig a 20–24 éves korcsoportba tartozók között az arány 34 százalék, a 25–29 évesek közül pedig csupán 9 százalék részesül jelenleg valamilyen oktatásban. 2012-höz képest a két fiatalabb korcsoportban csökkent a képzésben részt vevő fiatalok aránya (a legidősebbek között gyakorlatilag nem változott).

16. ábra | Oktatásban résztvevők aránya 2000 és 2016 között
Tanul, részt vesz valamilyen szervezett, iskolarendszerű képzésben.
N = 8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék

A képzésben részesülők aránya a 16. életév táján csökken nagyobb mértékben. Területi szempontból vizsgálva jellemzően a falvakban (37 százalék) és a kisebb, nem megyei jogú városokban (38 százalék) alacsonyabb, a fővárosban (42 százalék), illetve a nagyobb városokban (46 százalék) pedig jóval magasabb az oktatásban részt vevő fiatalok aránya.

A befejezett iskolai végzettséget vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy

a szakmunkásképzőt végzettek aránya 17 százalékról 19 százalékra, illetve a diplomával rendelkezők aránya 11 százalékról 12 százalékra nőtt 4 év alatt. Az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 33 százalékról 31 százalékra csökkent, ugyanakkor az érettségivel rendelkezők aránya is 40 százalékról 38 százalékra csökkent 2016-ra a négy évvel korábbi adatokhoz képest.

3. táblázat | Iskolarendszerben tanulók aránya 2000 és 2016 között

Tanul, részt vesz valamilyen iskolában vagy tanfolyamon, valamilyen képzésben.

N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék					
	2000	2004	2008	2012	2016
15-19 éves	81%	81%	88%	88%	86%
20-24 éves	24%	38%	40%	38%	34%
25-29 éves	4%	12%	13%	9%	9%

A leginkább veszélyeztetett, **az általános iskolát (még) be nem fejező csoport a teljes minta 1 százalékát jelenti**, közülük valamivel többen vannak azok (10-ből közel 6 fiatal), akik jelenleg nem vesznek részt semmilyen képzésben. Említésre méltó tény, hogy az általános iskolát végzettek (akik a teljes minta 30 százalékát adják) több mint negyede a vizsgálat idején semmilyen formában sem tanult.

A szülők iskolai végzettsége továbbra is nagyban befolyásolja a gyermekek végzettségét

Az adatokból jól látható, hogy minél magasabb végzettséggel rendelkezik az apa, annál kisebb a valószínűsége, hogy a gyermeke alacsony végzettségű lesz (az anyák iskolai végzettségével kapcsolatban is hasonló megállapítások tehetők). Azoknak a fiataloknak az esetében, akik legfeljebb 8 osztályt végeztek, az apák 66 százaléka is legfeljebb szakmunkás végzettségű (ez megegyezik a 2012-es adattal), míg a diplomás fiatalok apáinak 73 százaléka legalább érettségi-vel rendelkezik (2012-ben ez 61 százalék volt).

4. táblázat | Fiatalok és szüleik iskolai végzettsége 2016

Mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége?

Mi (volt) az édesapja/nevelőapja legmagasabb befejezett iskolai végzettsége?

Mi (volt) az édesanyja/nevelőanyja legmagasabb befejezett iskolai végzettsége, amikor Ön 14 éves volt?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék						
apa iskolai végzettsége						
		legfeljebb 8 osztály	szakmunkás-képző	érettségi	diploma	összesen
gyermek iskolai végzettsége	legfeljebb 8 osztály	33%	33%	24%	10%	100%
	szakmunkás-képző	23%	61%	15%	1%	100%
	érettségi	5%	40%	40%	15%	100%
	diploma	2%	25%	37%	36%	100%
	átlagosan	17%	40%	30%	13%	100%

ÚjNemzedék						
anya iskolai végzettsége						
		legfeljebb 8 osztály	szakmunkás-képző	érettségi	diploma	összesen
gyermek iskolai végzettsége	legfeljebb 8 osztály	37%	22%	31%	10%	100%
	szakmunkás-képző	29%	48%	21%	2%	100%
	érettségi	6%	28%	51%	15%	100%
	diploma	3%	13%	53%	31%	100%
	átlagosan	19%	28%	39%	14%	100%

TOVÁBBTANULÁS

A tanulással, illetve munkába állással kapcsolatos viselkedés az eddigi tapasztalatok szerint eltér a különböző iskolai végzettséggel rendelkező csoportok között. Az iskolai végzettség szerint vizsgálva leginkább a szakmunkásképzőben végzett fiatalok fejezték már be a tanulmányaikat, csupán 6 százalékuk tanul jelenleg is valamit. Ezzel szemben az általános iskolát végzettek 70 százaléka, az érettségizett fiatalok 38 százaléka és a diplomás fiatalok 21 százaléka tanul, vagy vesz részt valamilyen képzésben.

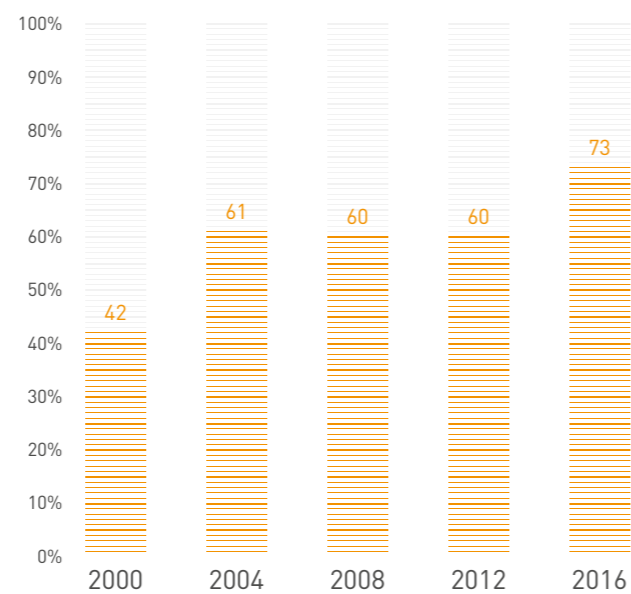
A legerősebb továbbtanulási vágy a 8 általánost, vagy annál kevesebbet végzettek esetében figyelhető meg, akik közül minden második (49 százalék) szeretne továbbtanulni. A diplomások egyharmada (33 százalék) szintén szeretne tanulni még valamit, míg az érettségivel rendelkezők esetében ez az arány 7 százalékponttal alacsonyabb. A szakmunkásképzőt végzettek körében a legalacsonyabb a továbbtanulás iránti vágy, mivel mindössze 12 százalékuk tanulna tovább a jövőben.

Az összes fiatal 73 százaléka állítja, hogy beszél valamilyen idegen nyelvet, amely arány erős

17. ábra | A (valamilyen) idegen nyelvet beszélők aránya, 2000 és 2016 között

Beszél-e Ön valamilyen idegen nyelvet?

N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék

emelkedést mutat az előző adatfelvételekhez képest. A szakmunkásképzőben végzettek csupán 40 százaléka beszél idegen nyelvet, míg a diplomásoknak 99 százaléka. Idegen nyelvek közül még mindig az angol a legnépszerűbb, a fiatalok 61 százaléka beszél angolul, míg németül a 31 százalékuk. Az idegennyelv-tudás ilyen mértékű növekedése nem tükröződik a nyelvvizsgálóval rendelke-

zők arányában, amely változatlan 2012-höz képest: a fiatalok 31 százalékának van valamilyen szintű nyelvvizsgálója egy idegen nyelvből.

Míg 2012-ben a fiatalok 3 százaléka tanult már külföldön, addig 2016-ban ez az arány 2 százalék. Közülük is leginkább a diplomásokra jellemző, hogy tanultak már Magyarországon kívül (9 százalék), ami összefüggésben lehet

a felsőoktatási intézmények által kínált lehetőségekkel. Hozzá kell azonban tenni, hogy a középfokú külföldi tanulás is közel annyira gyakori a fiatalok között, mint a felsőfokú: a külföldön tanult fiatalok 37 százaléka középfokú iskolában, 42 százalékuk pedig felsőfokú intézményben (is) tanult külföldön. A külföldi tanulási lehetőségeket alapvetően meghatározzák a pénzügyi keretek

és lehetőségek. A rendelkezésre álló ösztöndíj-lehetőségek elérhetőségét jól mutatják az egyes iskolaszintek közötti különbségek is. A középfokú tanulmányaikat külföldön végzők 33 százaléka, az egyetemisták, főiskolások 91 százaléka vett igénybe ehhez valamilyen ösztöndíjat, azaz kapott valamilyen formális külső pénzügyi támogatást.

SZABADIDŐ, EGÉSZSÉG

Szabadidős tevékenységek; Kultúra; Kulturális fogyasztás; Sportolási szokások; Étel- és italfogyasztás; Alkoholfogyasztás; Dohányzási szokások; Kábítószeres;

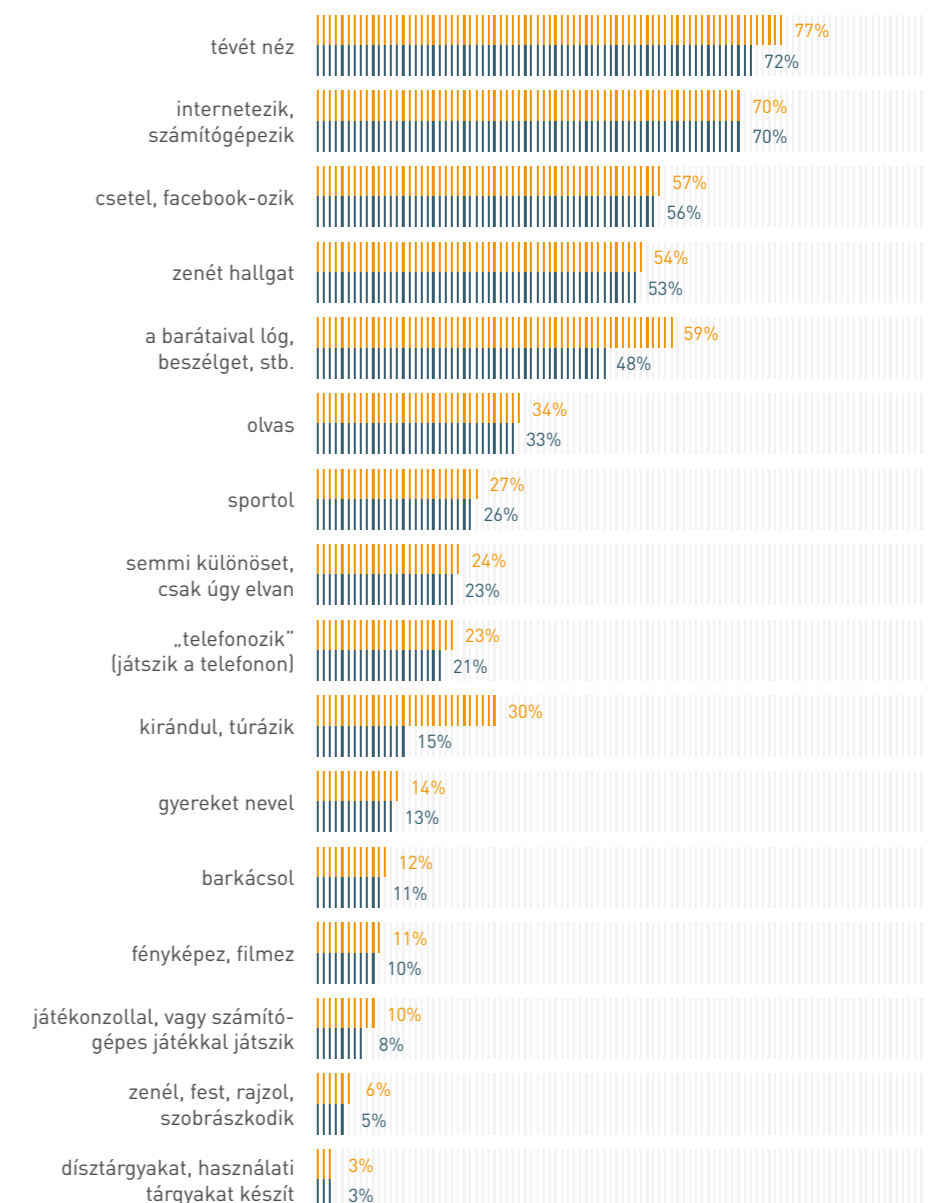

A fiatalok szabadidős terei és tevékenységei alapvetően nem változtak, továbbra is a képernyős elfoglaltságok dominálnak, a kulturális terek látogatottsága alacsony. Az iskolán kívüli rendszeres sporttevékenységet végzők aránya nem változott érdemben 2012 óta, továbbra is a fiatalok bő harmada sportol, ugyanakkor tovább nőtt a fiatalok elégedettsége a közérzetükkel, edzettségi és egészségi állapotukkal, külsejükkel.

SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK

A 2016-os nagymintás ifjúságkutatás adatai – a korábbi hullámok eredményeihez hasonlóan – azt jelzik, hogy a szabadidő terei alapvetően nem változtak meg, **a fiatalok** – tevékenységüket tekintve – **továbbra is otthonukban és barátaiknál töltik el leggyakrabban a kötelezettségeik teljesítése után fennmaradt idejüket**, legyen szó egy átlagos hétköznapról, vagy hétvégeről. A 15–29 évesek szabadidő eltöltésében **meghatározó szerepet kapnak a „képernyős”** (tévé, számítógép, laptop) **tevékenységek**. A képernyős tevékenységeket tovább erősítik az olyan új szabadidő eltöltési formák, mint a „telefonozás”, amely az okostelefonok elterjedésével nyert magának teret, illetve a facebookozás, amelyek nem tekinthetők helyhez kötött tevékenységnek.

18. ábra | Szabadidős elfoglaltság hétköznap és hétvégén 2016
Mit csinál leggyakrabban a szabadidejében?
N2016=2000; a kérdésre választ adók százalékában

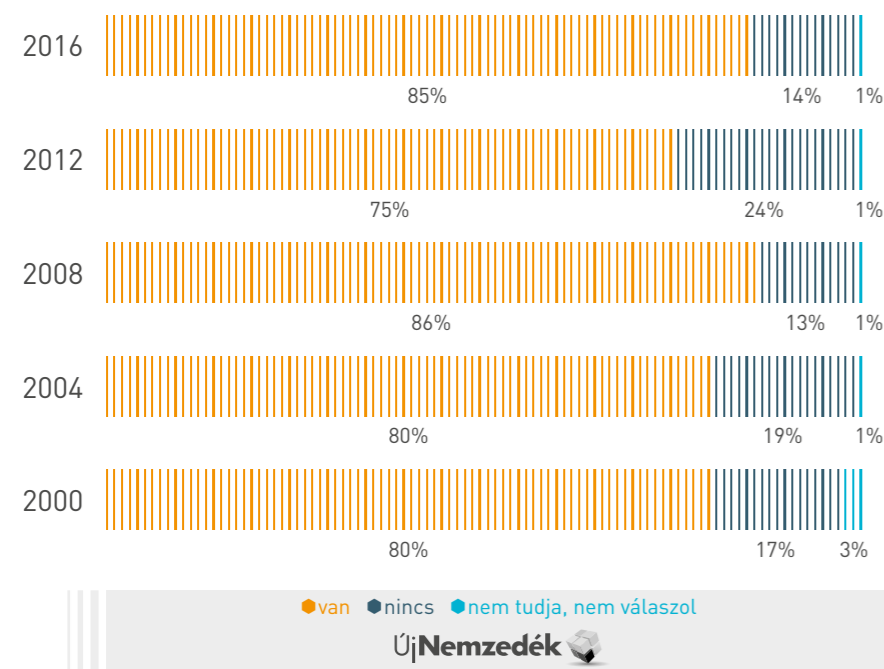
●hétvégén ●hétköznap

ÚjNemzedék

19. ábra | Baráti kör a szabadidő eltöltéséhez 2000-2016

Van-e olyan baráti köre, társasága, amellyel gyakran van együtt szabadidejében személyesen?

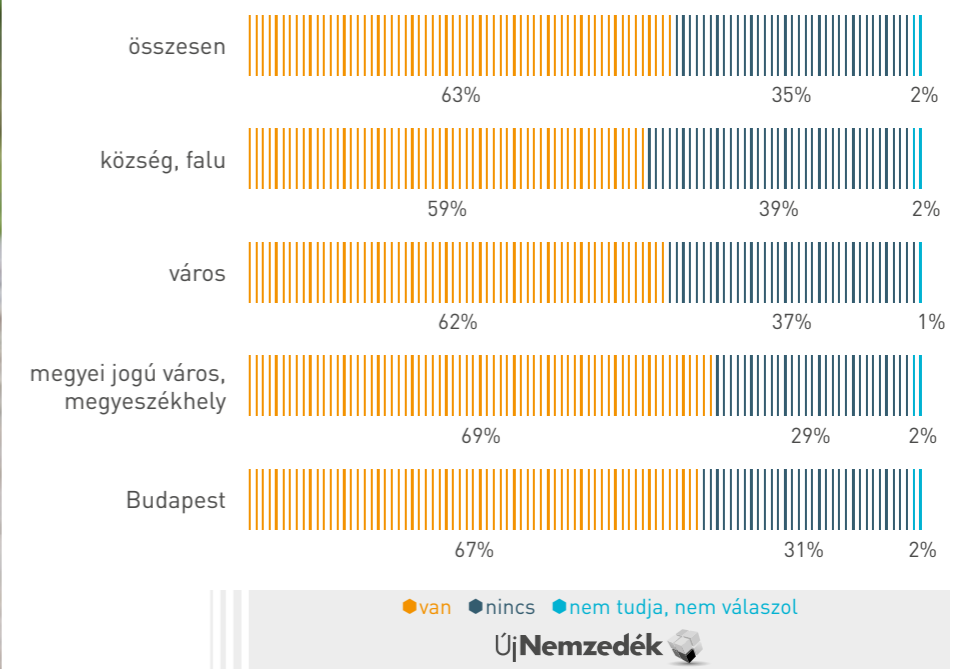
N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

20. ábra | Baráti kör a szabadidő eltöltéséhez az online térben

Van-e olyan baráti köre, társasága, amellyel gyakran van együtt szabadidejében az online térben?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

A fiatalok tevékenységét megvizsgálva döntő többségük hétköznap alapvetően lakóhelyén, vagy a barátainál tartózkodik. Érdekes azonban megemlíteni, hogy **megkérdezettek jelentős csoportja sportolással tölti a szabadidejét.** A hétköznapi és a hétvégi szabadidő-eltöltés helyszínét és tevékenységeit vizsgálva alig van eltérés. Az otthoni szabadidő-eltöltésnek továbbra is elsődlegessége van, lényeges el-

mozdulás csak a baráti társaság esetében érzékelhető, amely a 2016-os adatfelvétel alapján nem köthető kizárólagos terekhez.

A hétköznap rendelkezésre álló szabadidő eltöltésének módja leginkább a fiatalok életkorától függ. A legfiatalabb korosztályhoz tartozók (15–19 évesek) 57 százaléka, míg a 25–29 évesek mindössze 38 százaléka tölti hétköznapon barátaival a szabadidejét.

A hétvégi szabadidő eltöltésének módját tekintve a 15–19 éveseknek 69 százaléka tölti az idejét a barátaival (is), míg a 25–29 éveseknél 46 százalék az arány.

A fiatalok mintegy negyede hétvégén és hét közben is „csak úgy elvan”. Korosztályos megoszlásban ez a következőképpen jelenik meg: a 15–19 évesek 28 százaléka, a 20–24 évesek 23 százaléka, míg a 25–29 évesek 20

százaléka állítja ezt önmagáról. Hétvégén ez az arány az alábbiak szerint alakul: a 15–19 évesek 27 százaléka, a 20–24 évesek 24 százaléka, míg a 25–29 évesek 22 százaléka jellemzi magát ezzel. A „csak úgy elvan” állapot elsősorban a fővárosban élőkre igaz, a hétköznapi időtöltéssel kapcsolatban 30 százalékuk, a hétvégi szabadidővel kapcsolatban 26 százalékuk említette azt, hogy „csak úgy elvan”.

A baráti kör léte alapvető és meghatározó. A 2016-os adatok azt mutatják, hogy minél fiatalabb korcsoportba tartozik a kérdezett, annál több időt tölt a barátaival, valamint annál több baráti kapcsolata van. Érdekes azonban megfigyelni, hogy ennek ellenére milyen fontosak azok a tevékenységek, amelyekhez nincs feltétlenül szükség barátokra, társakra (tévénézés, zenehallgatás, olvasás).

2016-ban a magyarországi fiatalok 14 százalékának nem volt olyan baráti köre, társasága, amellyel gyakran töltötte együtt a szabadidejét. Ez az arány 2012-ben 24 százalék, 2008-ban 13 százalék volt. A magányos fiatalok között felülreprezentáltak a községekben élők. Kiemelendő, hogy **2016-ban a fiatalok kétharmada az online térben (is) találkozik és kommunikál barátaival.**

KULTÚRA

A 2000-ben indult nagymintás ifjúságkutatásoknak kezdetektől fontos eleme volt a fiatalok kultúrához, kulturális fogyasztáshoz kapcsolódó viszonyának vizsgálata.

Hasonlóan az eddigi vizsgálatokhoz, ismét megkérdeztük a fiatalokat, hogy hány hagyományos, valamint elektronikus könyv (e-könyv) található otthonukban. 2004-ben a megkérdezett fiatalok átlagosan 344 könyvről számoltak be. 2008-ban a megkérdezett fiatalok háztartásában átlagosan 265, 2012-ben 175 könyv volt. 2016-ra tovább csökkent a hagyományos könyvek száma, átlagosan 172 darabról számoltak be a fiatalok. 300-nál több könyvvel csupán a háztartások 12 százaléka rendelkezik. A fiatalok 6 százalékanak otthonában egyetlen könyv sem található (2004-ben ugyanez 4 százalék volt).

A könyvállomány nagysága erősen függ attól, hogy a fiatal önálló-e, vagy szülei(i)vel él. A szülőkkel élők esetében 200 feletti, míg az önállóaknál átlagosan 60 könyv található a háztartásban. A többgenerációs értelmiségi családban élő fiatalok családjai egész kis „könyvtár” birtokol-

nak, átlagosan több mint 500 kötetrel rendelkeznek.

A digitális kultúra az utóbbi években egyre meghatározóbb részt képvisel a kultúra fogyasztásában. Így fontosnak éreztük megvizsgálni, hogy ez milyen változásokat jelent az e-könyvek esetében. 2012-ben az átlagos mennyiség 4 elektronikus könyv volt, amely 2016-ra megduplázódott. Az ilyen típusú könyvek leginkább a 20–24 éves korosztályban találhatóak.

A kultúrahordozó eszközökhöz való viszony – ahogy az adatok is mutatják – **átalakulóban van.** A változásnak az egyik markáns eleme a digitalizáció és ezen belül is az internet térhódítása, amely átrendezte az audio-videó anyagokhoz való hozzájutás módját és lehetőségét.

KULTURÁLIS FOGYASZTÁS

A nagymintás ifjúságkutatások tapasztalatai szerint **a hagyományos kulturális intézmények látogatása folyamatosan csökken.** A megkérdezett fiatalok között – a korábbi felmérések eredményéhez hasonlóan – szép számmal találunk olyanokat, akik teljesen távol maradnak a kulturális intézményektől.

Legkevesebben az elitkultúrához tartozó színtereket látogatják. Korosztálytól függetlenül meghaladja a 80 százalékot az art mozikat, operát, komolyzenei koncerteket soha nem látogatók aránya. A fiatalok mintegy 40 százaléka még multiplex moziban sem járt soha.

A kulturális javak fogyasztását tekintve kialakult egy, a kulturális javakban dúskáló csoport. Az ebbe tartozók elsősorban az elitkultúra² szegmensei közül választanak. Különösen szembevető ebben a vonatkozásban Budapesten és a községekben élők különbsége a kulturális fogyasztás jellegében és gyakoriságában egyaránt. A jelleget tekintve elmondható, hogy míg a budapestiek – az eddigi nagymintás ifjúságkutatások adataihoz hasonlóan – élen járnak a magas kulturális értéket képviselő fogyasztásban (pl. színház, hangverseny, könyvtár, múzeum, kiállítás), addig a községekben lakó 15–29 évesek művelődési házakba, diszkókba, bálókba, mulatságokra járnak. Ez feltehetően összefügg az intézményi ellátottsággal és az iskolázottsággal is.

E feltűnő aránytalanság a kulturális intézmények látogatásának sűrűségében is megmu-

tatkozik. 2000-ben a budapesti fiatalok tizede (11 százalék) havi rendszerességgel járt színházba, míg a községekben lakóknál ez az arány nem érte el az 5 százalékot. 2008-ban a fővárosban lakó fiatalok 13 százaléka járt havonta színházba, míg a községben élőknek mindössze 5 százaléka. 2016-ban tovább ritkult a színházba járás, a fővárosban lakó fiatalok 5 százaléka járt havonta legalább egyszer színházban, míg a községben élőknek mindössze 2 százaléka.

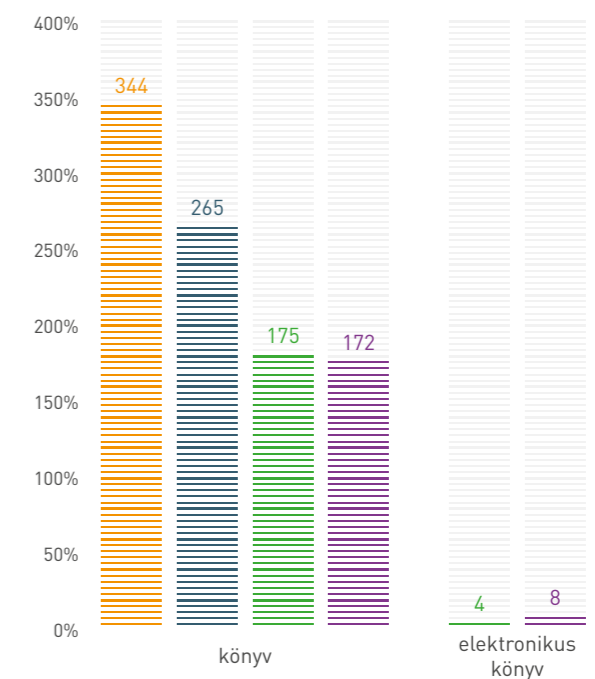
A mozilátogatás esetében 2000-ben kétszeres különbséget regisztráltunk: a budapesti fiatalok közel háromnegyede volt egy hónapon belül legalább egyszer moziban, a községekben lakó fiataloknak viszont csak egyharmada; 2008-ban a fővárosban élő fiatalok egyharmada, míg a községben élők egyötöde járt havonta legalább egyszer moziban. 2016-ban a fővárosban élő fiatalok 11 százaléka, míg a községben élők 6 százaléka járt havi rendszerességgel moziba.

A fiatalok által kevésbé látogatott hagyományos kulturális helyszínek mellett léteznek olyan beszédcselekvési színterek, ahol a fiatalok – elsősorban a személyes együttlétet reményében – találkoznak, beszélgetnek

21. ábra | Könyvekkel való ellátottság

Hány darab hagyományos könyv van az Önök háztartásában? És hány darab elektronikus könyv van az Önök háztartásában?

N=8000, elektronikus könyv esetében N2016=2000, átlagértékek az összes válaszadó körében

2004 2008 2012 2016

ÚjNemzedék

(pl.: kocsma, kávéház,). Ezek a helyszínek a fiatalok számára továbbra is vonzóak és meghatározóak.

Leggyakrabban a megkérdezett helyszínek közül a sörözőket, borozókat látogatják a 15–29 évesek, közel tizedük (8 százalék) hetente megfordul ilyen helyeken. Ezeknek a helyszíneknek a

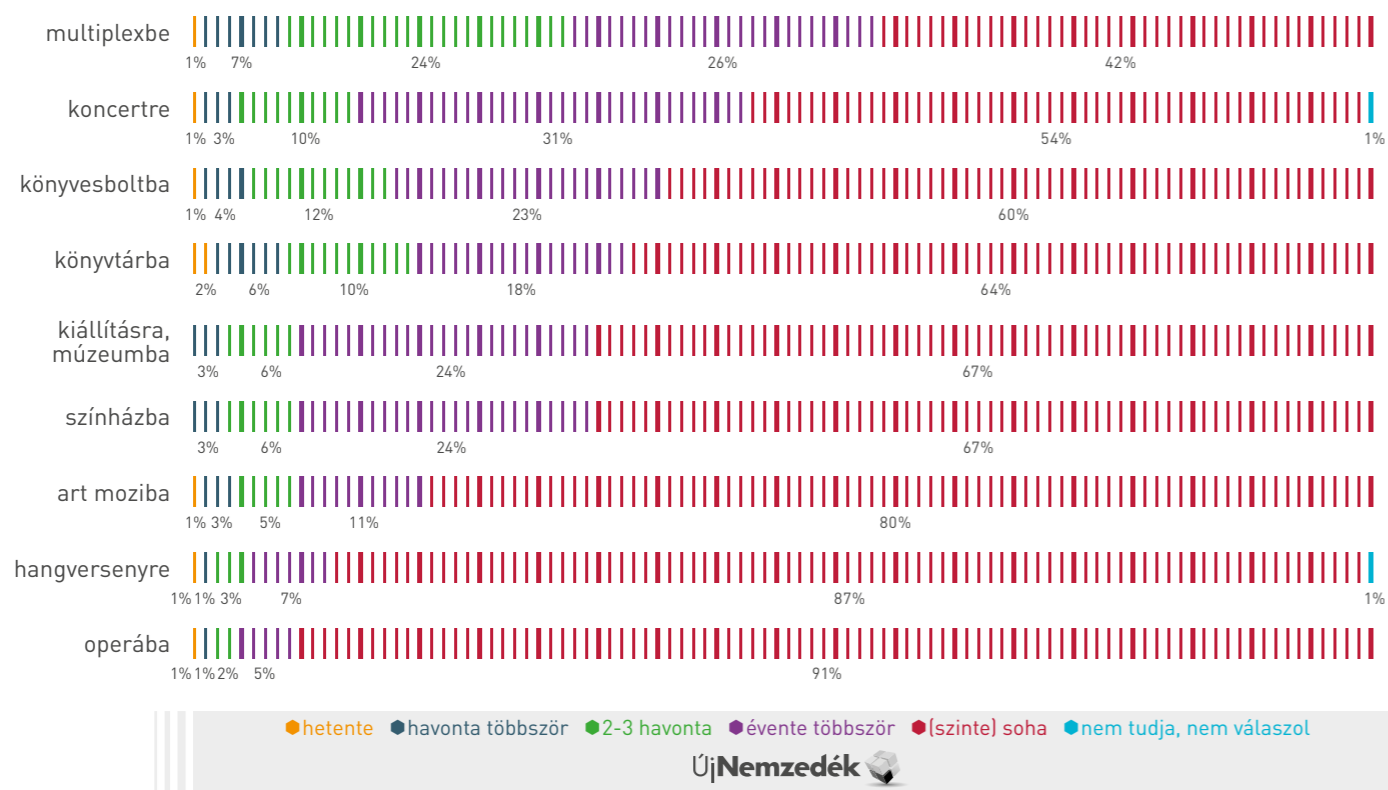
látogatottsága függ az életkortól és a fiatal lakóhelyétől is, jellemzően a 20–24 éves városiak látogatják ezeket leggyakrabban.

² Elitkultúra színtere az art mozi, az opera, a színház, a múzeum, illetve a kiállítások és a hangversenyek.

22. ábra | Kulturális terek látogatottsága

Milyen gyakran jár a következő helyekre?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

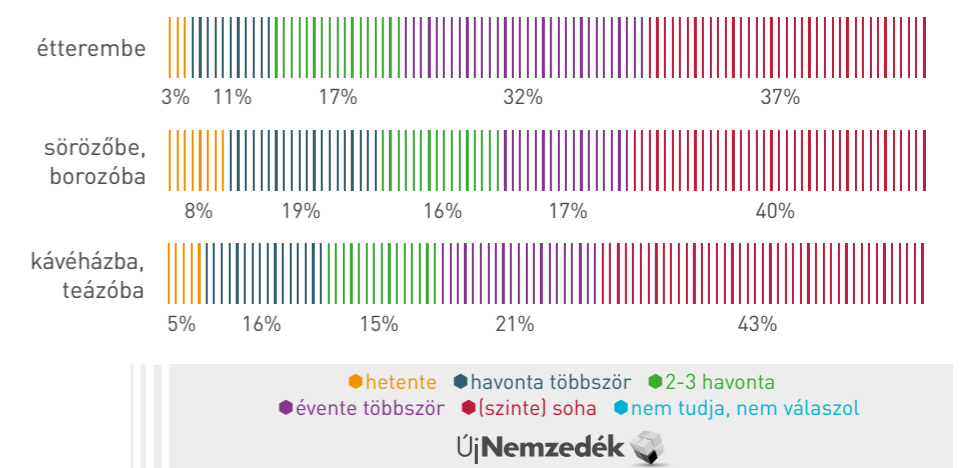

A magyarországi fiatalok számára rendkívül fontosak azok – főként a nyári időszakban – a fesztiválok, amelyeket a fiatalok 25 százaléka látogat. A leggyakrabban látogatott fesztiválok a helyi rendezvények. Az országos fesztiválokat elsősorban a városokban lakók látogatják, a fővárosiak túlsúlya jelentős. A Szigeten részt vevők között a budapestiek aránya mintegy 33 százalék. A VOLT-ra a fővárosból 30 százalék érkezik, míg a községekből érkezők aránya mintegy 33 százalék. A Balaton Soundra a községekben élők közül érkeznek a legkevesebben. A kisebb városokban élők alapvetően helyi rendezvényeken vesznek részt.

23. ábra | Beszédcselekvés helyszíneinek, szintereinek látogatottsága

Milyen gyakran jár a következő helyekre?

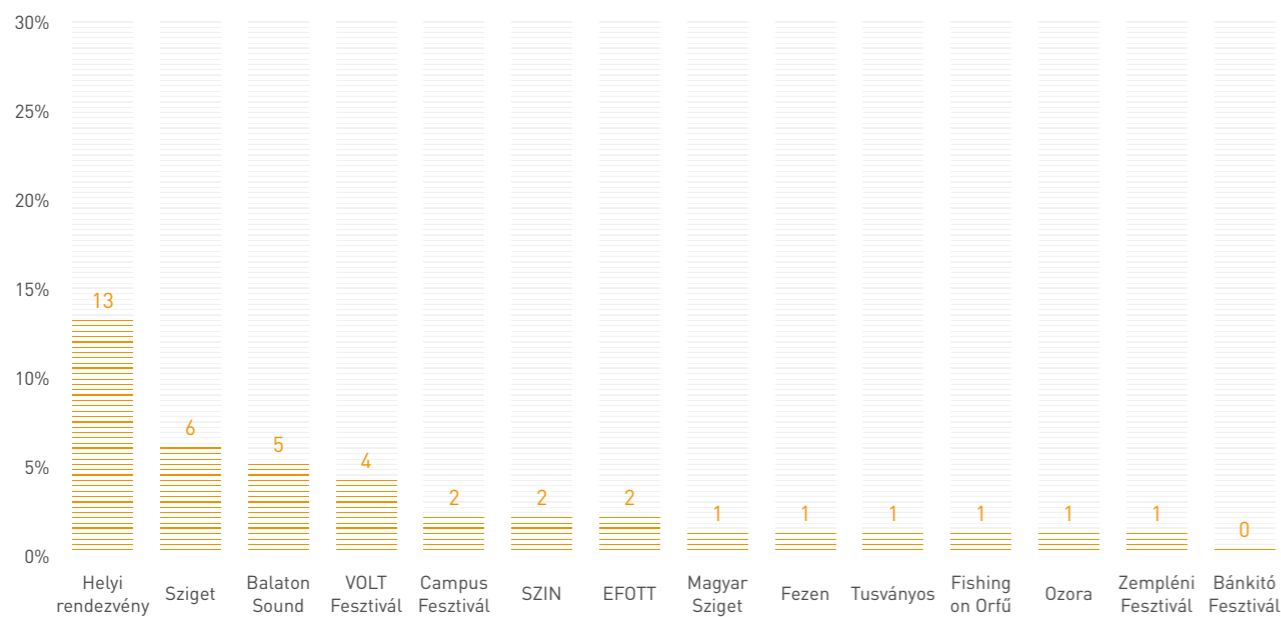
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

24. ábra | Fesztiválok látogatottsága

Mely fesztivál(ok)on vett részt [az elmúlt egy évben]?

N2016=8000; említések gyakorisága, a kérdésre érvényesen válaszolók körében

ÚjNemzedék

SPORTOLÁSI SZOKÁSOK

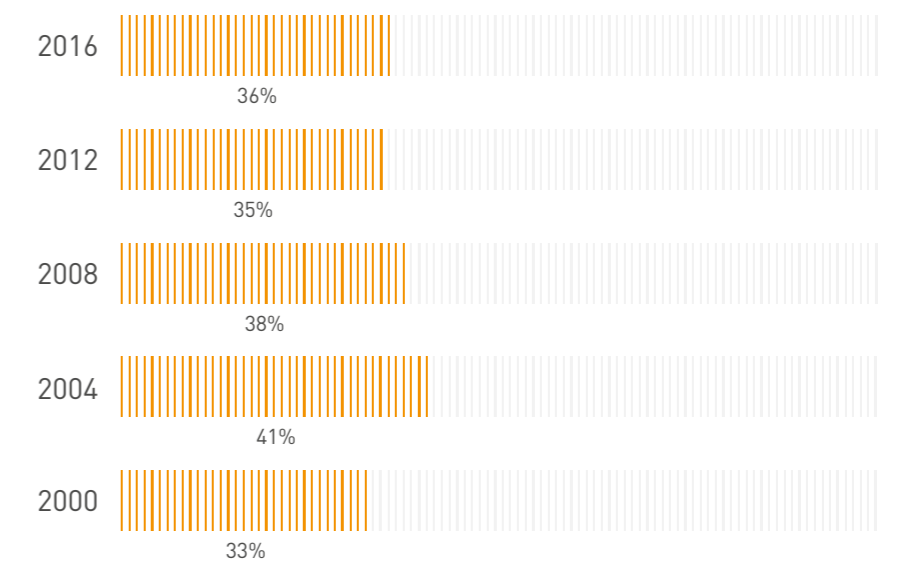
A sportolási szokásokat tekintve nem látunk érdemi változást a korábbi adatokhoz képest. 2012-ben a fiatalok bő harmada (35 százalék) végzett rendszeres testmozgást és szinte ugyanezt tapasztaljuk a 2016-os adatokat vizsgálva, ahol **a megkérdezettek 36 százaléka válaszolta azt, hogy a kötelező testnevelésórán kívül is sportol**. A teljes 2000 és 2016 közötti trendet tekintve elmondható, hogy 2016-ra megállt a 2004 óta tapasztalható csökkenés.

A rendszeres testmozgást végzők között felülreprezentáltak a fiúk/férfiak (42 százalék), a lányok/nők lényegesen kisebb arányban sportolnak (30 százalék). Korcsoportok szerint vizsgálódva megállapíthatjuk, **hogy minél fiatalabbakat nézünk, annál magasabb a rendszeres testmozgást végzők aránya**. Iskolai végzettség szerint a végzettség emelkedése a rendszeres testmozgást végzők arányával egyenes arányban változik. A diplomások több mint fele (54 százalék) sportol szemben a középfokú végzettségűek negyzedével (39 százalék), illetve a legfeljebb általános iskolát végzettek háromtizedével (30 százalék). A szubjektív anyagi helyzet és a sportolási tevékenység összefüggése továbbra is markáns. A gondok nélkül élők

25. ábra | Rendszeres testmozgás végzése

Végez-e rendszeresen testmozgást, sportol-e [a kötelező testnevelési órán kívül]?

N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék

57 százaléka, míg a hónapról-hónapra anyagi problémákkal küzdők és nélkülözők 18-18 százaléka végez rendszeres testmozgást. **A 15-29 éves magyarországi fiatalok 5 százaléka sportol versenyszerűen, 2000-ben ez az arány még 17 százalék volt.**

A testmozgás motivációi között az edzettség és az egészség elérése valamint fenntartása dominál, a rendszeresen sportoló fiatalok háromnegyede (75-74 százalék) számára fontos szem-

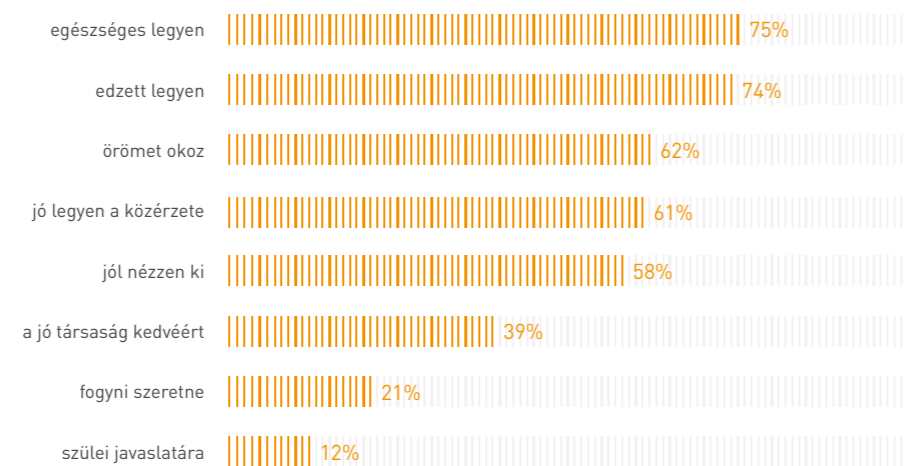
pontot jelentenek ezek. A többséget testmozgásra ösztönzi, hogy örömforrásnak tekinti (62 százalék), a jó közérzet elérését látja benn (61 százalék) és a jó fizikai megjelenést szolgálja (58 százalék). Minden ötödik rendszeres testmozgást végző fiatal kifejezetten fogyni szeretne (21 százalék). A sport, mint társasági esemény is ösztönzőleg hat a fiatalok negytedére (39 százalék) és minden tizedik (12 százalék) számára a szülei javasolták a mozgást.

Az egészséggel és fizikai megjelenéssel kapcsolatos elégedettség további emelkedését regisztrálhatjuk a 2016-os adatok alapján. A 15–29 éves magyarországi fiatalok háromnegyede volt elégedett az egészségével, közérzetével 2008-ban és 2012-ben. 2016-ban nyolctizedük (79 százalék) érez így. A fiatalok fele (50 százalék) volt elégedett az edzettségével 2008-ban, 52 százalék 2012-ben és 57 százalék 2016-ban. Külsejével a fiatalok szintén fele (51 százalék) volt elégedett 2008-ban, 61 százalék 2012-ben, ami 2016-ban 64 százalékra növekedett.

26. ábra | Testmozgás motivációi

Miért sportol Ön rendszeresen?

N2016=702; százalékos megoszlás a rendszeres testmozgást végzők körében

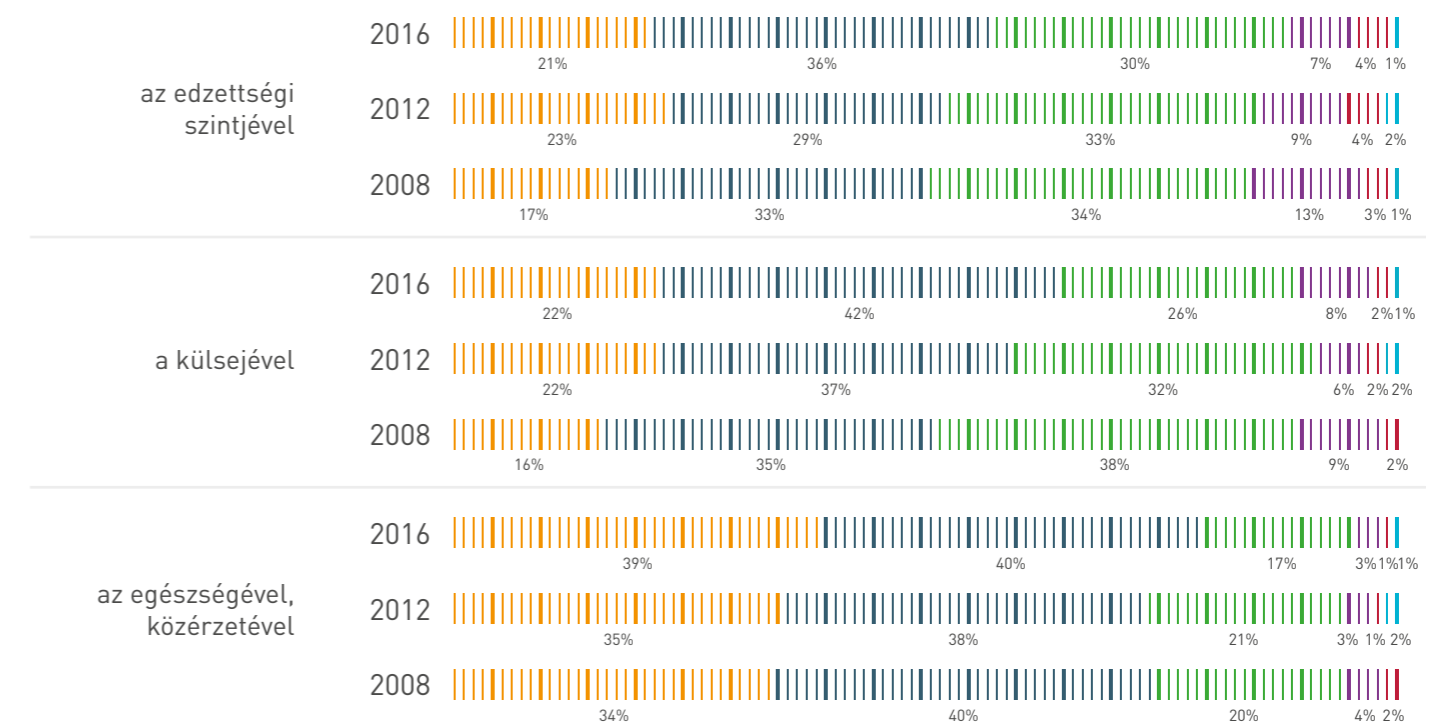
ÚjNemzedék

27. ábra | Testkép

Mennyire elégedett Ön... ?

N2008=8000, N2012=2000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

● 5= teljes mértékben elégedett ● 4 ● 3 ● 2 ● 1 = egyáltalán nem elégedett
● nem tudja, nem válaszol

ÚjNemzedék

ÉTEL- ÉS ITALFOGYASZTÁS

A 2016-os kutatás kiterjedt az élvezeti cikkek és egyes élelmiszerek fogyasztásának gyakoriságára is, sőt a 2012-es adatokhoz képest a lista kiegészült néhány új elemmel. A négy éve is vizsgált vízfogyasztási szokások tekintetében változatlanul a csapvizet említik a leggyakrabban a megkérdezettek, de jelentősen emelkedett a vizsgált korcsoport ásványvíz fogyasztása is. Magasabb arányban számoltak be a fiatalok különböző élvezeti cikkek napi fogyasztásáról. A kávé és a cukrozott üdítőitalok esetében kb. 15 százalékpontos növekedés figyelhető meg, az energialevek esetében pedig hét százalékpontos a fogyasztásnövekedés.

A 15–29 évesek háromnegyede naponta fogyaszt főtt ételt. 38 százalékuk jelezte, hogy naponta fogyaszt zöldséget vagy gyümölcsöt. Hasonló arányban jelölték meg a fiatalok a húst, és csupán néhány százalékra tehető azok aránya, akik naponta étkeznek gyorsétteremben. A válaszadók ötöde naponta vesz be valamilyen vitamint, és közel 10 százalék azok aránya, akik napi rendszerességgel fogyasztanak táplál-

5. táblázat | Étel és italfogyasztás

Milyen gyakran fogyasztja Ön az alábbiakat?

N2012=8000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék	2012		2016	
	legalább naponta egyszer	soha	legalább naponta egyszer	soha
csapvíz	58%	10%	63%	10%
ásványvíz	46%	7%	60%	6%
kávé	41%	27%	58%	22%
tej	23%	9%	43%	4%
cukrozott üdítőital	9%	11%	23%	11%
energiaital	3%	43%	10%	33%
nyers zöldség vagy gyümölcs	-	-	38%	2%
bármilyen gyógyszer	-	-	9%	37%
hús	-	-	41%	2%
főtt étel	-	-	77%	1%
gyorséttermi étel	-	-	4%	12%
vitaminkészítmény	-	-	19%	34%
táplálékkiegészítő	-	-	7%	64%

lék-kiegészítőket vagy gyógyszereket.

Az első, tehát a 2000-ben elkészített nagymintás vizsgálat óta elemezzük a fiatalok kockázati magatartását. A 2008-ban bevezetett újításnak megfelelően a dohányzási szokásokról, az alkoholfogyasztásról és a kábítószerrekről szóló kérdések 2016-ban is a kérdőív önkitöltős blokkjába kerültek.

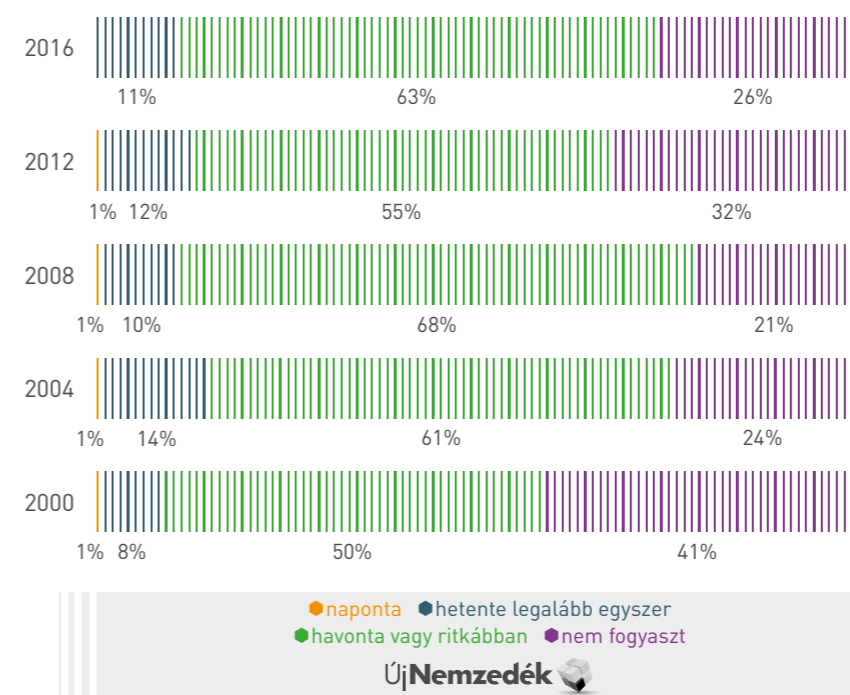
ALKOHOL- FOGYASZTÁS

2012-ben a fiatalok harmada állította, hogy az elmúlt egy évben egyszer sem fogyasztott alkoholt, míg 13 százalékuk, hogy hetente legalább egyszer, közülük is 1 százalék volt, aki napi szinten tett így, a többség (55 százalék) pedig havonta vagy ritkábban. A 2016-os adatok alapján hat százalékponttal csökkent azok aránya, akik szinte soha, és két százalékponttal

28. ábra | Alkoholfogyasztási gyakoriság 2000 és 2016 között

Milyen gyakran fordult elő az elmúlt egy évben, hogy alkoholt fogyasztott?

N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

azoké, akik heti rendszerességgel fogyasztanak alkoholt. Az értékek ennek megfelelően „középen” emelkedtek, vagyis a havonta vagy ritkábban alkoholt fogyasztók aránya növekedett.

A fiúk és a lányok alkoholfogyasztása továbbra is jelentősen eltér egymástól. A lányok több mint 60 százaléka ritkán vagy sosem fogyaszt alkoholt, míg a fiúk esetében ez az arány 40 százalék alatt marad. A havi rendszerességgel alkoholt fogyasztók aránya viszont

mindkét csoportban növekedett.

A nemek fogyasztásban megfigyelt különbségei mellett a korcsoport is olyan változó, amely mentén eltéréseket tapasztalunk. A 15–19 évesek 20 százaléka fogyaszt legalább havonta alkoholt, a másik két korcsoportban ez az érték kb. 15 százalékponttal magasabb. A legfiatalabbak 41 százaléka – saját bevallása szerint – egyszer sem fogyasztott alkoholt az elmúlt egy évben, ugyanez a 20–24 és a 25–29 évesek között 19–20 százalék.

DOHÁNYZÁSI SZOKÁSOK

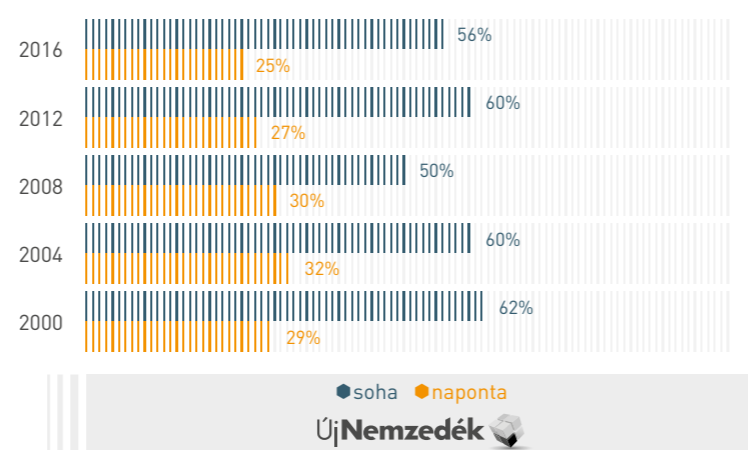
A 2016-os felmérés szerint a **napi rendszerességgel dohányzók aránya két százalékpontot csökkent a négy évvel korábbi adatokhoz képest, de már hét százalékpontos csökkenésről számolhatunk be a 2004-es értékekhez viszonyítva.** A vizsgált korosztályban csökken vagy stagnál ugyanakkor azok aránya, akik egyáltalán nem dohányoznak.

A dohányzási szokásokban jelentős különbségeket találunk

29. ábra | A dohányzás előfordulása a fiatalok körében 2000 és 2016 között

Milyen gyakran fordult elő az elmúlt egy évben, hogy dohányzott? (cigaretta, szivarozott, pipázott)

N=8000; a naponta és a soha válaszok százalékos megoszlása az összes válaszadó körében

korcsoportok és nemek szerint. A 15–19 évesek között 13 százalék számolt be napi rendszerességről, viszont 67 százalék egyáltalán nem dohányzik. A másik két korcsoportban – amelyek mintázata érdemben nem tér el egymástól – a naponta dohányzók aránya kb. 29 százalék, azok aránya, akik sosem gyújtanak rá, 52 százalékot tesz ki.

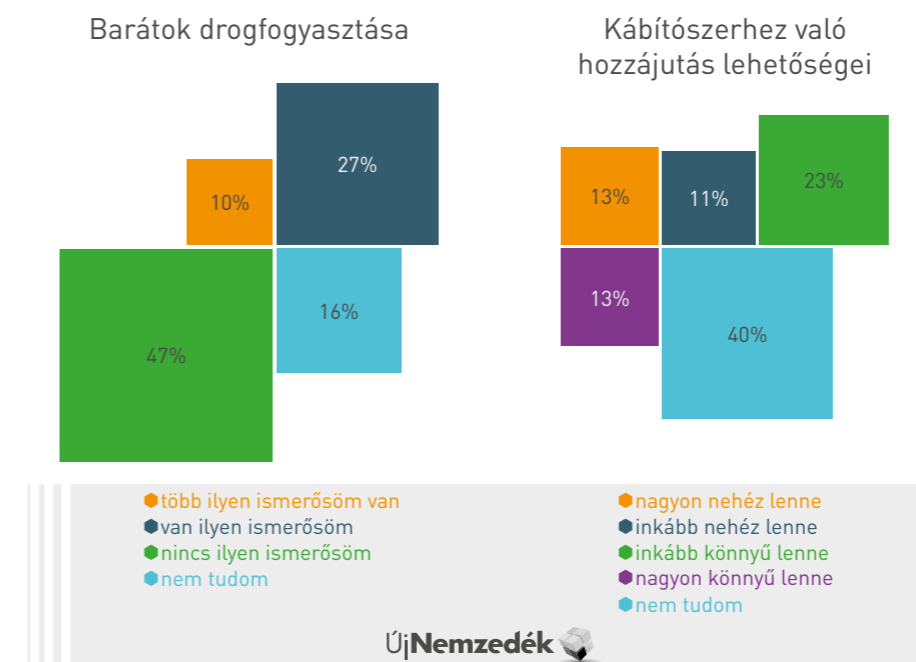
A lányok/nők körében 17 százalékot tett ki a naponta dohányzók aránya és 65 százalékot azoké, akik sosem gyújtanak rá. A fiúk/férfiak esetében mindez 31 és 48 százalék. Az iskolai végzettség szintén jelentős mértékben

meghatározza a dohányzási szokásokat. **A felsőfokú végzettséggel rendelkezőknek csupán 17 százaléka jelölte meg, hogy napi rendszerességgel dohányzik.** Ugyanez az érték a középfokú iskolai végzettségűek körében pedig 30 százalék. A nem dohányzók arányában hasonló tendenciát fedezhetünk fel, a felsőfokú végzettségűek körében 66 százalékot, míg az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők körében 53 százalékot tesz ki az érték.

30. ábra | Környezeti drogfogyasztás

A barátai, ismerősei között van-e olyan, aki használt már valamilyen kábítószerrel? Ha akarná, mennyire lenne könnyű vagy nehéz hozzájutnia valamilyen kábítószerhez?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

KÁBÍTÓSZEREK

A vizsgált korosztályban közel 40 százalék azok aránya, akik ismernek olyan személyt, aki kipróbált már valamilyen kábítószerrel, 47 százaléknak saját bevallása szerint nincs ilyen ismerőse, és 16 százaléka a megkérdezetteknek nem tudott válaszolni.

A hozzáférés kérdésében a „nem tudom” kategória dominált,

a fiatalok 40 százaléka erre az álláspontra helyezkedett. A válaszadók kb. harmada szerint inkább könnyű lenne kábítószerhez jutni, közel negyedük szerint inkább nehéz. A válaszokban nemek és korcsoport alapján tapasztalunk különbségeket. A fiúk/férfiak tíz százalékkal magasabb arányban jelezték, hogy legalább egy olyan ismerősük van, aki használt már valamilyen kábítószerrel és nagyjából ugyanez az arány köszön

viszsa a hozzáférés esetében is. További különbségek figyelhetőek meg a korcsoportok szerint, a 15–19 évesek számoltak be legkisebb arányban (32 százalék) olyan személyről, akiről tudják, hogy fogyasztott már kábítószerrel. A legmagasabb értéket (41 százalék) pedig a 20–24 éves korosztályban vette fel a változó. Ennek megfelelően, a középső korcsoportban volt legalacsonyabb azok aránya is, akik nehéznek ítélték a hozzáférést.

A lakóhely településtípusa szerint a megyei jogú városokban/megyeszékhelyeken (41 százalék) és a városokban (38 százalék) mondták legtöbben, hogy van olyan barátjuk, ismerősük, aki használt már kábítószerrel. Olyan válaszadó, aki – saját bevallása szerint – nem ismer kábítószerrel fogyasztó személyt arányaiban a megyei jogú városokban, megyeszékhelyeken a legkevesebb (41 százalék) és Budapesten a legtöbb (52 százalék). Ennek megfelelően, a budapesti fiatalok között gondolják legtöbben (32 százalék) úgy, hogy inkább nehéz lenne hozzájutni kábítószerrel, és a városokban értenek egyet ezzel a legkevésbé (20 százalék).

DIGITÁLIS MÉDIA

Infokommunikációs eszközök; Közösségi oldalak

Tovább növekedett az infokommunikációs technológia jelenléte a fiatalok életében. Az internet, megelőzve a televíziót, elsőszámú médiummá lépett elő. 2016-ban a 15–29 évesek túlnyomó többségének van okostelefonja. A Facebook internetes közösségi oldal népszerűsége elsöprő.

A társadalmat alapvetően megváltoztatta az elmúlt évtizedek digitális forradalma, ebben a változásban a leginkább érintett demográfiai csoportot a fiatalok jelentik. Az ezredfordulón indult nagymintás ifjúságkutatás alapján két alapvető, a technológiát érintő változást rögzíthetünk. Az első ilyen alapvető változás 2004 és 2008 között következett be az otthoni internet általánossá válásával, a második 2012 és 2016 között az okostelefonok elterjedésével. A technológiai változások képest jelentősebb változások

történtek a mindennapi tevékenységekben a kapcsolattartástól a tanuláson és a munkán át a szabadidő-eltöltésig, a mindennapi élet megannyi területén.

A számítógép és internet-hozzáférést szemlélve az ezredfordulótól napjainkig megállapíthatjuk, hogy a 2000 és 2008 közötti ugrásszerű növekedést a lassú bővülés váltotta fel. A 2016-os adatok azt mutatják, hogy **a fiatalok túlnyomó többségének (85 százalék) otthonában van számítógép.**

A legfrissebb eredmények azt is megmutatják, hogy míg 2008-ig az internetezés szinte kizárólagos eszköze a számítógép volt, **2016-ra az internet-hozzáférés már meghaladja a számítógép elterjedtségét** (PC, laptop, tablet), mindez azt jelenti, hogy **a fiatalok otthonaiban is megkezdte az internet leválását a számítógépről.**

Szociodemográfiai jellemzők mentén jelentős különbségek vannak az országban. A regionális fejlettséggel párhuzamosan növekszik az ellátottság is. A nyugati országrész és a központi régió kiemelkedő eredményt mutat, de az Észak-Alföld és Észak-Magyarország erősen elmarad az országos átlagtól. A településméret növekedésével növekszik a számítógép- és internet-hozzáférés a fiatalok otthonaiban.

Míg életkori csoportokban a különbségek nem jelentősek, addig az iskolai végzettség alapvetően meghatározza a számítógép és internet-hozzáférést. A választóvonal az alap és középfokú végzettségűek között helyezkedik el. Az alacsony végzettségűek otthonaiban lényegesen kisebb arányban van jelen a számítógép és az internet.

INFOKOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK

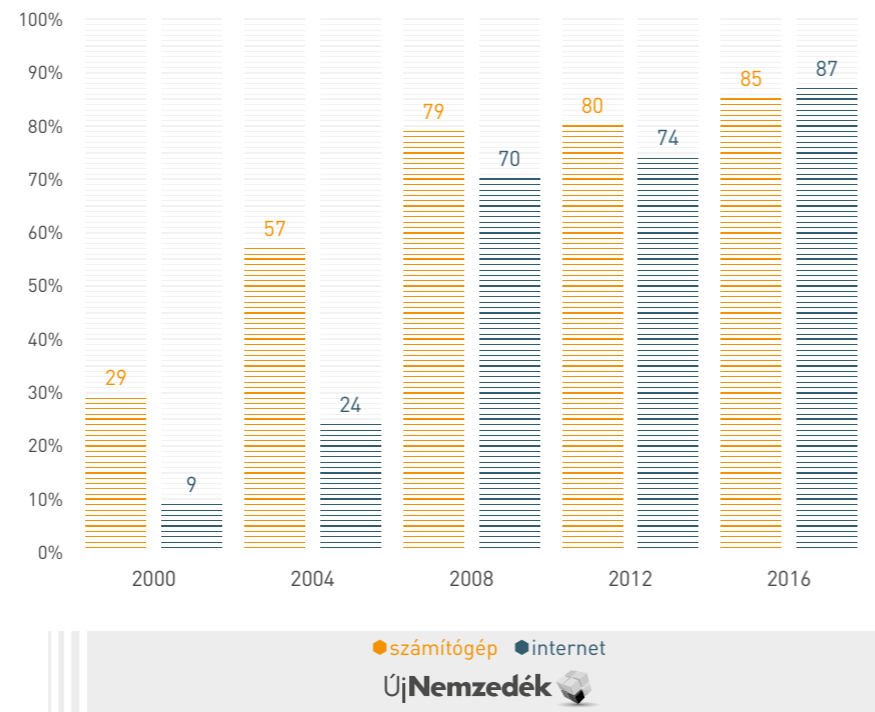
A fiatalok otthonaiban egyre több infokommunikációs eszköz található meg. Otthoni internet-hozzáféréstől a fiatalok 87 százaléka számolt be, ami több mint televíziós műsor előfizetésről (84 százalék) nyilatkozók aránya. Az olyan, újnak mondható eszköz, mint az internetes csatlakozásra alkalmas televíziókészülék is jelen van minden negyedik 15–29 éves fiatal otthonában. Otthoni, vezeték nélküli internet-hálózat a 15–29 évesek háromnegyede (76 százalék) számára elérhető.

Az infokommunikációs eszközök fejlődésében napjaink legfontosabb trendje az okostelefonok megjelenése és terjedése. **2012-ben szinte minden harmadik (31 százalék) 15–29 éves magyarországi fiatalnak volt okostelefonja, 2016-ra már a megkérdezettek 85 százalékának.** Hagyományos mobiltelefonja a fiatalok ötödének van (21 százalék), de csak egytizedük (9 százalék) számára jelenti az elsődleges készüléket. A fennmaradó 5 százalék se okostelefonnal, se hagyományos mobiltelefonnal nem rendelkezik.

Az okostelefonok esetében a számítógép és internet-hozzá-

31/1. ábra | Számítógép és internet-hozzáférés a fiatalok háztartásaiban, 2000 és 2016 között

Van-e otthon (ebben a háztartásban, ahol lakik) számítógép?
Van-e otthon (ebben a háztartásban, ahol lakik) internet?
N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

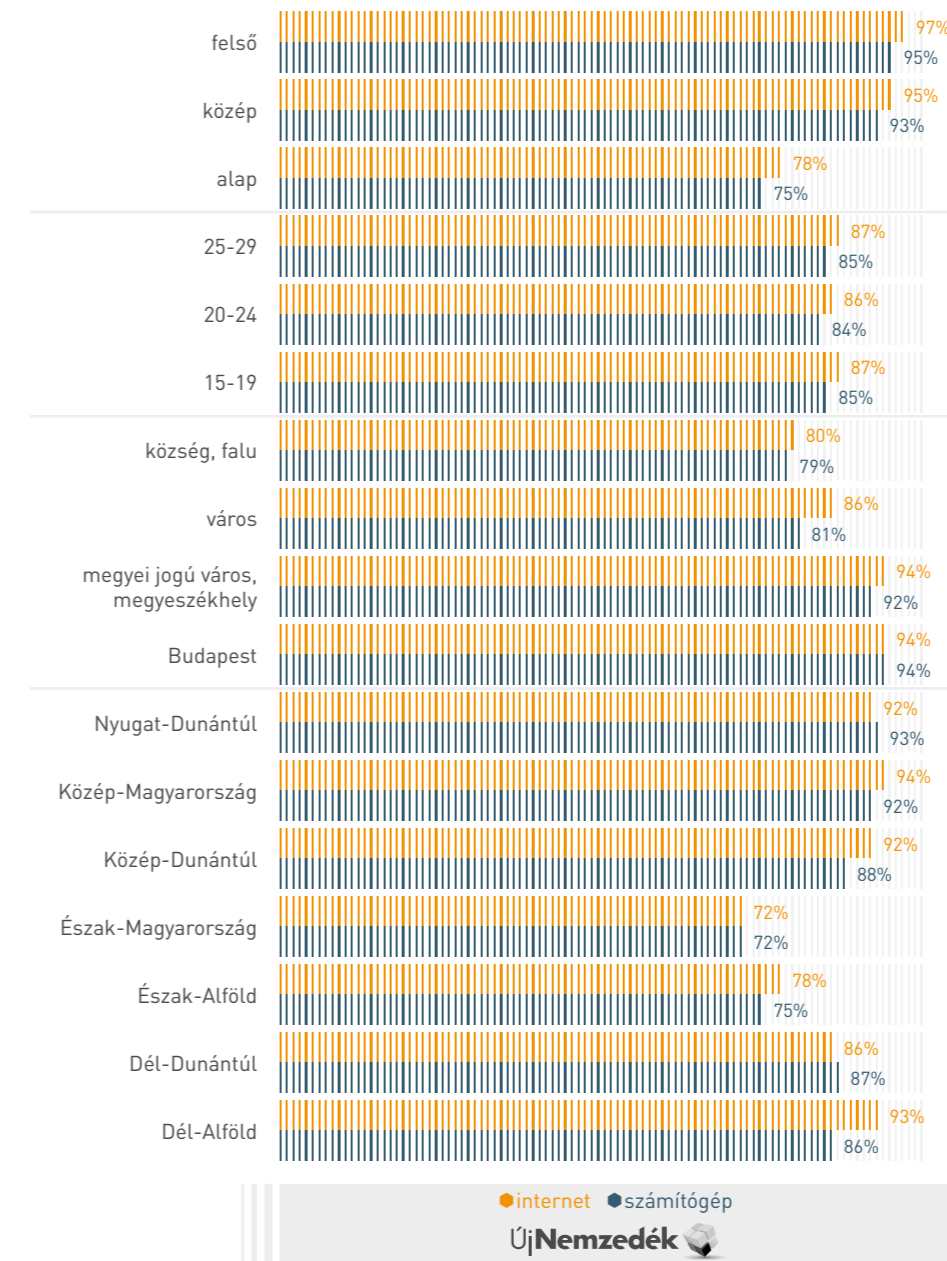
féréshez hasonló jelentős különbségeket tapasztalhatunk. A legmarkánsabb különbségek regionális bontásban látszanak. Habár Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön élő fiatalok is többségében okostelefont használnak (70 és 74 százalék), lényegesen kedvezőtlenebb helyzetben vannak az ország többi területén élő 15–29 évesekhez képest. A településméret növekedésével

növekszik az okostelefont használók aránya.

Míg életkori csoportokban a különbségek nem jelentősek, addig az iskolai végzettség alapvetően meghatározza - a számítógép és internet-hozzáféréshez hasonlóan - az okostelefonok elterjedtségét is. Ebben az esetben is a választóvonalat az alap és középfokú végzettségük között találjuk.

31/2. ábra | Számítógép és internet-hozzáférés a fiatalok háztartásaiban, 2016

Van-e otthon (ebben a háztartásban, ahol lakik) számítógép?
Van-e otthon (ebben a háztartásban, ahol lakik) internet?
N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

6. táblázat | Otthoni infokommunikációs eszközök

Van-e otthon (ebben a háztartásban, ahol lakik)...?

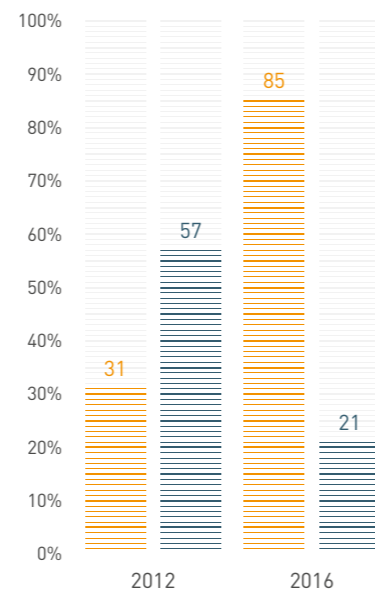
N2012=8000, N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

	2012	2016
vezetékes telefon (előfizetés)	27%	29%
számítógép (PC, laptop, tablet)	80%	85%
internet-hozzáférés (előfizetés)	74%	87%
WIFI, otthoni vezeték nélküli internet	-	76%
internetre köthető televízió, okos (smart) TV	-	24%
televíziós műsor előfizetés	-	84%

32/1. ábra | Okostelefonok elterjedtsége

Van-e Önnek saját okostelefonja? Van-e Önnek saját mobiltelefonja?

N2012=8000, N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

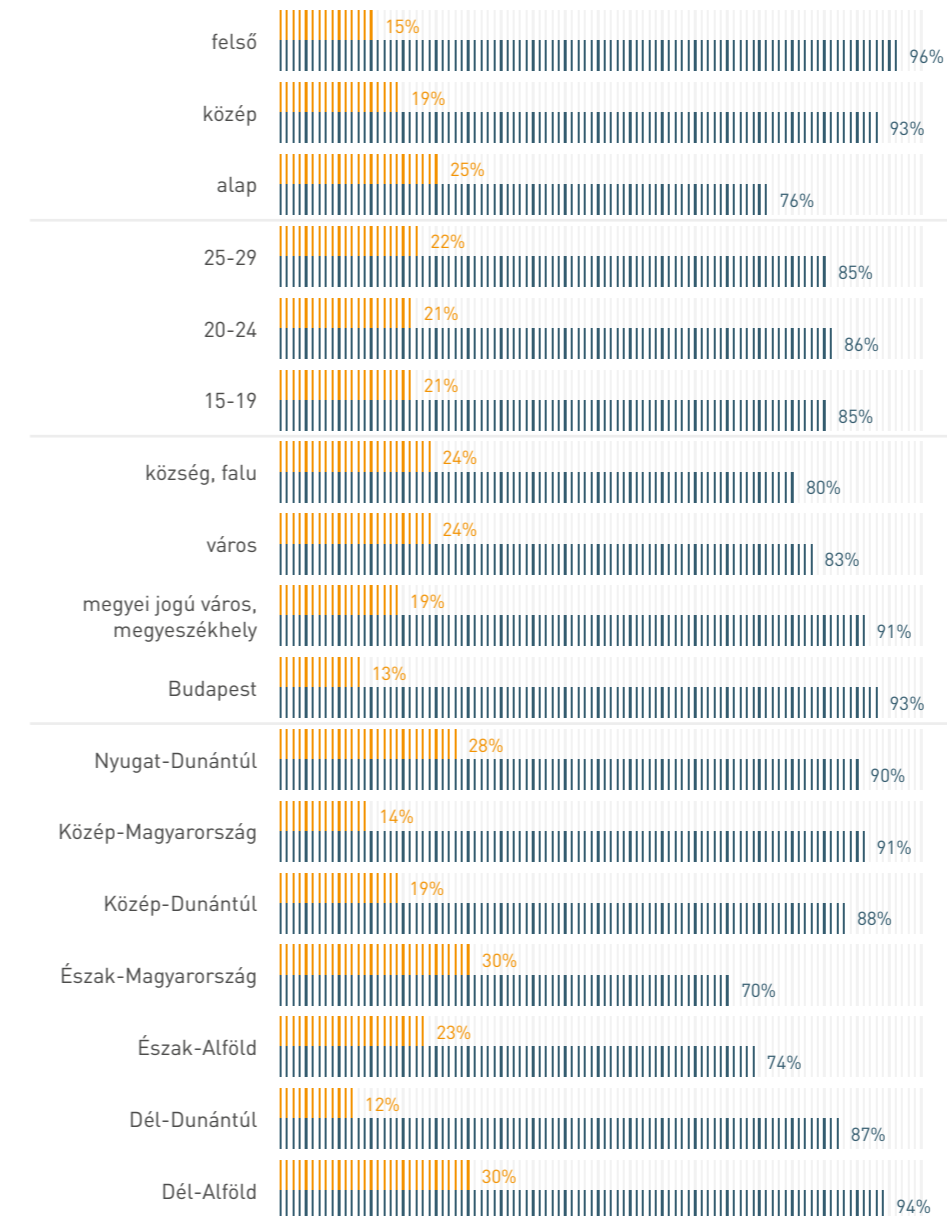
● okostelefon ● mobiltelefon

ÚjNemzedék

32/2. ábra | Okostelefonok elterjedtsége, 2016

Van-e Önnek saját okostelefonja? Van-e Önnek saját mobiltelefonja?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

● okostelefon ● mobiltelefon

ÚjNemzedék

Míg az otthoni számítógép és internet-hozzáférés 2008 óta jelentősen már nem tudott bővülni, **a fiatalok személyes tulajdonában lévő infokommunikációs eszközök elterjedtsége látványosan növekedett. Négy évvel ezelőtt csupán minden második mobilhoz tartozott internet előfizetés, a legfrissebb adatok szerint már az eszközök 70 százalékára igaz ez.**

2012-ben még újdonságnak számított, de 2016-ra minden negyedik 15–29 évesnek van saját táblagépe. Négy év alatt a játékkonzolt birtoklók aránya is közel megkétszereződött (7 vs. 12 százalék). Az olyan okoseszközök elterjedése is mérhetővé vált, mint az okosórák, aktivitásmérők, amelyek 2016-ban fellelhetők a fiatalok 6 százalékánál. A hozzáférést illetően a településtípus, a regionális viszonyok, vagy az iskolai végzettség egyaránt meghatározó. Az újabb technológiák jellemzően a városias településeken, a kedvezőbb helyzetben lévő régiókban vannak inkább jelen. A magasabb iskolai végzettségűek is az átlaghoz képest magasabb arányban birtokolnak ilyen eszközöket.

A vizsgált otthoni és saját eszközökkel kapcsolatban összességében elmondható, hogy

7. táblázat | Saját infokommunikációs eszközök
Van-e Önnek saját...?
N2012=8000, N=2016; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

	2012	2016
mobiltelefonján, okostelefonján internet előfizetés	50%	70%
számítógép, PC	63%	55%
laptop, notebook	-	57%
tablet, táblagép	3%	25%
játékkonzol	7%	12%
okosóra, aktivitásmérő	-	6%

átlagosan a legkevesebb felsorolt eszköz az Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön élők, valamint az alapfokú végzettséggel rendelkező fiatalok körében található meg. Az életkor emelkedésével a saját eszközök száma növekszik, ugyanakkor az otthonok felszereltségében nincsenek markáns különbségek életkor szerint. A lakóhely településtípusa meghatározó, a településméret növekedésével növekszik az infokommunikációs eszközök száma is.

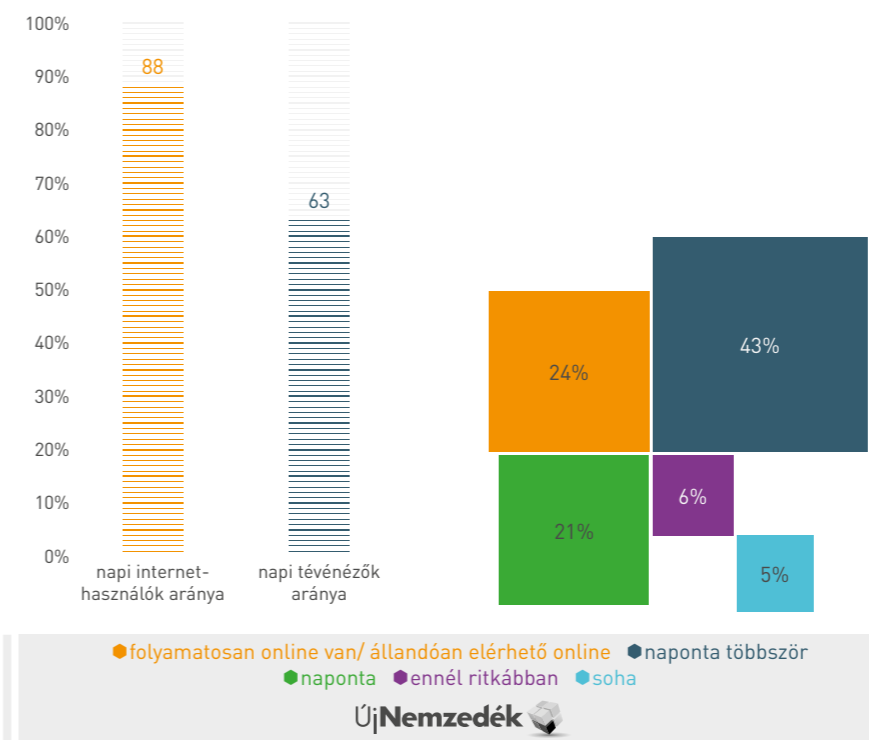
A nagymintás ifjúságkutatások sorozatában a 2016-os eredmények mérföldkönek számítanak a fiatalok médiafogyasztásában, ugyanis **a televízió erős pozíciója ellenére az internet egyértelműen átvette a vezető médium**

szerepét. A 15–29 éves magyarországi fiatalok 88 százaléka tekinthető napi internethasználónak, negyedük gyakorlatilag folyamatosan online van.

Miközben a fiatalok 63 százaléka naponta néz televíziót, **a készülék és a televízióadás elválik egymástól.** A megkérdezettek ötöde (19 százalék) gyakran néz televízióadást a televíziókészülék mellőzésével, harmaduk (32 százalék) a videotartalmakat zömmel nem lineáris televízióadás formájában fogyasztja. Leggyakrabban videotartalmakat lineáris televízióadáson keresztül a fiatalok alig fele (49 százalék) néz.

Leginkább a 15–19 évesek használják ki a korszerű technika nyújtotta lehetőségeket.

33. ábra | Internethasználat, 2016
Milyen gyakran használ Ön internetet?
Milyen gyakran néz Ön televíziót (televízióadást)?
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

Esetükben 37 százalék azok aránya, akik számítógépen vagy laptopon, esetleg notebookon néznek videotartalmakat, okostelefonon pedig 10 százalékuk. A lakhelyre vonatkozó kulturális kettészakítottság – legalábbis a videotartalmak fogyasztásának területén – mérséklődni látszik. A községben élők 38 százaléka néz elsősorban számítógépen, illetve laptopon videotartalma-

kat, Budapesten ugyanez az arány 37 százalék. A szociodemográfiai jellemzők alapján kijelenthető, hogy **a magyarországi diplomás fiatalok napi internethasználóknak tekinthetők.** 99 százalékuk legalább naponta egyszer csatlakozik a világhálóra, ugyanígy tesz a középiskolát végzetek 95 százaléka, azonban az alapfokú végzettségűek csupán nyolcti-

zede (80 százalék) internetezik legalább naponta. Korcsoportok tekintetében nem találunk éles választóvonalat, bár a tendencia tisztán látható, **a kor emelkedésével a napi internethasználók aránya csökken.** A település típusa erőteljesebb különbségekre világít rá. A fővárosban és a falvakban élők között szinte ugyanolyan jelentőségű szakadék van, mint a legalacsonyabb és legmagasabb iskolai végzettségűek esetében. A vizsgált szempontok közül legmarkánsabb különbséget a regionális megoszlottság mutatja, mintegy 20 százalékponttal Közép-Magyarország használói arányától (95 százalék) lemaradva legkevésbé az Észak-Magyarországon (75 százalék) és Észak-Alföldön (78 százalék) élők között találunk napi internethasználókat.

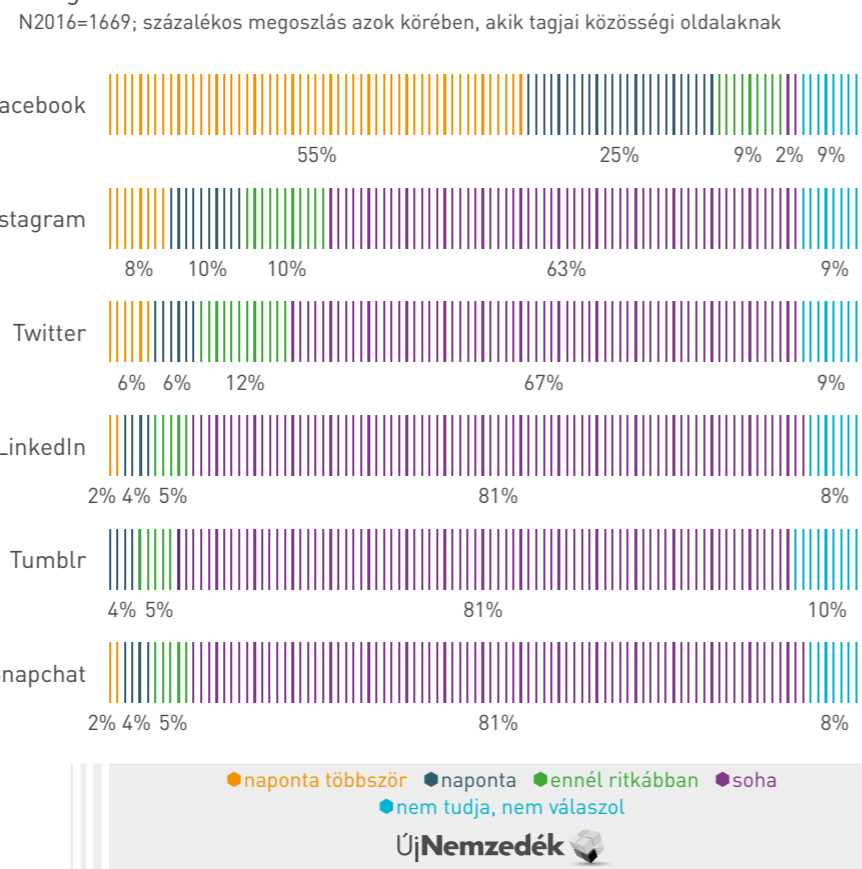
A fentiek arra utalnak, hogy **a digitális szakadék legerősebben a regionális elhelyezkedés és az iskolai végzettség szerint mutatkozik meg.** A hozzáférés és a használat tekintetében is megállapítható, hogy az Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön élők, valamint az alapfokú végzettséggel rendelkező fiatalok maradnak el leginkább a magyarországi 15–29 évesek többségétől.

KÖZÖSSÉGI OLDALAK

A magyarországi 15–29 évesek több mint háromnegyede (79 százalék) tagja valamilyen internetes közösségi oldalnak, amely 2016-ban is leginkább a Facebook-ot jelenti. Mindezt jól jelzi, hogy a valamely közösségi oldalon regisztrációval bírók 80 százaléka naponta használja a Facebook-ot, míg a sorban következő Instagram napi felhasználóinak aránya 18 százalékot tesz ki. A közösségi oldalak használata korosztályonként jelentősen változik.

Az közösségi oldalakat leginkább szórakozásra és információszerezésre használják a fiatalok. Szórakozás céljából a fiatalok háromtizede (30 százalék) keres fel napi gyakorisággal online közösségi oldalakat. Legalább naponta 22 százalékuk általános információszerezés, míg 16 százalékuk a helyi hírekkel kapcsolatos tájékozódás céljával használja ezeket az oldalakat. Más céllal jellemzően nem napi gyakorisággal használják, de jelentős részük – ha ritkábban is – használja a munkájához kapcsolódóan vagy akár párkeresésre is az online közösségi oldalakat.

34. ábra | Népszerű internetes közösségi oldalak
Milyen gyakran használja Ön az alábbi közösségi oldalakat/ szolgáltatásokat?

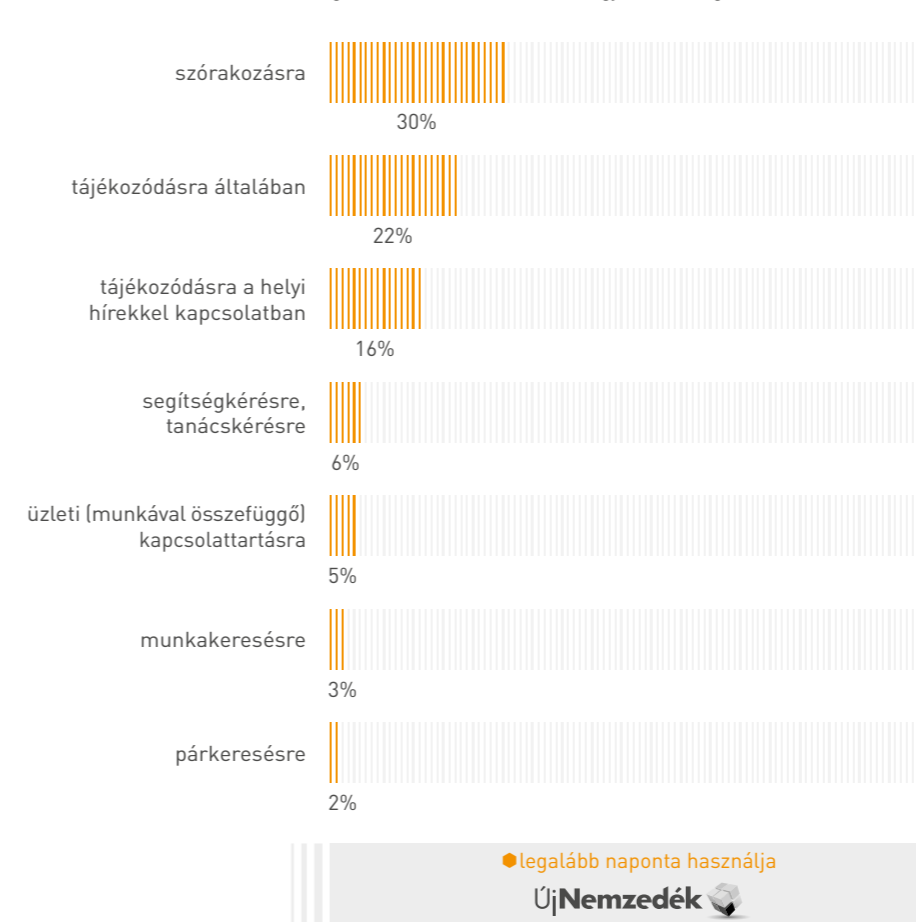

A közösségi oldalak tagsága nem mutat olyan mértékű megosztottságot, mint az eszközhasználat vagy az internethasználat, de ebben az esetben is jelen vannak különbségek. Az idősebb korcsoportokban alulreprezentáltak a közösségi oldalakon tagsággal rendelkezők és a kor csökkenésével növekszik a regisztráltak

aránya. Az iskolai végzettség is hasonló, bár ellentétes összefüggést produkál, a végzettség emelkedésével növekszik a tagság aránya.

A területi jellemzőkre kitérve a nagyobb városokban élők emelhetjük ki, mint akik körében felülreprezentáltak az internetes közösségi oldalakon regisztráltak

35. ábra | Internetes közösségi oldalak használatának céljai
És milyen gyakran szokta Ön a közösségi oldalakat ... használni?

ak (81 százalék). Regionálisan Közép-Dunántúl és Észak-Magyarország (82 és 81 százalék) emelkedik ki, míg Közép-Magyarországon átlag alatti az érdeklődés az online közösségi oldalak iránt (76 százalék).

A fiatalok számára az okostelefon, az internet-hozzáférés

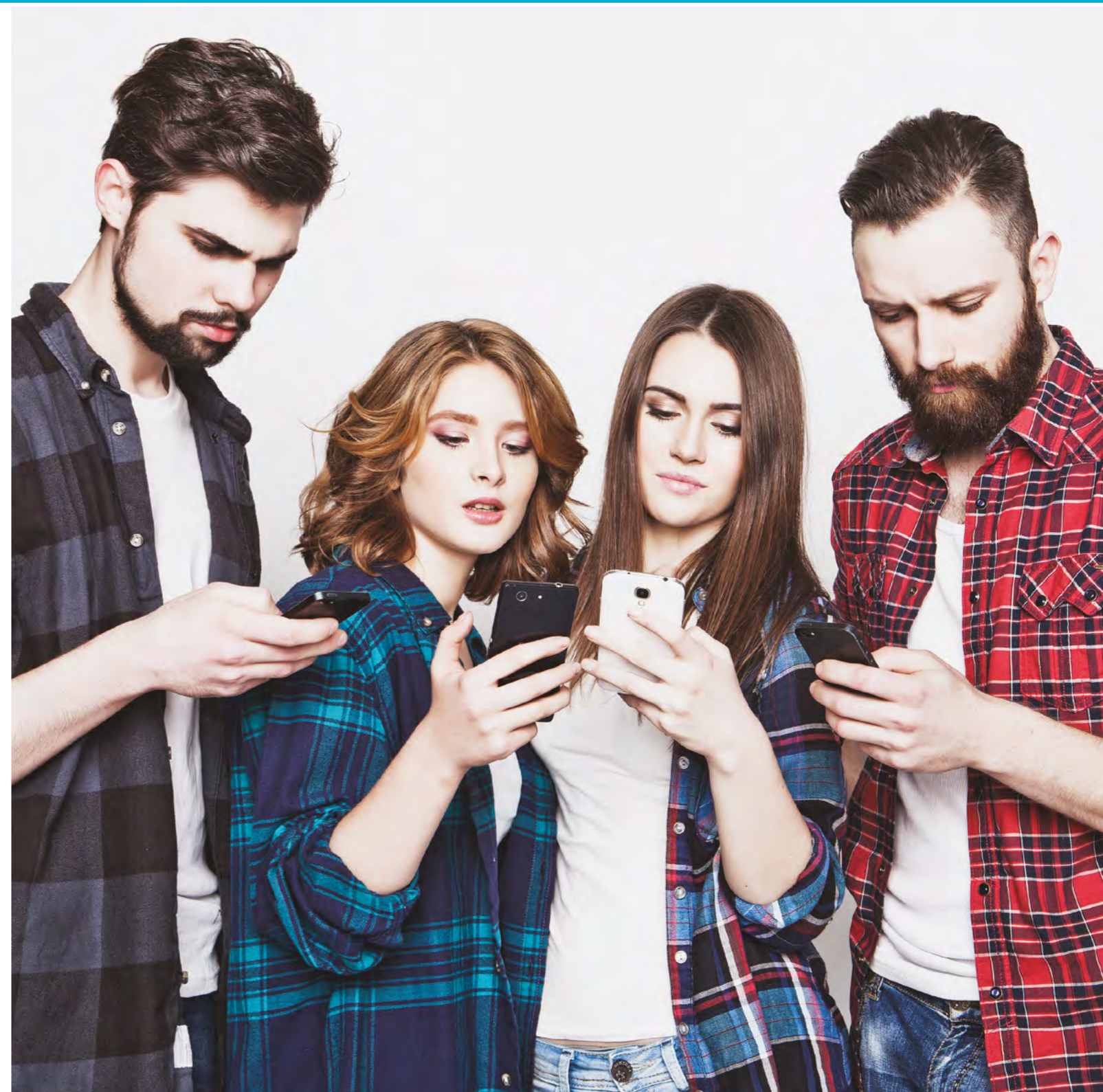
és a közösségi oldalak kiemelt fontossággal bírnak. **Minden második 15–29 éves egy napnál tovább nem tudná nélkülözni az okostelefonját (54 százalék), az internetet (51 százalék) vagy az általa leggyakrabban használt közösségi oldalt (44 százalék).**

8. táblázat | Kötődések az infokommunikációs technológiához

Mennyi időt tudna kibírni...

N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

	Semennyit	Néhány percet	1-2 órát	3-6 órát	Egy napot	Néhány napot	Egy hetet vagy többet	Bármennyit	Nem tudja, nem válaszol
Az okostelefonja nélkül?	11%	3%	12%	10%	17%	14%	10%	12%	11%
Internet nélkül?	10%	3%	10%	11%	17%	16%	12%	10%	11%
Wifi nélkül?	8%	2%	9%	9%	16%	14%	15%	14%	13%
A leggyakrabban használt közösségi oldalára történő belépés nélkül?	8%	3%	9%	9%	16%	15%	15%	14%	11%

KÖZÖSSÉG ÉS POLITIKA

Társadalmi közérzet; Intézményi bizalom; Vallásosság; Ideológiai karakter; Demokrácia vs. diktatúra; Politikai érdeklődés; Közéleti aktivitás; Magyar identitás; Az Európai Unió tagság

2016-ban a fiatalok saját helyzetüket és a társadalmi közérzetet is jóval kedvezőbbnek ítélik, mint a korábbi vizsgálatokban. Az egyházakhoz kötődő hívő fiatalok arányának csökkenése 2016-ban is folytatódott. A magyar identitástudat erősödött. A magyarországi fiatalok ideológiai profilját a jobboldaliság, a liberális, valamint a mérsékelt gondolkodásmód határozza meg.

TÁRSADALMI KÖZÉRZET

A magyarországi fiatalok közérzetének egyik fontos mérőszáma, hogy miképpen érzékelik az elmúlt években bekövetkezett gazdasági-politikai-társadalmi változásokat.

Az eredmények szerint **az elmúlt 10 esztendő értékelését a 2008-ban és a 2012-ben mértekhez képest sokkal kedvezőbb válaszok dominálják**, ugyanakkor a fiatalok továbbra is inkább negatívan szemlélik a múlt történéseit. A gazdasági helyzet vonatkozásában a legkedvezőbb a közhangulat a 15–29 évesek szerint, hiszen 27 százalékuk érzi úgy, hogy javult a gazdaság állapota és 29 százalékuk számolt be romlásról. 2012-höz képest az adatok még kedvezőbbek, hiszen akkor az ország gazdasági helyzetének változását

a fiatalok 77 százaléka ítélte kedvezőtlennek.

Az emberek életszínvonalát és hangulatát kritikusabban ítélik meg a fiatalok, mert 42–43 százalékuk romlást érzékel e téren, ugyanakkor 2012-ben ez az arány 79 százalék volt.

A társadalmi közérzet általános képéhez képest is **kedvezőbb a „személyes helyzet” megítélése**. A magyarországi fiatalok saját családjuk anyagi helyzetét ugyanis leginkább stagnálóknak értékelik (a „változatlan” kategóriát választók aránya 47 százalék, viszont többen vannak a javulást észlelők a romlott kategóriát választókhoz képest). Érdeemes jelezni, hogy ezek az adatok a 16 évre visszatekintő vizsgálatsorozat közül leginkább a 2004-esre emlékeztetnek. Akkor, a korabeli 15–29 évesek 22 százaléka vélekedett úgy, hogy a rendszerváltás óta javult volna családja anyagi helyzete, romlásról pedig 33 százalékuk számolt be.

Végül a legkedvezőbb eredmény a családok belső viszonyai vonatkozásában mutatható ki. A 15–29 évesek 57 százaléka szerint saját családjának belső viszonyai nem változtak az elmúlt 10 esztendőben, 15 százalékuk számolt be romlásról, ugyanakkor 23 százalékuk szerint még javult is a legszűkebb mikrokörnyezetük kapcsolatrendszerére.

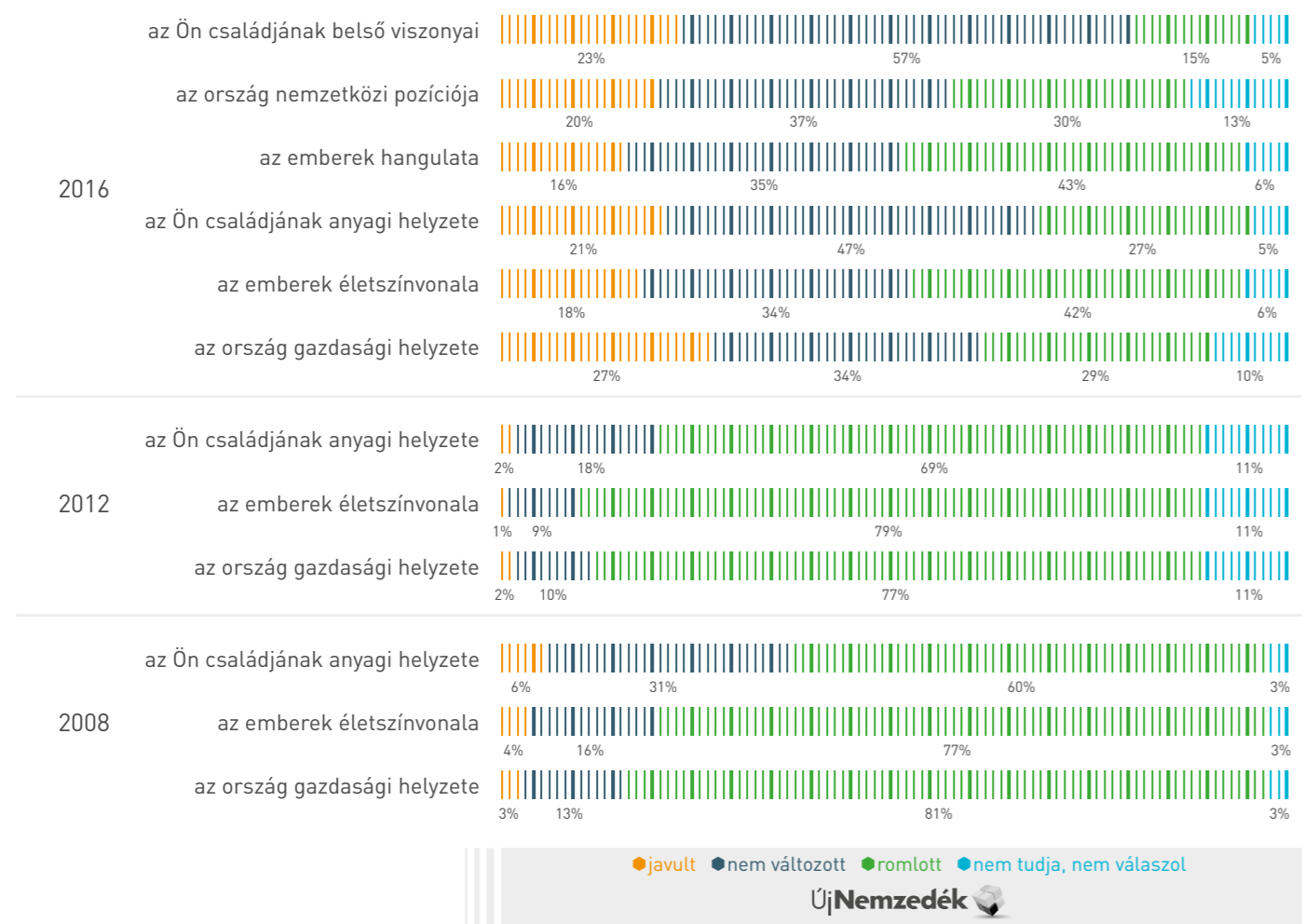
Alapvető, szociodemográfiai tényezők mentén vizsgálva a fenti sokfaktoros szubjektív társadalmi közérzet dimenziót megállapítható, hogy vannak határozott nyertesnek és határozott vesztesnek tűnő csoportjai a magyarországi fiataloknak. **A fővárosiak, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők és az „idősebb”, azaz 25–29 évesek érzik az átlag fiatalhoz képest inkább úgy, hogy javult volna a magyarországi gazdaság helyzete**, míg a kistelepüléseken élők, az alacsonyabb iskolázottsággal rendelkezők és a legfiatalabb korcsoportba tartozók véleménye sokkal kritikusabb.

Az ország gazdasági helyzetéről alkotott vélemények rányomják bélyegüket a többi válaszra is, ugyanis az ország nemzetközi pozícióinak, az emberek életszínvonalának és hangulatának, de még a család anyagi helyzetének megítélésekor is ugyanezen tendenciák érvényesülnek. A budapesti, a diplomás és az idősebb korosztályba tartozó fiatalok ugyanis az átlagos magyarországi fiatalhoz képest minden jelzett kérdés esetében pozitívabb választ adnak, a vidéki, alacsonyabban iskolázott fiatalok viszont következetesen kedvezőtlenebbül ítélik meg az elmúlt évek változásait.

A társadalmi közérzetet meghatározó faktorát, a jövőre vonatkozó várakozásokat a meg-

36. ábra | Szubjektív társadalmi közérzet, 2008 és 2016 között

Mindent egybe véve, véleménye szerint az elmúlt 10 évben hogyan alakult...?
N2008=8000, N2012=8000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

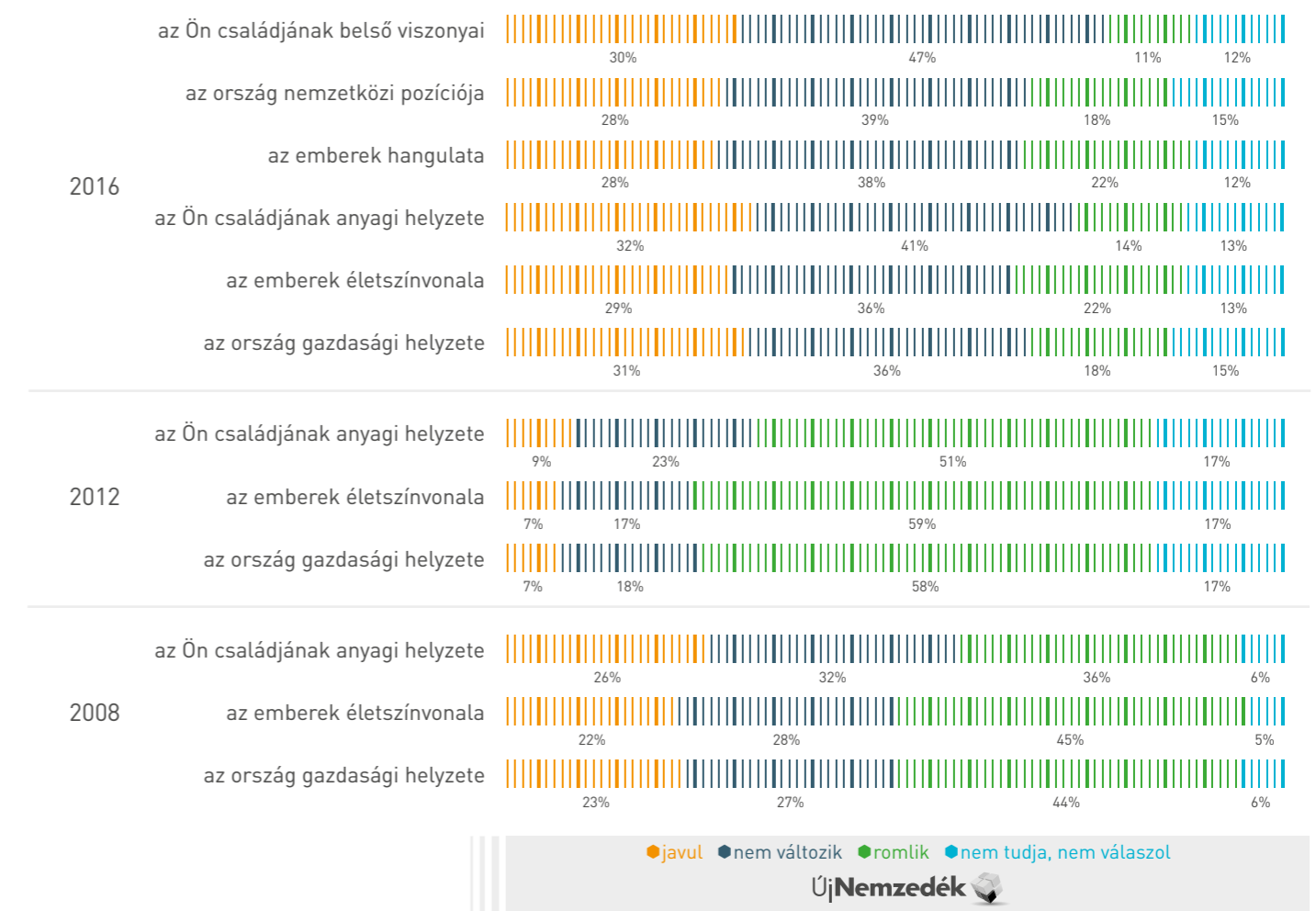
előző két nagymintás ifjúsági vizsgálat során alapvetően pesszista környezet dominált. **2016-ban a 15–29 évesek túlnyomó többsége a jövőt tekintve inkább változatlanságot, stagnálást vár**

(36–47 százalék), **ugyanakkor a romlás vs. javulás dichotómiában egyértelműen a javulást várók vannak többségben.** Jeleznünk kell azonban azt is, hogy a múltira vonatkozó vélekedésekhez képest

a jövőkép több bizonytalanságot hordoz, amit a „nem tudja, nem válaszol” kategóriák érdemben növekvő aránya támaszt alá. **A fiatalok jövőorientációja a legbizakodóbb a család belső**

37. ábra | Jövőkép

És ha a jövőre gondol, mit tart valószínűnek a következő 10 évben hogyan fog alakulni...?
N2008=8000, N2012=8000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

viszonyait és anyagi helyzetét, valamint az ország gazdasági helyzetét vizsgálva. A jövőképet tekintve is jellemzően a legidősebb korcsoportba tartozó, magasabb iskolázott szülők diplomás

gyermekei számítanak előnyös változásokra. A település típusa ugyanakkor kevésbé differenciál. A fővárosi fiatalok mellett ugyanis a községben élők több dimenzióban szintén javulást várnak.

A társadalmi közérzet harmadik fontos dimenziója a jelenlegi helyzet megítélése. Ezzel kapcsolatban elmondható, hogy **a 15–29 évesek jelenlegi életük meghatározó területeit inkább pozitívan**

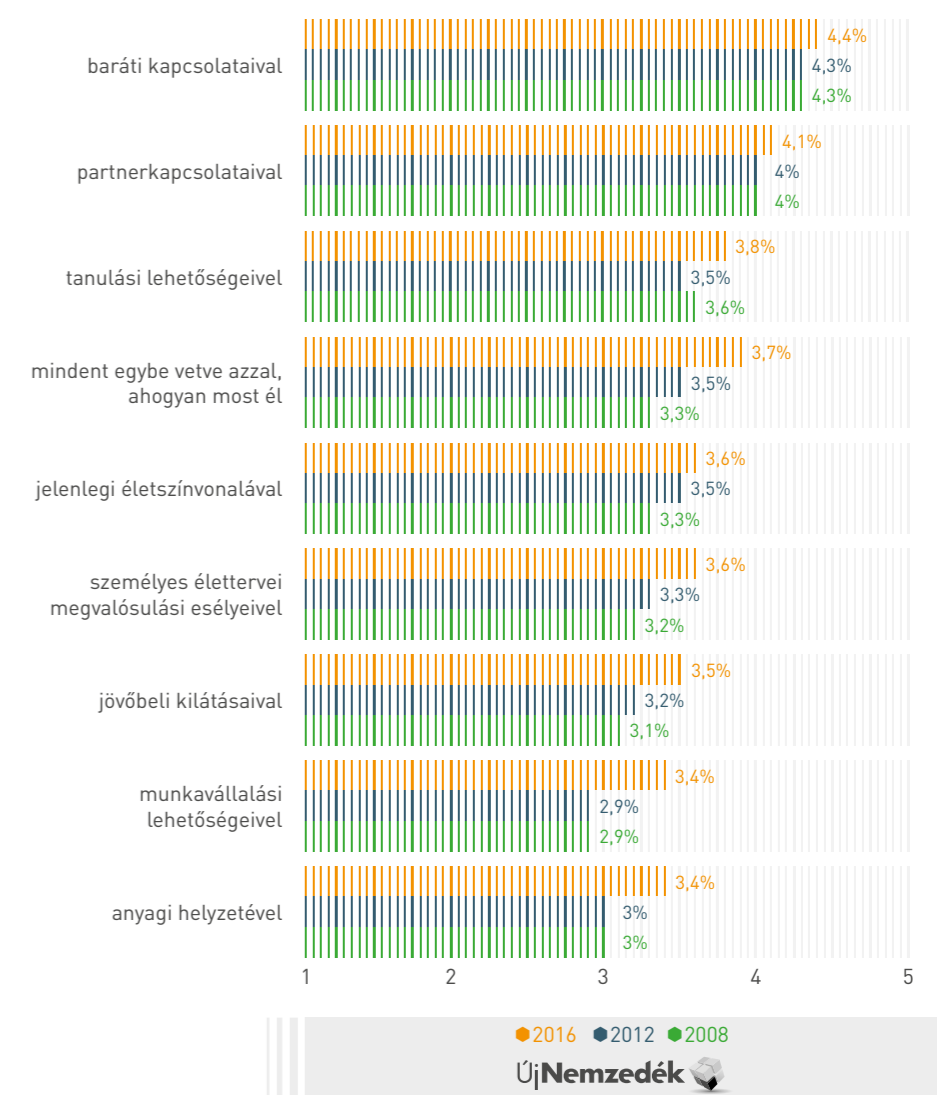
ítélik meg. Különösen magas az elégedettség a fiatalok életét legjobban befolyásoló két tényezővel: **a partner- és a baráti kapcsolataikkal.** A legkevésbé elégedettek a fiatalok a munkavállalási lehetőségeikkel és az anyagi helyzetükkel. Összehasonlítva az eredményeket a megelőző két kutatási hullám hasonló adataival, **2016-ban minden dimenzió esetében kisebb-nagyobb mértékű javulást tapasztalhattunk.** Kiemelésre méltó, hogy a fiatalok **2008-hoz és 2012-höz képest még a munkavállalási lehetőségeikkel és az anyagi helyzetükkel kapcsolatosan is jóval elégedettebbé váltak.** Az is jól látszik az adatokból, hogy a jelenlegi helyzettel való általános elégedettség és a jövőorientáció is javuló tendenciát mutat.

Ahogy azt a közérzet múltra vonatkozó részében tapasztaltuk, a diplomás fiatalok minden tekintetben a legelégedettebbek. A diplomások elégedettségével szemben a legfeljebb 8 osztályt végzett, de leginkább szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkező 15–29 évesek állnak, akik kritikusán, bizonyos dimenziókban (pl. munkavállalási lehetőségek, anyagi helyzet, általános közérzet) meglehetősen kritikusán értékelik pillanatnyi helyzetüket.

38. ábra | Elégedettségi tényezők

Mennyire elégedett Ön a következő dolgokkal?

N=8000; egytől ötig terjedő skála átlagértékei a kérdésre választ adók körében

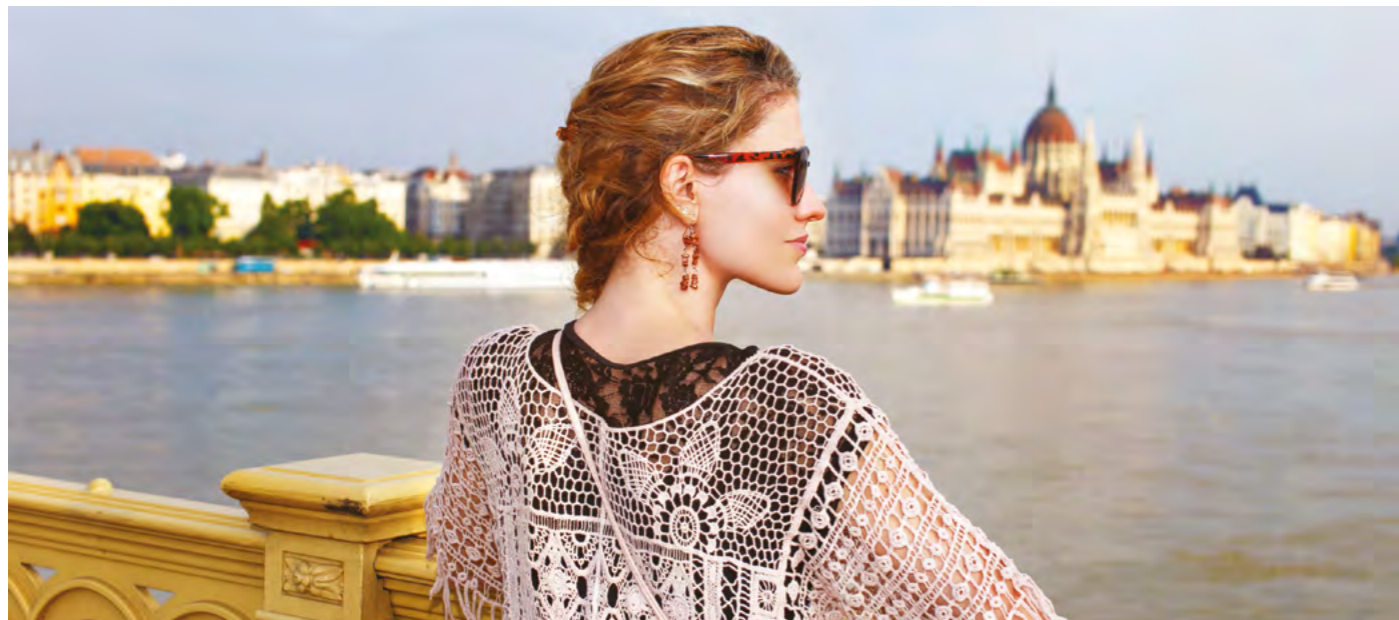
INTÉZMÉNYI BIZALOM

Az elmúlt évek társadalomtudományi alap kutatásai, valamint a korábbi nagymintás ifjúsági vizsgálatok azt jelezték, hogy a magyar társadalom, és azon belül a magyarországi fiatalok közintézményekbe vetett bizalma meglehetősen alacsony. A 2016-os adatok szerint a **közintézmények jelentős részével, különösen azokkal, amelyek közvetlenül a politikához kötődnek** (politikusok, kormányzat, országgyűlés), **továbbra is meglehetősen erőteljes a bizalmatlanság, eközben minél közelebb**

érünk a mikrokörnyezethez, annál nagyobbá válik a fiatalok általános bizalma. Legkevésbé a politikusokban bíznak a magyarországi 15–29 évesek, ezzel szemben teljes bizalommal fordulnak a családjuk, mint legkisebb organikus közösség felé. **A családon belüli bizalom mértéke szinte össze sem hasonlítható a többi csoport, közösség, szervezet esetében tapasztalttal.**

A bizalmi lista második helyén az ismerősök állnak, akiket a szomszédok követnek. A másik póluson, a második pozícióban a bankokat és biztosítókat találjuk, amelyek után a kormány következik.

Mindazonáltal az elmúlt vizsgálati hullámokban mért **intézményekbe vetett közbizalom, hasonlóan a többi közérzeti dimenzióhoz, pozitív irányú elmozdulást mutat.** A magyarországi fiatalok, 2012-höz képest jobban bíznak az ország életét meghatározó legfontosabb politikai és civil szerveződésekben. Egyetlen olyan intézmény sincs, amely esetében ne növekedésről, hanem bizalomvesztésről beszélhetnénk. Még a leginkább pártpolitika-orientált aktorok, például a politikusok, a kormány, a parlament esetében is érezhető a közbizalom kisebb mértékű növekedése.

39. ábra | Intézményi és személyközi bizalom

Mennyire bízik Ön a következőkben: teljes mértékben, inkább igen, inkább nem vagy egyáltalán nem? És mennyire bízik Ön a következőkben: teljes mértékben, inkább igen, inkább nem vagy egyáltalán nem? N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

teljes mértékben inkább igen inkább nem egyáltalán nem nem tudja, nem válaszol

ÚjNemzedék

VALLÁSOSÁG

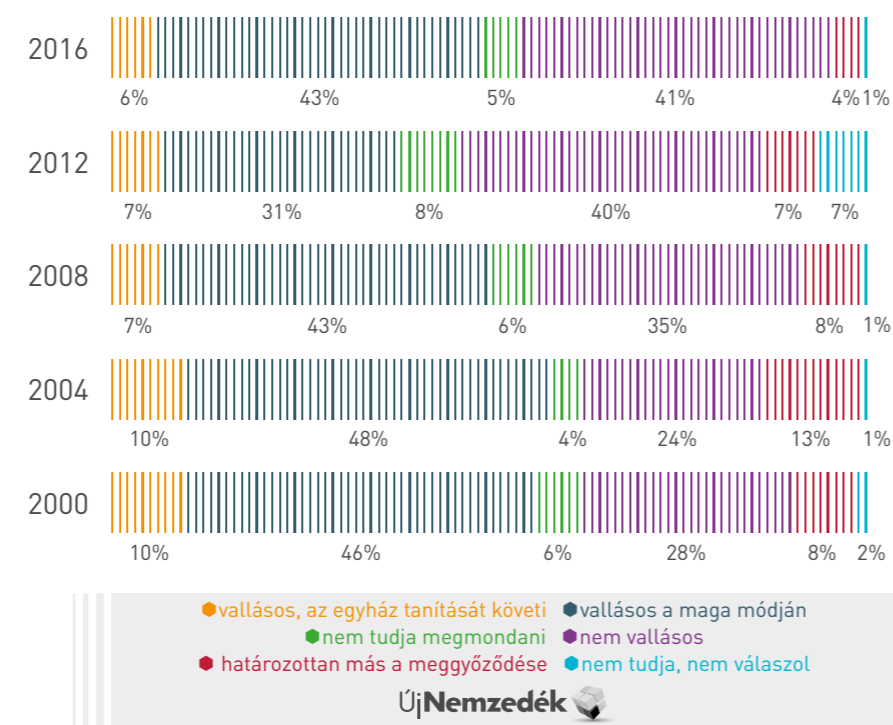
2016-ban a trendekbe illeszkedően tovább folytatódott az egyházakhoz kötődő hívő fiatalok visszaszorulása, ugyanakkor a „maga módján” vallásosak aránya növekedett, visszaállt a 2000-es évek szintjére (43 százalék). Az összes nagymintás felvételt figyelembe véve, 2016-ban a legmagasabb a nem vallásos 15–29 évesek aránya (41 százalék). Ezzel párhuzamosan viszont a „nem vallásos, más meggyőződésűek” aránya szintén a legalacsonyabb 2000 óta, 4 százalék. Összességében tehát elmondható, hogy egyrészt 2000 óta a szekularizáció térnyerése határozottan nyomon követhető, másrészt a karakteres momentumok csökkentek, ugyanakkor a köztes kategóriák növekedtek az előző nagymintás kutatáshoz képest.

Saját bevallása alapján a fiatalok 29 százalékát semmilyen felekezetbe sem jegyezték be/keresztelték meg, 50 százalékuk római katolikus felekezetű, 16 százalékuk református, 2–2 százalékuk evangélikus, illetve görög katolikus. A magyarországi fiatalok szekularizációja a felekezeti megoszlásban is látszik, hiszen hiába keresztelik meg a fiatalok felét római katolikusként, 15–29

40. ábra | Vallási önbesorolás egyes kategóriáinak gyakorisága 2000–2016

A következő kijelentések közül melyikkel tudná önmagát a leginkább jellemezni?

N=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

éves korukra megfordul a trend, és közel ugyanennyien elvesztik a felekezeti hovatartozásukat. A vizsgált népesség mintegy fele ugyanis jelenleg semmiféle felekezethez nem áll közel, 36 százalékuk római katolikusnak, 11 százalék pedig reformátusnak érzi magát.

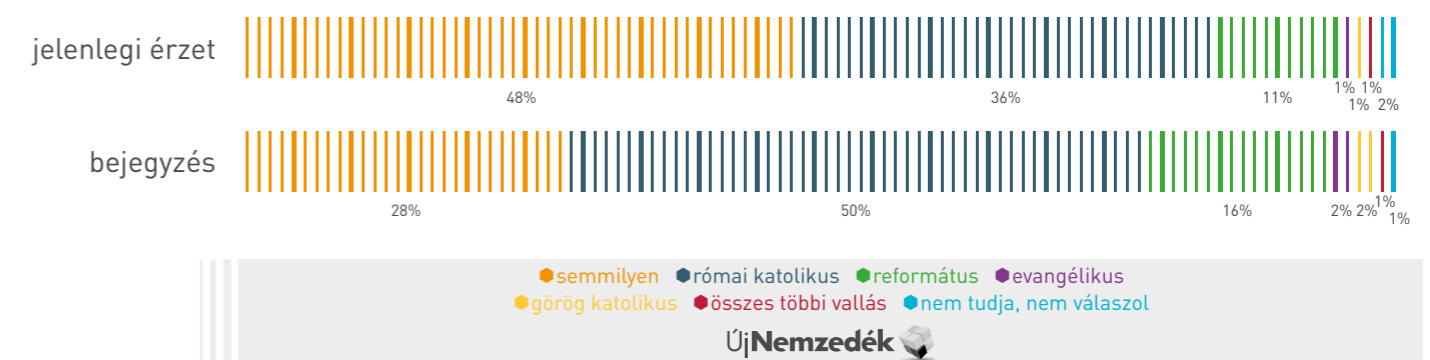
A vallásos fiatalok Magyarországon alapvetően a nagy törté-

nelmi egyházak hívei, ezen belül is domináns a Római Katolikus Egyház. Ezt támasztja alá, hogy a jelenleg egyházián vallásosak 63 százalékáa római katolikus, 17 százalékáa református, 3 százalékáa pedig evangélikus. A kisebb egyházak 6 százalékot tesznek ki ebben a körben. A maguk módján vallásosak körében is a római katolikus a domináns felekezet.

41. ábra | Felekezeti hovatartozás

Milyen felekezetben jegyezték be és milyen felekezethez tartozónak érzi magát?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

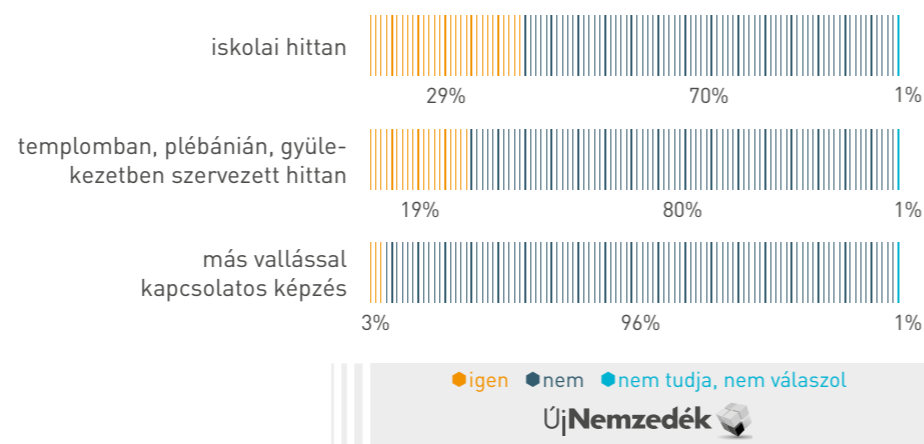
A fenti adatok persze azt is jelentik, hogy a megkeresztelés/bejegyzés jelentős részük esetében pusztán formalitás vagy hagyomány kérdése. Ezt erősíti, hogy a fiatalok kevesebb, mint egynegyedét nevelték otthon vallásosan, ehhez képest egyházi oktatási intézménybe a 15–29 évesek 9 százalékáa járt vagy jár jelenleg, amelyből legtöbben általános iskolába (61 százalék), majd középiskolába (33 százalék). Iskolai hittanra – saját bevallása szerint – a fiatalok 29 százalékáa járt vagy jár, ennél 10 százalékponttal alacsonyabb a gyülekezeti szervezésű hittanra járók aránya (a kettő persze nem zárja ki egymást). Az iskolai kötelező hit- és erkölcsstanoktatás ezt a korosztályt még nem érintette.

A vallásos szocializáció egyik legfontosabb mutatószáma a vallási szertartásokon való megjelenés gyakorisága. A 15–29 évesek 4 százaléka jár legalább heti gyakorisággal valamilyen egyházi szertartásra, további 5 százalékuk pedig havonta, vagy havonta néhányszor látogat esküvőktől, temetésektől, családi eseményektől eltekintve vallási szertartásokat. Ezzel szemben közel felük soha sem jár ilyen rendezvényekre, 18 százalékuk pedig éves gyakoriságnál is ritkábban látogat egyházi eseményeket.

42. ábra | Vallásos nevelés

Jár-e, vagy járt-e Ön valaha hittanra, vagy olyan képzésre, előadásra, amelyen vallással kapcsolatos tanításokkal ismerkedhet meg?
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

IDEOLÓGIAI KARAKTER

A korábbi nagymintás ifjúsági vizsgálatok során megállapítottuk, hogy **a magyarországi 15–29 évesek inkább jobboldaliak, határozottan liberálisak, és egyértelműen mérsékelt orientációjúak.** Nincs ez másképpen 2016-ban sem, annak ellenére, hogy – több más közérzeti faktorhoz hasonlóan – az ideológiai értékorientációkban is érdemi elmozdulások történtek az előző, 2012-es adatfelvételhez képest.

A bal–jobb, liberális–konzervatív és mérsékelt–radikális skálát a szokásos 1–7-ig terjedő skálán mértük, ahol a 4-es érték a skála közepe, és balra, illetve jobbra is 3–3 érték található, azaz alkalmas arra, hogy az egyes ideológiai beállítódás mélységét is mérni lehessen (lehet tehát valaki erősen, közepesen és kissé baloldali/jobboldali, stb.).

A változás legfontosabb eleme, hogy **csökkent a középre húzókat, és ezzel párhuzamosan növekedett a szélsőbb pólusokat választók aránya.** Ennek oka leginkább módszertani jellegű. 2012-ben nem volt lehetőség „nem tudja, nem válaszol” kategóriát választani, így – vé-

lelmezhetően – az ideológiai orientációjukban bizonytalanok, a biztosnak „látszó”, semleges, négyes értéket választották. A 2012-es kutatással való összehasonlítás így csak a tendenciák vonatkozásában lehetséges, konkrét számarányok egybevetése a 2008-as adatokkal indokoltabb.

Az adatok alapján úgy tűnik, hogy **a magyarországi fiatalok jobbrtolódása nem állt meg az elmúlt években.** 2008-hoz képest az ötös és hatos kategóriát választók aránya növekedett releváns módon (a közephez legközelebb álló ötös értéket választók aránya például 11-ről 21 százalékra), ily módon majd minden második (48 százalék), kérdésre választ adó fiatal valamilyen mértékben jobboldalinak tekinti önmagát. 2008-hoz képest a baloldalon is van némi emelkedés, különösen a hármas, balközép értéket tekintve, amely 8-ról 15 százalékra növekedett.

A liberális orientáció továbbra is meghatározó jelentőségű, hiszen az 1–3 kategóriát választók aránya 45 százalék, szemben a konzervatív oldal 29 százalékaival. 2008-hoz képest ezen az ideológiai tengelyen is csökkent az önmagukat középre pozícionálók aránya, a liberálisoké viszont valamivel jobban növekedett.

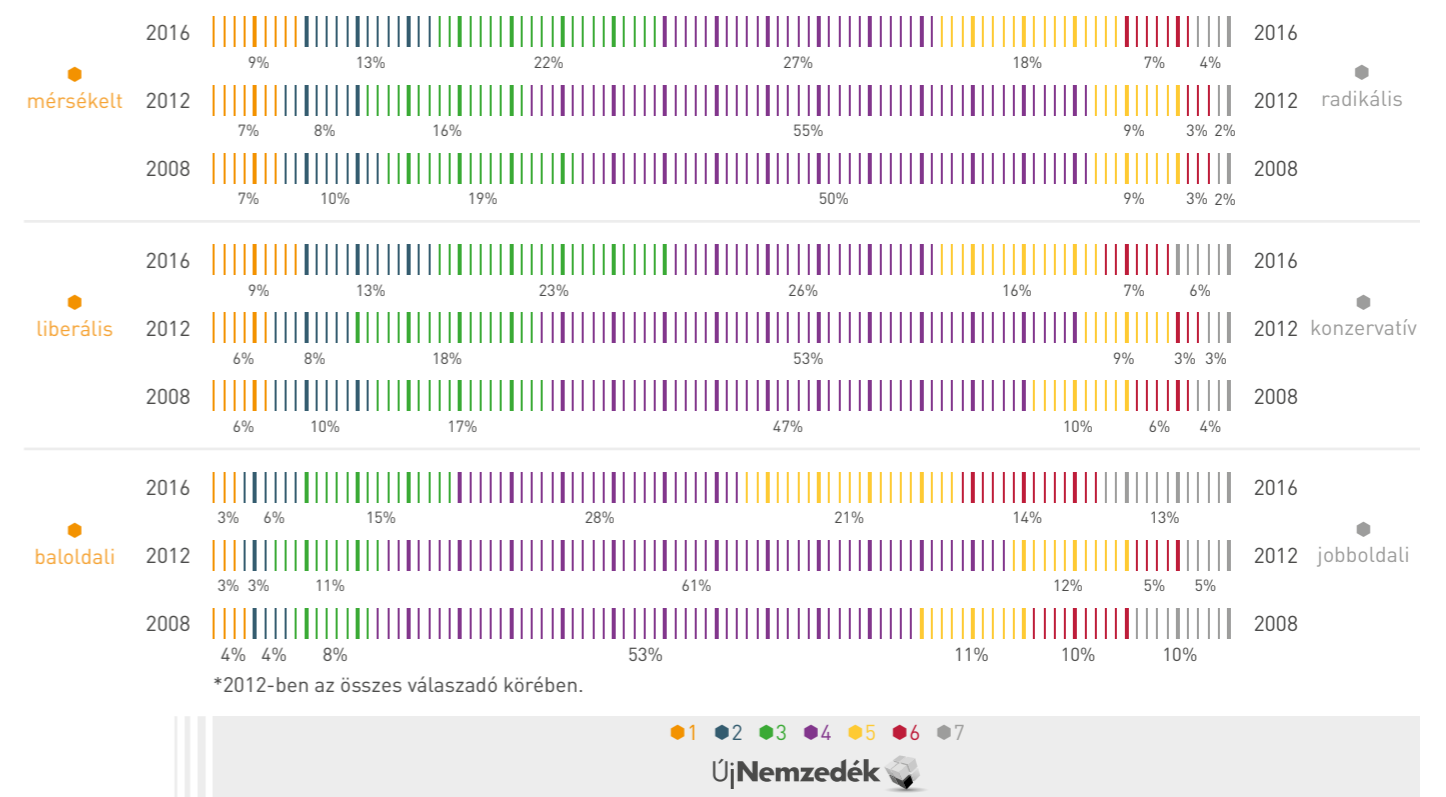
Figyelemreméltó a mérsékelt–radikális tengelyen 2008 óta bekövetkezett változás. Azon túlmenően, hogy a négyes értéket választók aránya lényegesen, nagyságrendileg csökkent, elfogadottabbá vált a skála radikális oldala. Míg 2008-ban a kérdésre választ adók 14 százaléka helyezte magát erre az oldalra (ebből 2 százalék kifejezetten radikálisnak), addig 2016-ban 29 százalékra növekedett a radikális tengelyen elhelyezkedők aránya. Egyaránt megduplázódott az ötös, a hatos és a hetes kategóriát választók aránya is. Mindezek ellenére, továbbra is elmondható, hogy **a 15–29 éves fiatalok túlnyomó többsége mérsékelt ideológiai beállítottságú (44 százalék).**

A 2016-os vizsgálatban a bal–jobb hétfokú ideológiai skála átlaga 4,51 pont, a liberális–konzervatív skáláé 3,72, míg a mérsékelt–radikális skáláé 3,70 átlagpont volt.

Összességében tehát a magyarországi ifjúság ideológiai profilját a jobboldaliság, a liberális, valamint a mérsékelt gondolkodásmód határozza meg. Néhány, alapvető szociokulturális, szociodemográfiai tényezővel megvizsgálva az ideológiai értékdimenziókat megállapítható, hogy sokkal

43. ábra | Ideológiai- és értékválasztás 2008–2016

Kérem, jellemezze Önmagát az alábbi tulajdonság-párok segítségével!
N2008=2000; N2012=8000; N2016=8000; százalékos megoszlás a kérdésre választ adók körében*

kevésbé érvényesülnek a lineáris összefüggések, mint például a társadalmi közérzet különböző faktorainál. Például, a Budapesten és a községekben élők között nincs átlagkülönbség a liberális–konzervatív skálán, viszont a mérsékelt–radikális skálán a fővárosiak és a kisvárosok fiataljai hasonlítanak leginkább egymásra.

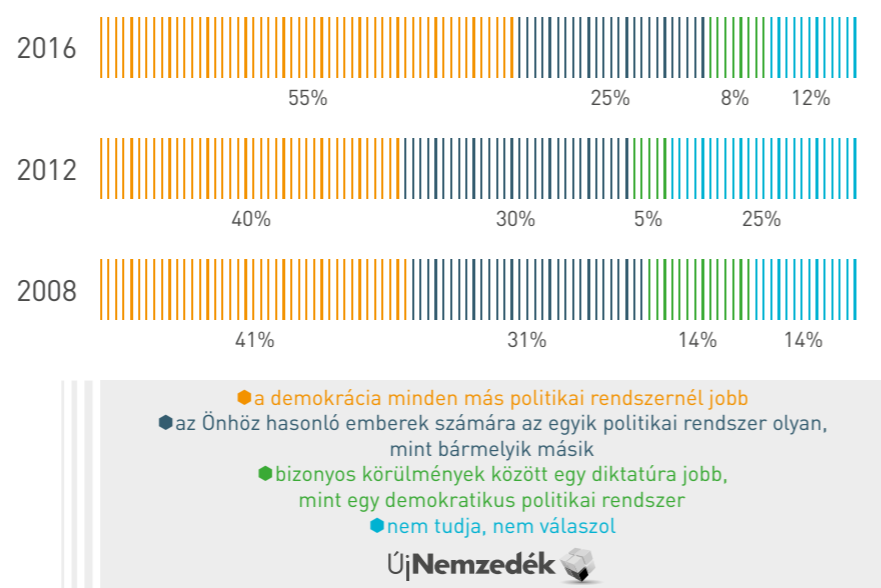
DEMOKRÁCIA VS. DIKTATÚRA

Korábbi kutatások eredményei alapján megállapítható, hogy a magyar társadalom – életkortól lényegében függetlenül – alapvetően demokráciapárti, de vannak olyan csoportok (például az egyetemisták egyes rétegei), amelyek el tudják fogadni a diktatúrát is. A 2016-os nagymintás ifjúsági vizsgálat eredményei alapján a korábbi kutatásokhoz képest érdemben növekedett a demokratikus álláspontot vallók aránya, és ezzel párhuzamosan csökkent a rendszerkritikus és a rendszerkeztesztikus is. Jelenleg több mint minden második fiatal demokrata, egynegyedük szerint az egyik rendszer olyan, mint a másik, 8 százalékuk pedig diktatúrapárti.

Kifejezetten demokráciahívók a fővárosi, magasan iskolázott szülők diplomás vagy éppen felsőfokú intézménybe járó gyermekei. A diktatúrapártiak viszont nem feltétlenül az iskolai, valamint a települési hierarchia legalján helyezkednek el. Sokkal inkább azt mondhatjuk, hogy a középfokú végzettségű szülők, érettségizett, vagy jelenleg általános iskolába, vagy szakmunkásképző

44. ábra | Demokrácia vs. diktatúra, 2008–2016

A következő kijelentések közül melyik áll a legközelebb az Ön véleményéhez?
N2008, N2012=8000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

intézménybe járó nem budapesti gyermekei tudják az átlagosnál nagyobb arányban elképzelni, hogy a diktatúra bizonyos körülmények között megoldás lehet a problémákra. Az egyik rendszert a másikhoz hasonlóan tekintő attitűd a községek, kifejezetten alacsony iskolázott szülők, alacsony iskolázottsággal rendelkező és/vagy jelenleg szakmunkásképző intézménybe járó gyermekeire jellemző.

Az alapvetően demokráciapárti fiatalok azonban megosztottak a demokrácia jelenlegi működé-

sének megítélésében. A 15–29 éves fiatalok 44 százaléka ugyanis inkább vagy teljes mértékben elégedett a demokrácia működésével, az elégedetlen vagy teljesen elégedetlen oldalon viszont 47 százalékuk áll. Emellett 10 százalékuk ebben a kérdésben nem tud vagy nem akar állást foglalni.

A demokráciát legjobb politikai rendszernek tartók felülreprezentáltak a demokrácia működésével elégedettek között. Míg azok a rendszerkritikusok, akik a diktatúrát bizonyos körülmények

között jobbnak gondolják, mint a demokráciát, nem igazán elégedettek a demokrácia napi gyakorlatával. A különböző rendszereket lényegében egyformának tartók véleménye még karakteresebb, ők ugyanis felülreprezentáltak a demokrácia működésével egyáltalán nem elégedettek körében.

POLITIKAI ÉRDEKLŐDÉS

A 2000 óta zajló nagymintás ifjúsági vizsgálatok érdekes, hullámzó eredményeket mutatnak a politikai érdeklődés kérdéskörével kapcsolatban. A kezdeti, 2000-es felvételhez képest 2004-ben némileg alacsonyabb, majd ismét valamivel magasabb volt a politikai érdeklődés mértéke. 2000 óta a legalacsonyabb átlagértéket 2012-ben mérték (1,89 átlagpont az 1-től 5-ig terjedő skálán), és a hullámváz „szokásos” menetének megfelelően, 2016-ban hajszálnyival növekedett az érdeklődés átlagértéke. Mindezek ellenére, általánosságban elmondható, hogy a magyarországi fiatalok politikai érdeklődése alacsony: a 2016-os érték a másik legalacsonyabb 2000 óta. Százalékosan ez azt jelenti,

hogy az ifjúság 44 százalékát egyáltalán nem érdeklí, további 20 százalékát pedig alig érdeklí a politika. Érdeklődők, azaz négyes vagy ötös értéket választók összesen 10 százaléknyan vannak a 8000-es mintában.

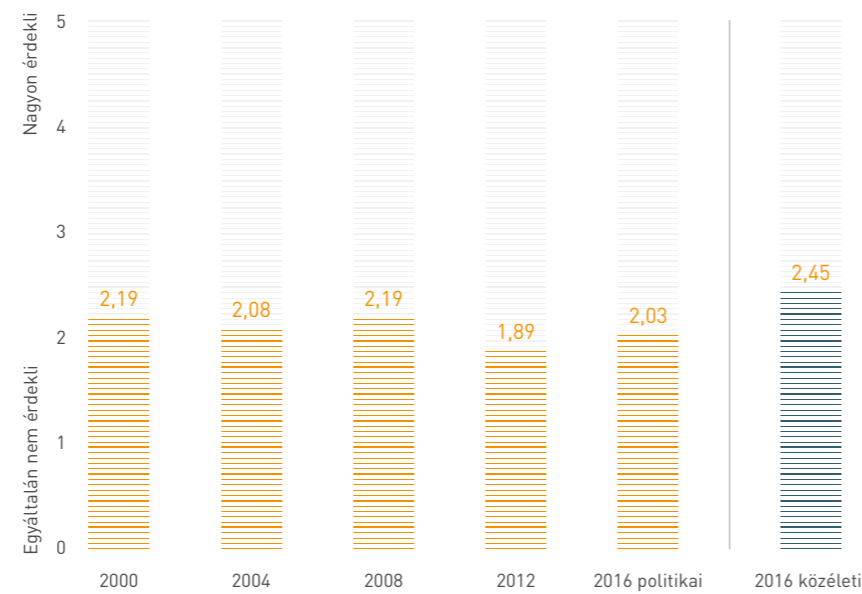
Az életkor és az iskolai végzettség alapvetően meghatározza a fiatalok politikával kapcsolatos attitűdjeit. Az összefüggés szinte lineáris. Minél fiatalabb, illetve minél alacsonyabb iskolázott-

ság a kérdezett, annál kevésbé érdeklődik a politika iránt, illetve minél idősebb, és ezzel párhuzamosan minél magasabb a végzettsége, annál valószínűbb, hogy az érdeklődése skálaátlag körüli, vagy annál magasabb lesz. A legfeljebb 8 osztályt végzetteknel a skála átlaga még 1,71 pont, az érettségizetteknél már 2,18 pont, viszont a diplomásoknál felmegy 2,38 átlagpontra.

45. ábra | Politikai érdeklődés*

Mennyire érdekli Önt a politika?

N2000=8000, N2004=8000, N2008=8000, N2012=8000; N2016=2000; átlagok

*2016-ban közéleti érdeklődés is; N=2000.

5 = nagyon érdekli, 4, 3, 2, 1 = egyáltalán nem érdekli

ÚjNemzedék

2016-ban, átvéve a téma szakértőinek ajánlásait, módszertani újdonságként bevezettük a politika mellett egy általánosabb érdeklődés, „a közéleti kérdések, társadalmi problémák” iránti affinitás mérését is. A közéleti érdeklődés átlagpontszáma érdemben magasabb, mint akármelyik nagymintás ifjúságkutatás során a politikai figyelemé. Kiemelkedően magas a fővárosi, a diplomás, vagy jelenleg főis-

kolára, egyetemre járó fiatalok közéleti érdeklődése (2,82 ill. 2,83 pont az 1-től 5-ig terjedő skálán).

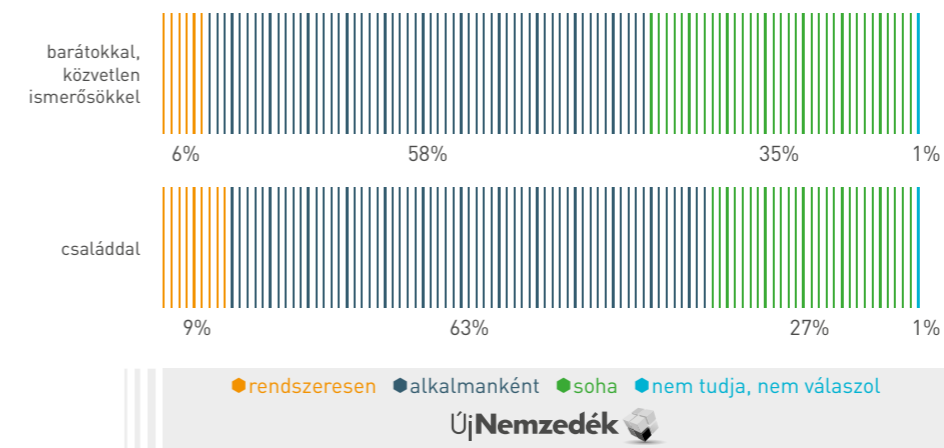
Azon fiataloknál, akik rendszeresen beszélgetnek otthon közéleti kérdésekről, az érdeklődése magasabb, 3,15 átlagpont. A barátok körében folytatott rendszeres beszélgetés esetében még magasabb (3,23 pont ez az érték az 1-től 5-ig terjedő skálán).

46. ábra | Beszélgetés a közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról

Milyen gyakran szokott Ön a családjával közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról beszélgetni?

És barátaival, közvetlen ismerőseivel milyen gyakran szokott közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról beszélgetni?

N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék

KÖZÉLETI AKTIVITÁS

A fiatalok szervezethez való kapcsolódása 2012-höz hasonlóan alakul. 2012-ben 23, **2016-ban 25 százalékuk kötődött/kapcsolódott valamilyen módon szervezetéhez.**

A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 során 17 szervezettípushoz való kötődést (2012-ben 20 különböző típusú kapcsolódást) vizsgáltunk. A korábbi vizsgálataink eredményei visszaköszönnék a tekintetben is, hogy a fiatalok szervezeti preferencia-sorrendje nem változott. **Sportklubokhoz vagy**

sportegyesületekhez kapcsolódnak a legtöbben (11 százalékkal), **ezt követik a diák és hallgatói szervezetek**, valamint a szabadidős organizációk mintegy 9, illetve 5 százalékkal. A szervezeti hierarchia negyedik helyén a környezetvédelmi, természetvédelmi és állatvédő szervezetek állnak. Megállapítható az is, hogy a politikához, illetve a pártpolitikához valamilyen módon kapcsolódó szervezetek csak a fiatalok egy nagyon szűk 1 legfeljebb 2 százalékos rétegét érintik meg. Hogy egy jellemző adattal illusztráljuk ezen állítá-

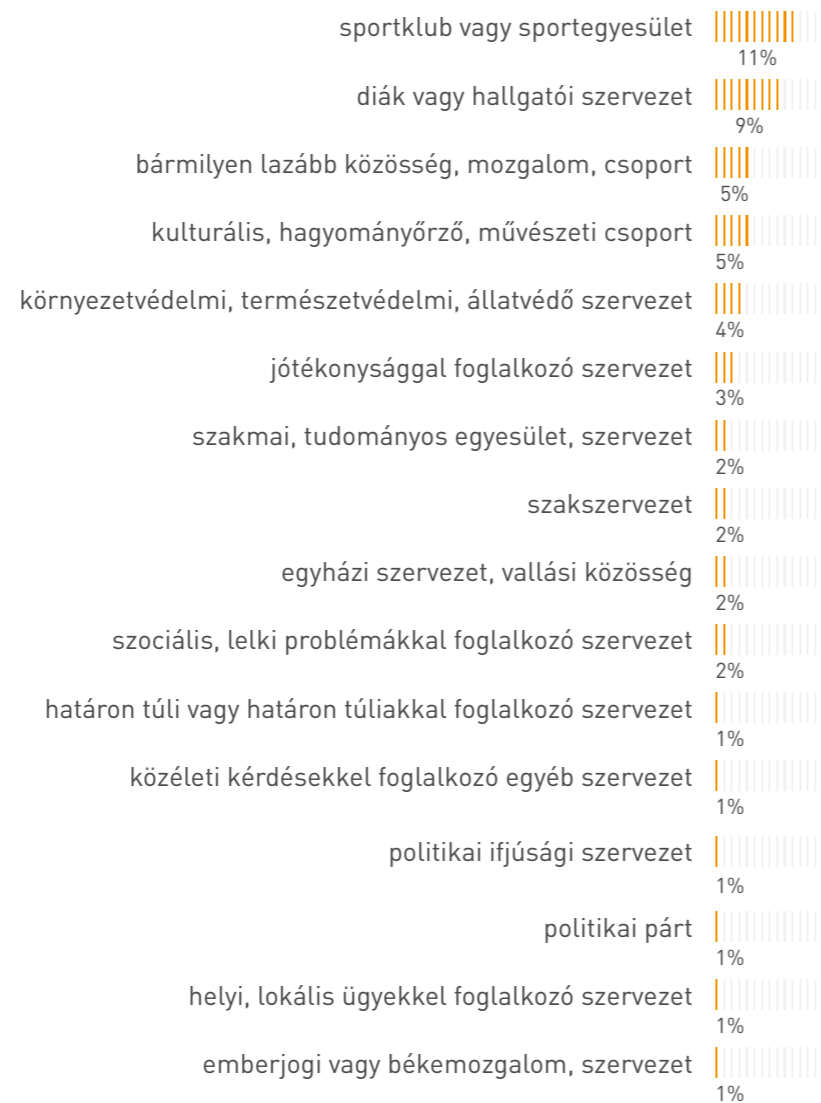
sunkat: a mintába csak 19 olyan fiatal került, aki kapcsolódna valamelyik politikai párthoz.

Végül megjegyezzük, hogy saját bevallása szerint, a 15–29 éves fiatalok 5 százaléka kapcsolódik bármilyen lazább közösséghez, mozgalomhoz, csoporthoz (pl. zenekar, hobbi csoportok, filmklub, stb.).

Az átlaghoz képest magasabb az organizációkhoz való kötődés – akárcsak a korábbi nagymintás ifjúsági vizsgálataink során – a vidéki, magas iskolai végzettségű – jó státuszú szülők magasan iskolázott gyermekeinél (vagyis a diplomásoknál, illetve a jelenleg is főiskolára, egyetemre járóknál) regisztrálható. Ezzel szemben a társadalmi integráció csak részleges, illetve hiányos az alacsony iskolázottsággal rendelkező szülők, alacsony végzettségű gyermekeinél.

47. ábra | Szervezettség, 2016

Az alábbiakban különböző szervezeteket, közösségeket, csoportokat sorolunk fel. Kérjük, mondja meg, ha az elmúlt egy év során kapcsolódott valamilyen egyesülethez, alapítványhoz, önkéntes társuláshoz, csoporthoz, mozgalomhoz, közösséghez! Gondoljon olyanra, hogy részt vett a szervezet munkájában, tevékenységében, esetleg néha elment a rendezvényeire, stb. Kapcsolódott-e Ön ... ?
N2016=2000; az igen válaszok százalékos megoszlása az összes válaszadó körében

ÚjNemzedék

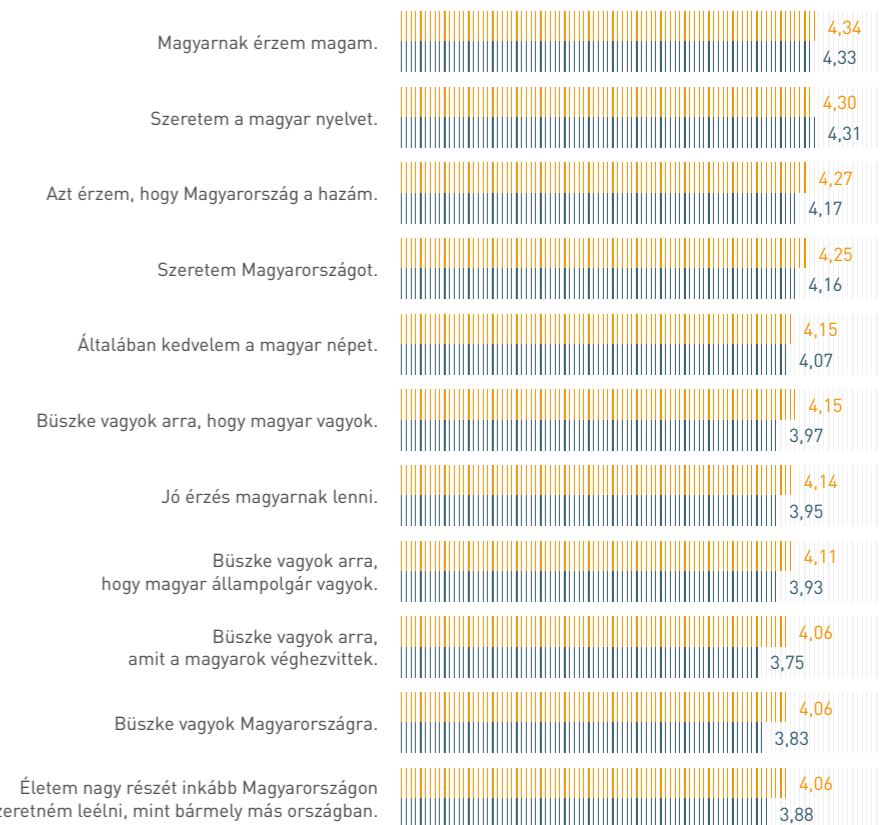
MAGYAR IDENTITÁS

A 2016-os nagymintás ifjúság-kutatás eredményei **a magyarságtudat erősödését mutatják.** Összességében elmondható, hogy a fiatalok alapvetően büszkéek magyarságukra, nyelvükre, hazájuknak érzik és szeretik Magyarországot.

A 2012-es és a 2016-os kutatás néhány adatát kiemelve és összevetve jól látható, hogy növekedett azok aránya, akik teljes mértékben egyetértenek azzal, hogy fontos számukra hazájuk és magyarságuk. Kiemelkedő, hogy jelentősen növekedett azok aránya – 19 százalékról 25 százalékra – akik úgy gondolják, hogy „Magyarország a legjobb ország ahol élni lehet”. Növekedés tapasztalható abban a kérdésben is, hogy: „Életem nagy részét inkább Magyarországon szeretném leélni, mint bármely más országban”. Ez az arány mintegy 5 százalékponttal 36 százalékról 41 százalékra emelkedett.

48. ábra | A magyar identitás legfontosabb elemei

Kérem, hogy mondja meg, hogy milyen mértékben ért egyet az alábbi állításokkal!
N2012=8000, N2016=8000; ötfokú skálán, átlagok

● 2016 ● 2012

ÚjNemzedék

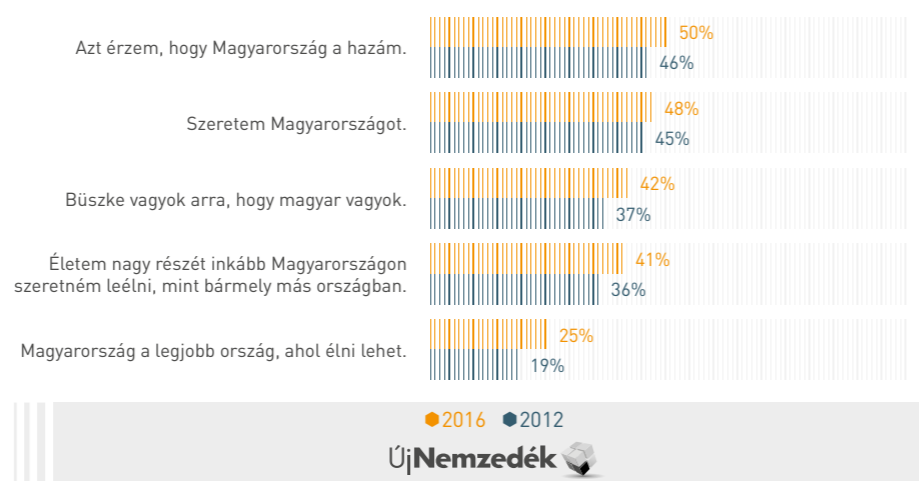
MIGRÁCIÓ MEGÍTÉLÉSE³

A 15–29 évesek többségének véleménye szerint (57 százalék) szerint a migráció jelentős problémának számít Magyarországon, és pusztán 8 százalékuk gondolja úgy, hogy egyáltalán nem okoz problémát.

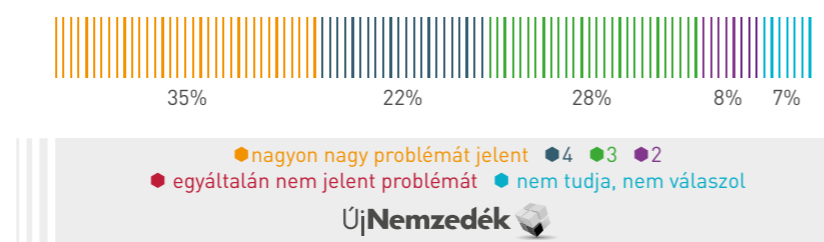
A fiatalok jelentős része nem nyilvánított egyértelmű véleményt a migrációs kérdésében, közel 30 százalék a skála közepén helyezte el magát, és további 7 százalék nem tudott vagy nem akart válaszolni a feltett kérdésre.

³ A kutatás adatfelvétele az „Akarja-e, hogy az Európai Unió az Országgyűlés hozzájárulása nélkül is előírhasa nem magyar állampolgárok Magyarországra történő kötelező betelepítését?” kérdésben kiírt, 2016. október 2-i népszavazás időszakaiba esett, így valószínűsíthetően a szavazás fogalmának megfelelően került megítélésre a migráció kifejezés.

49. ábra | Magyar identitás változásai 2012–2016
Kérem, hogy mondja meg, hogy milyen mértékben ért egyet az alábbi állításokkal!
N=8000; a teljes mértékben egyetértők százalékos aránya

50. ábra | Migrációs probléma megítélése
Ön szerint mekkora problémát jelent Magyarország számára a jelenleg tapasztalható migrációs folyamat?
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

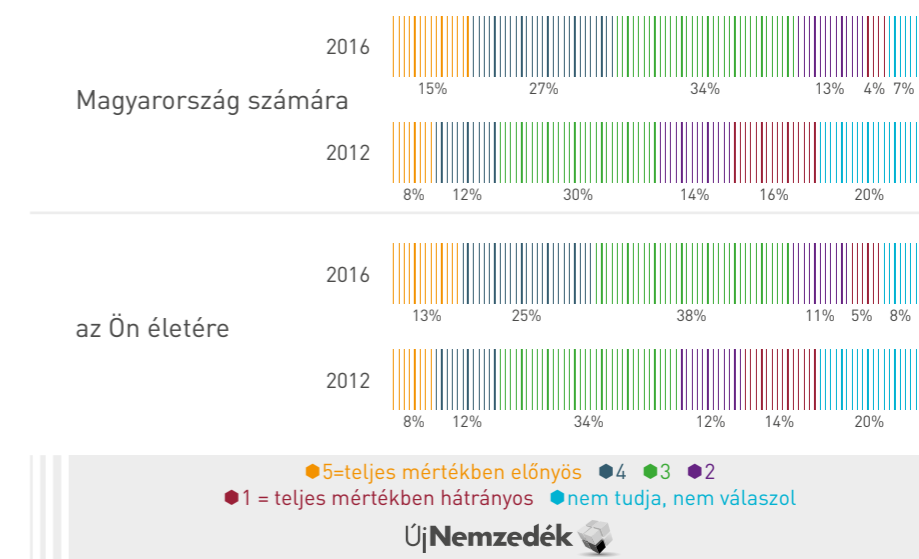

AZ EURÓPAI UNIÓS TAGSÁG

A magyarországi 15–29 évesek véleménye az Európai Unióval kapcsolatban – hasonlóan a fentebb megfigyeltékhez – **jelen-tősen javult a négy évvel ezelőtti adatokhoz képest.** Az egyéni helyzet megítélésében és az ország tagságának értékelésében is jóval magasabb arányban találunk pozitívan nyilatkozókat. Másik változás, hogy a válaszadástól tartózkodók aránya több mint 10 százalékponttal csökkent.

A demográfiai változók alapján azt tapasztaljuk, hogy a legidősebb korosztályban kiforrottabbak a vélemények, alacsonyabb a válaszmegtagadók aránya, és magasabb mind a támogatóké, mind az elutasítóké. Egyértelmű különbségek tapasztalhatók a megítélésben az iskolai végzettség alapján. Ahogy más empirikus kutatások, úgy a jelen adatfelvétel is megerősíti, az iskolai végzettség létráján felfelé haladva az EU megítélése jelentősen javul. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők fele inkább előnyösnek tekinti a tagságot.

51. ábra | Az uniós tagság
Ön szerint az Európai Unió csatlakozás az Ön életére nézve inkább előnyös vagy inkább hátrányos volt?
Ön szerint az Európai Unió csatlakozás Magyarország számára inkább előnyös vagy inkább hátrányos volt?
N2012=8000, N2016=2000; százalékos megoszlás az összes válaszadó körében

A FIATALOK PROBLÉMÁI

2016-ban a 15–29 évesek generációjuk legégetőbb problémáit az anyagi nehézségekben, a létbizonytalanságban, elszegényedésben látják. A saját anyagi helyzetüket ugyanakkor a 2012-es adatokhoz képest jóval kedvezőbbnek ítélik. A fiatalok közel fele a középső társadalmi csoportba sorolja magát.

A nagymintás ifjúsági vizsgálatok hagyományát megőrizve az elemzéseket a fiatalokat érintő legégetőbb problémák bemutatásával zárjuk. Ez a kérdés felfogható ugyanis egyfajta önreflexióként, ami azt mutathatja, hogy társadalmi beilleszkedésüket, esetleg álmaik megvalósulását milyen akadályok nehezítik.

A korábbi kutatási hullámok más-más mintázatú ifjúsági problématerképet állítottak fel, amelyek követték a társadalmi-gazdasági változásokat. Míg az ezredfordulón a fiatalok legégetőbb gondjai a lakás, a pénztelenség és a munkanélküliség köré rendeződtek, addig 2004-ben a drog- és az alkoholfogyasztás, valamint a kilátástalan jövő kérdése foglalkoztatta legjobban az akkori 15–29 éveseket.

A 2008-as pillanatképben a pénztelenség, a szegénység, a munkanélküliség, illetve a kilá-

9. táblázat | Az ifjúság legnagyobb problémái, 2008–2016
 Ön szerint ma Magyarországon melyik az ifjúság legégetőbb problémája? És mit tart a második legégetőbb problémának ezek közül?
 N=8000; két válaszlehetőség, együttes százalékos megoszlása az esetek százalékában, a 10 százalék vagy annál magasabb említések

2008		2012		2016		
ssz.	probléma	%	probléma	%	probléma	%
1.	pénztelenség, szegénység, elszegényedés, létbizonytalanság	39	pénztelenség, szegénység, elszegényedés, létbizonytalanság	38	anyagi nehézségek, létbizonytalanság, szegénység, elszegényedés	43
2.	munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	38	kilátástalan, bizonytalan jövő	31	bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő	37
3.	kilátástalan, bizonytalan jövő	18	munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	25	céltalanság, nem tudják, mit akarnak	19
4.	drogok, kábítószeres elterjedése	13	céltalanság, nem tudják, mit akarnak	19	drogok, kábítószeres elterjedése	14
5.	céltalanság, nem tudják, mit akarnak	11	drogok, kábítószeres elterjedése	14	alkohol elterjedése	12
6.	bűnözés	11	bűnözés	12	munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek	12
7.	lakásproblémák	10	fiatalok általános rossz helyzete	11	bűnözés	11

tástalan, bizonytalan jövő került a legégetőbb problémák csúcsára. A 2012-es problématerképet hasonló tényezők dominálták, ugyanakkor a munkanélküliség jelentősége csökkenő tendenciát jelzett, a kilátástalan jövőtől való félelemé viszont érdemben növekedett.

A fiatalság közhangulatában

érezhető, az elemzés fenti alfejezeteiben többször jelzett, általános javulást követően joggal feltételezhetnénk, hogy 2016-ban ismét preferencia-átrendeződés történik, ez azonban csak részben következett be. Valójában a **magyarországi fiatalok problématerképe nagyon is állandó elemeket tartalmaz.**

Két válasz együttes elemzése alapján a 15–29 évesek legégetőbb, sőt a korábbinál is nagyobb mértékű problémája az anyagi nehézség, a létbizonytalanság, szegénység, elszegényedés (43 százalék). Ezt követi a bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő (37 százalék). E két, vélelmezhetően összekapcsolódó dimenzió mellett jelentősen leszakadva, egyébként a 2012-es arányának megfelelően a „céltalanság” a harmadik a rangsorban.

Feltűnő, hogy a **korábban domináns munkanélküliség „lecsúszott” a problématérkép első három helyéről**, 2016-ban már „csak” a hatodik helyen található. Ezzel párhuzamosan, a korábbiakhoz képest **a rangsorban feljebb kúsztak olyan kérdések, mint a drogok, kábítószeres, valamint az alkohol elterjedése.** A drogok, kábítószeres esetében a 14 százalék hasonló az előző vizsgálati hullámok eredményeihez, az alkohol elterjedése viszont korábbi két hullámban nem került a 10 százalék vagy afeletti említési sorrend alapján képzett rangsorba.

Az anyagi nehézségek hátterének feltárása érdekében elemeztük azt is, hogy a fiatalok hogyan ítélik meg saját háztartásuk anyagi helyzetét. Két elemzési

10. táblázat | Havi háztartási és személyes nettó jövedelem, 2016

Mennyi az Önök háztartásának átlagos, havi nettó összjövedelme, beleértve az Ön és a háztartás összes tagjának jövedelmét is. Ha nem válaszol, nem tudja, kérem, sorolja be a háztartása átlagos havi nettó összjövedelmét a megfelelő kategóriába! És mennyi az Ön átlagos havi nettó bevétele, amelyből gazdálkodhat? Ha nem válaszol, nem tudja, kérem, sorolja be az Ön átlagos havi nettó összbevétele a megfelelő kategóriába!
N2016=8000; százalékos megoszlás az összes kérdezett körében)

	háztartási jövedelem	személyes jövedelem
0-30.000 Ft	0,2%	17%
30.001-60.000 Ft	0,2%	6%
60.001-90.000 Ft	1%	8%
90.001-120.000 Ft	2%	9%
120.001-150.000 Ft	4%	8%
150.001-200.000 Ft	8%	4%
200.001-250.000 Ft	9%	2%
250.001-300.000 Ft	9%	2%
300.001-400.000 Ft	10%	0%
400.001 Ft felett	5%	0%
nem tudja, nem válaszol	51,6%	44%

módszer lehetséges: egyrészt megvizsgálni az objektív, bevallott jövedelmi szerkezetet, másrészt megvizsgálni, hogy milyen az anyagi helyzet érzete, hogyan él meg a fiatalok a mindennapokban a jövedelmi viszonyokat.

Az első módszer kevésbé lehetséges, mert a 15–29 évesek több mint fele nem tudott vagy nem

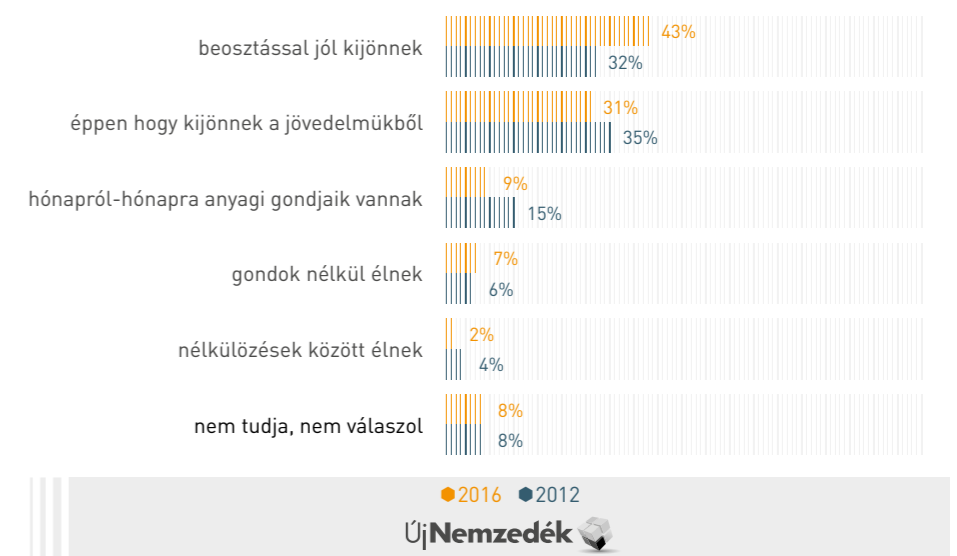
akart a háztartásuk jövedelméről adatokat közölni. Némileg magasabb ugyan a bevallott személyes bevétel, de ebben az esetben is 45 százalékot ér el azok aránya, akik „a nem tudja, nem válaszol” kategóriát választották. A fennmaradó 55 százalékból egyébként 17 százalékot tesznek ki azok, akik egy hónapban legfeljebb

30.000 forint jövedelemmel gazdálkodhatnak, de ebben a korosztályban még sokan vannak olyanok is, akiknek – miután tanulók – nincs semmiféle jövedelmük. Eközben 6 százalékuk rendelkezik 30 és 60 ezer forint közötti személyes jövedelemmel, 8 százalékot tesznek ki a 60–90.000 forinttal gazdálkodók. A következő kategóriában (90–120 ezer forint) 9 százalékyian vannak, 8 százalékuk pedig 120 ezernél több, de 150 ezer forintnál alacsonyabb jövedelemből él egy hónapban. 150 ezer forintnál magasabb bevallott személyes bevétellel mindössze a magyarországi fiatalok 8 százaléka gazdálkodhat hónapról hónapra.

Érdemes az anyagi helyzetet inkább szubjektív, attitűd oldalról vizsgálni. Összességében, a fiatalok 7 százaléka gondolja úgy, hogy gondok nélkül élnek. Több mint 40 százalékuk nyilatkozta azt, hogy beosztással jól kijönnek, közel egyharmaduk pedig azt, hogy éppen kijönnek jövedelmükből. Minden tizedik fiatal háztartása hónapról-hónapra anyagi gondokkal küzd, illetve 2 százalékuk egyenesen nélkülözések között él.

A 2012-es adatokhoz képest egyébként – árnyalva az ifjúság legégetőbb problémáinál tapasztal-

52. ábra | Szubjektív anyagi helyzet megítélése Összességében, hogy érzi, Önök anyagilag hogyan élnek? N2012=8000, N2016=8000; százalékos megoszlás

talakkal – **érdemi javulás mutatható ki. Jelentősen emelkedett a beosztással jól kijövők aránya, és ezzel párhuzamosan csökkent a „hónapról-hónapra anyagi gondjaink vannak” kategóriát választóké.**

A szubjektív anyagi helyzet megítélésében különbség mutatható ki településtípus és az iskolai végzettség mentén. A budapestiek körében jóval magasabb (63 százalék) a más településeken élőkhez viszonyítva (42–48 százalék) azok aránya, akik azt mondják, hogy ügyes beosztással jól kijönnek. A havi anyagi gondokkal

küzdők aránya a településméret csökkenésével fordított arányban nő (Budapesten 3 százalék, községekben 14 százalék), főleg az Észak-Magyarországi és Észak-Alföldi megyékben.

Az iskolai végzettség tekintetében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők közel négyötödének háztartása gondok nélkül vagy beosztással jól kijön, ugyanez a középfokú végzettségűeknél 63 százalék, míg az alapfokú iskolai végzettségűek körében 40 százalékra igaz. Másik oldalról nézve a kérdést, míg a felsőfokú tanulmányt végzetek 2 százalékának

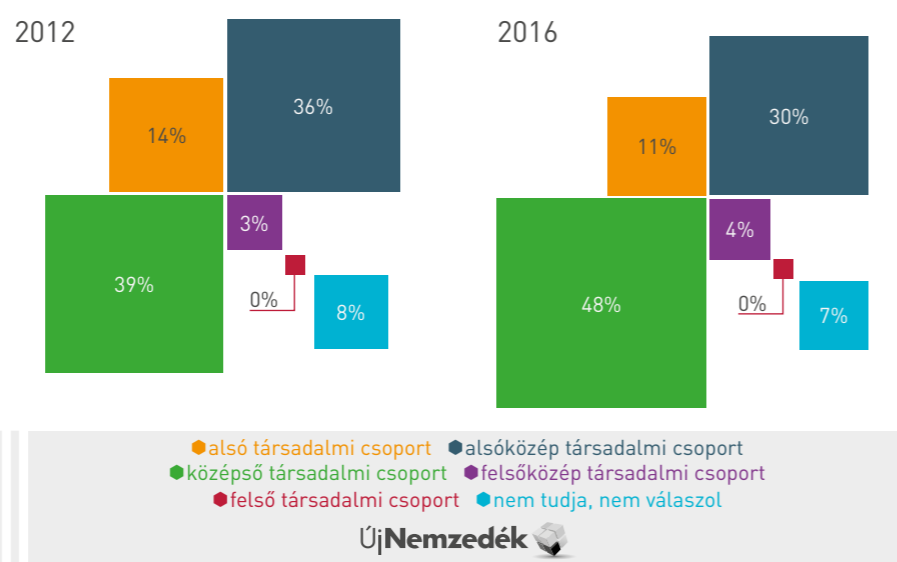
háztartása küzd havonta pénzügyi gondokkal, addig az alapfokú végzettségűeknél ez az arány 17 százalék.

Mindent egybe véve **a magyarországi fiatalok négytizede önmagát az alsó vagy az alsóközép társadalmi csoportba sorolja, relatív többségük, 48 százalékuk úgy érzi, hogy a középső társadalmi csoportba tartozik, míg a felsőközép, felső társadalmi rétegbe mindössze 5 százalékuk sorolja önmagát.** A 2012-es eredményekkel összehasonlítva **a magukat a középső társadalmi csoportba sorolók aránya érdemi növekedést mutat** az alsó vagy az alsóközép társadalmi csoport arányának rovására. A társadalmi önbesorolás értelemszerűen összefügg a szociokulturális helyzettel. A legfeljebb 8 osztályt végzett fiatalok az alsó, a szakmunkás végzettségűek az alsóközép, az érettségizettek a közép, míg a diplomával rendelkezők a felső/felsőközép csoportban túlréprezentáltak. Mindez az apa iskolázottsága esetében is ugyanezt a mintázatot követi.

Meg kell jegyeznünk, hogy az önmagukat alsó társadalmi csoportba sorolók relatív többsége, 38 százaléka legfeljebb 30 ezer forintból gazdálkodik egy hónapban, további 19 százalékuknak

53. ábra | Társadalmi önbesorolás

Kérem, mondja meg, hogy az alábbiak közül Ön melyik csoportba sorolná saját magát?
N2012=8000, N2016=8000; százalékos megoszlás az összes válaszoló körében

pedig legfeljebb 60 ezer forintja van. Az önmagukat alsóközép társadalmi csoportba sorolók az átlaghoz képest nagyobb arányban találhatók a 60 ezer és 120.000 forintból gazdálkodók körében. A középső társadalmi csoport tagjai egy kategóriával feljebb a 120–200 ezer forintnyi jövedelemből gazdálkodók körében találhatók a mintabeli átlaguknál nagyobb arányban, és végül a legfelső társadalmi csoportba tartozó fiatalok a 200.000 forint feletti kategóriákban találhatók relatíve magas százalékban.

MÓDSZERTANI HÁTTÉR

Kérdőív; Mintavétel; Terepmunka; Adattisztítás

A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 magyarországi adatfelvétele során 8000, 15–29 éves fiatalat kérdeztünk meg, egy hozzávetőlegesen 45–50 perces kérdőívvel 2016 szeptembere és novembere között. A kutatásunk a 15–29 éves magyarországi népességre nézve reprezentatívnak tekinthető terület, településtípusok, korcsoportok és nemek szerint.

KÉRDŐÍV

A felvétel során alkalmazott kérdőívet a megelőző hullámokban használt kérdőívek alapján készítettük el, majd a lekérdezés megkezdése előtt szakmai véleményezésre bocsájtottuk. A megkeresett szervezetek közül véleményt nyilvánított a Magyarországi Szociológiai Társaság Ifjúságszociológiai Szakosztálya, a Nemzeti Ifjúsági Tanács és az Emberi Erőforrások Minisztériuma, amelyek javaslatait – lehetőség szerint – beépítettük a kérdőívbe.

A kérdőív tematikájában részletesen szerepelnek a családalapítás, az oktatás, a munka, a politikai attitűd, az értékek és az identitás, valamint a média és újmédia kérdéskörei. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően a 2016-os kérdőívben is helyet

kapott egy önkitöltős blokk, amelyben a kockázati magatartások (dohányzás, alkohol, drog), a szexualitás és a politikai preferencia kérdéskörei kaptak helyet.

A kérdőívet négy nagyobb tematikus egységre bontottuk, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a négy 2000 fős almintán egymástól részben különböző kérdőívet kérdeztünk le. Ennek a döntésnek a legfőbb oka, hogy néhány fontosnak ítélt altéma elemzéséhez elegendő a 2000 fős országos minta, és így lehetőség nyílt arra, hogy az eredeti-

leg tervezett interjúidő jelentős túllépése nélkül lényegesen több témát járhatson körül a vizsgálat. Ugyanakkor azok az alapkérdések – amelyek már az első hullám óta gyakorlatilag állandóak – mind a négy almintában azonosak voltak. A négy tematikus egység („zöld”; „lila”; „sárga”; „kék”) az alábbi területekre koncentrált: az első hullám óta gyakorlatilag állandóak – mind a négy almintában azonosak voltak. A négy tematikus egység („zöld”; „lila”; „sárga”; „kék”) az alábbi területekre koncentrált:

ÚjNemzedék

	2012
családalapítás, gyermekvállalás, sport, szabadidő, példaképek	zöld
politikai szocializáció	lila
életesemények, munkapiaci attitűdök, jövőképek	sárga
média, új média	kék

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Ábrajegyzék; Táblajegyzék

MINTAVÉTEL

A mintavétel több lépcsőben történt, rétegzett valószínűségi mintavételi módszer alkalmazásával. Első lépcsőben a vizsgálható települések, második lépcsőben az adott települések felkeresendő címeinek kiválasztására került sor. Az elsődleges mintavételi keret a magyarországi települések listája alkotta (PSU), a másodlagos mintavételi keretet az ezen településen élő olyan 15–29 éves fiatalok alkották, akik Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkeztek a mintavétel idején (SSU). Azokat tekintettük 15–29 éves fiatalnak a kutatás során, akik 1987. január 1. és 2001. december 31. között születtek. Számuk 1.701.837 fő volt a mintavételkor. Első lépésben a településeket rétegekbe soroltuk a földrajzi elhelyezkedésük és a településen élő fiatalok száma alapján, összesen 95 réteget meghatározva. Ezek után rétegenként véletlen mintát vettünk a települések közül, mindösszesen 357 települést kiválasztva. A második lépcsőben a kiválasztott településeken az adott réteg

elemszámával arányos módon a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala lakcím-nyilvántartási adatbázisából véletlen valószínűségi mintavétellel választottuk ki azokat, akik a mintába kerültek. Mindösszesen 32000 címmel dolgozhattunk: egy 8000 címet tartalmazó főcímlistával és három egyenként 8000 címet tartalmazó pótcímlistával.

A 8000 fős alapminta és a 2000 fős részminták településmin-tái külön-külön is leképezik az ország településstruktúráját regionális elhelyezkedés és településnagyság szerint. A négy 2000 fős alminta külön-külön és az összeillesztett 8000 fős alapminta egyaránt reprezentatív a 15–29 éves magyarországi lakosságra.

TEREPMUNKA

A terepmunkát papíralapú próbakérdéssel indítottuk, amelynek tapasztalatait beépítettük a végleges kérdőívbe. Az adatfelvétel összesen 6 hét alatt valósult meg 172 kérdezőbiztos bevonásával, számítógéppel segített személyes lekérdezési

módszerrel. A címek kiosztása egy lépésben történt, a kérdezőbiztosok a sikertelen interjúk esetén többször is felkeresték az adott címet.

A kérdezőbiztosok munkájának ellenőrzése rövid telefonos interjúk segítségével történt, melynek során a rendelkezésre álló telefonszámokból 42 százalékot vontuk be az ellenőrzésbe (a lekérdezett kérdőívek 62 százalékában álltak rendelkezésre telefonszámok, így a teljes minta 27 százalékát ellenőriztük telefonon). Az esetleges hibákat pótlekérdezéssel korigáltuk. Az átlagos interjúhossz 41 perc volt („zöld” 41 perc; „lila” 43 perc; „sárga” 40 perc; „kék” 39 perc).

ADATTISZTÍTÁS

A terepmunkát követően az adatfelvétel során keletkező, az elméletileg elvárt mintameg-oszlástól való eltéréseket súlyozással korigáltuk. A súlyozást nemre, korcsoportra, régióra, településtípusra és iskolai végzettségre végeztük el, az úgynevezett iteratív súlyozási eljárással. Az alkalmazott súlyok 0,68 és 1,98 között oszlottak meg.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra Családi állapot változása ...13
2. ábra Házasodási szándék ...14
3. ábra Első gyermek vállalásának időpontja ...15
4. ábra Gyermekvállalás hatásainak megítélése ...16
5. ábra Életesemények ...19
6. ábra Fiatalság, felnőttég megítélése ...20
7. ábra Pénzért történő munkavállalás ...24
8. ábra A munkanélküliség ...25
9. ábra „Jó állás” ...26
10. ábra Fizetési igény ...27
11. ábra Foglalkoztatás, szürkegazdaság ...27
- 12/1. ábra Jövőbeli külföldi tanulási, munkavállalási és letelepedési tervek ...28
- 12/2. ábra Jövőbeli külföldi tanulási, munkavállalási és letelepedési tervek ...28
13. ábra Az ország elhagyásának okai ...29
14. ábra Visszatartó erő az ország elhagyásában ...30
15. ábra Jövőbeli, rövidtávú tervek ...31
16. ábra Oktatásban résztvevők aránya...33
17. ábra A (valamilyen) idegen nyelvet beszélők aránya ...36
18. ábra Szabadidős elfoglaltság hétköznap és hétvégén ...39
19. ábra Baráti kör a szabadidő eltöltéséhez ...40
20. ábra Baráti kör a szabadidő eltöltéséhez az online térben ...41
21. ábra Könyvekkel való ellátottság ...43
22. ábra Kulturális terek látogatottsága ...44
23. ábra Beszédcselekvés helyszíneinek, színtereinek látogatottsága ...45
24. ábra Fesztiválok látogatottsága ...46
25. ábra Rendszeres testmozgás végzése ...47
26. ábra Testmozgás motivációi ...48
27. ábra Testkép ...49

28. ábra	Alkoholfogyasztási gyakoriság ...51
29. ábra	A dohányzás előfordulása a fiatalok körében ...52
30. ábra	Környezeti drogfogyasztás ...53
31/1. ábra	Számítógép és internet-hozzáférés a fiatalok háztartásaiban ...56
31/2. ábra	Számítógép és internet-hozzáférés a fiatalok háztartásaiban ...57
32/1. ábra	Okostelefonok elterjedtsége ...58
32/2. ábra	Okostelefonok elterjedtsége ...59
33. ábra	Internethasználat ...61
34. ábra	Népszerű internetes közösségi oldalak ...62
35. ábra	Internetes közösségi oldalak használatának céljai ...63
36. ábra	Szubjektív társadalmi közérzet ...67
37. ábra	Jövőkép ...69
38. ábra	Elégedettség tényezői ...71
39. ábra	Intézményi és személyközi bizalom ...73
40. ábra	Vallási önbesorolás egyes kategóriáinak gyakorisága ...74
41. ábra	Felekezeti hovatartozás ...75
42. ábra	Vallásos nevelés ...76
43. ábra	Ideológiai- és értékválasztás ...79
44. ábra	Demokrácia vs. diktatúra ...80
45. ábra	Politikai érdeklődés ...82
46. ábra	Beszélgetés a közéleti kérdésekről, társadalmi problémákról ...83
47. ábra	Szervezettség ...84
48. ábra	A magyar identitás legfontosabb elemei ...85
49. ábra	Magyar identitás változásai ...86
50. ábra	Migrációs probléma megítélése ...86
51. ábra	Az uniós tagság ...87
52. ábra	Szubjektív anyagi helyzet megítélése ...91
53. ábra	Társadalmi önbesorolás ...92

TÁBLAJEGYZÉK

1. táblázat	Szociodemográfiai jellemzők ...10
2. táblázat	Fő tevékenység ...23
3. táblázat	Iskolarendszerben tanulók aránya ...34
4. táblázat	Fiatalok és szüleik iskolai végzettsége ...35
5. táblázat	Étel- és italfogyasztás ...50
6. táblázat	Otthoni infokommunikációs eszközök ...58
7. táblázat	Saját infokommunikációs eszközök ...60
8. táblázat	Kötődések a családok körében ...64
9. táblázat	Az ifjúság legnagyobb problémái ...89
10. táblázat	Havi háztartási és személyes nettó jövedelem ...90

A SZERZŐKRŐL

BAUER BÉLA

szociológus, főiskolai docens, a Századvég Politikai Iskola Alapítvány vezető kutatója.

PILLÓK PÉTER

szociológus, a szociológiai tudományok doktora. A PPKE Társadalomkutatás Tanszék vezetője, egyetemi adjunktus, a Századvég Politikai Iskola Alapítvány vezető kutatója.

RUFF TAMÁS

szociológus, a Magyar Városkutató Intézet kutatási igazgatója

SZABÓ ANDREA

szociológus, politológus, a politikatudományok doktora. Az MTA TK PTI tudományos főmunkatársa, az ELTE ÁJK adjunktusa.

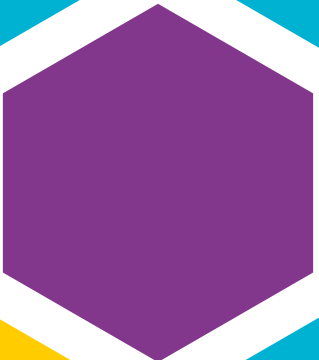
SZANYI F. ELEONÓRA

szociológus, a szociológiai tudományok doktora. A Kutatópont senior elemzője.

SZÉKELY LEVENTE

szociológus, a szociológiai tudományok doktora. A Kutatópont kutatási igazgatója. A BCE MKI tudományos munkatársa, a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 kutatásvezetője.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE